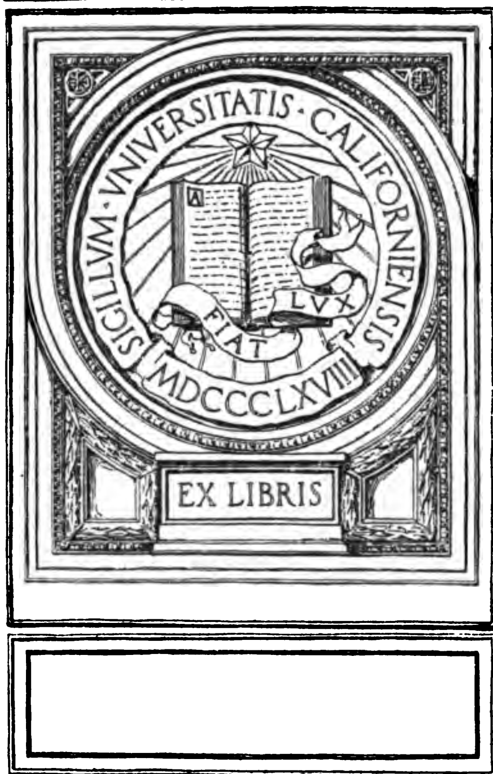

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
LVX
FIAT
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

FRU BEATES HUS

THOMAS P. KRAG

FRU BEATES HUS

ROMAN

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1898

I.

I.

Jeg kan ikke sige for vist, naar Huset, hvortil denne Beretning knytter sig, blev bygget. Det er ikke godt at vide, naar slige gamle Huse blev byggede, thi kun en sjælden Gang har Bygmesteren fæstet krumme, zirlige Tal af Smedejern over Portalen eller ladet Aarstallet indridse i Sten. Saavidt jeg har kunnet forstaa, blev Huset bygget omkring 1670.

Men jeg maa fortælle, hvorfor Huset den Gang blev bygget saa stort og saa smukt, som det blev. En Høst opstod der Brand i det gamle Hus. Det brændte lystigt, og alle Forsøg paa at slukke var unyttige. Gaardens daværende Ejer, Peder Riemann, stod tillige med sin Kone og saa Huset brænde. „Nu brænder det ned," sagde han, „men Du, Beate, synes ikke at bekymre Dig meget derom." Hun svared smilende: „Jeg sørger, naar der er Tid at sørge. Da kan jeg

sørge dybt og længe. Om jeg misted mit ene Øje, vilde jeg nødig leve mere, og om Du, min kjære Mand, misted din ene Haand, ja en Finger af din Haand, vilde jeg sørge dybt, thi de Ting kan aldrig erstattes. Men her er ingen Aarsag til Sorg, thi Du har Penge nok og jeg har ogsaa Penge, og de dyrebare Ting fra vort Hus er i Behold. Lad os da blot bygge Huset større og skjønnere op, end det før stod."

Og hun vendte sig om og lod hente et stort Bæger af Sølv og Guld, der ellers brugtes ved Festligheder, og dette Bæger lod hun fylde med Vin, en hed, gammel Drue, og stor og fager stod hun nu i Flammeskjæret af det brændende Hus og raabte, idet hun hæved Bægeret i sin hvide Haand:

„Saa sværger jeg, at naar dette Hus er brændt ned, skal et nyt bygges op, som skal være meget større og meget skjønnere, end det, som før stod her."

Den stærke Frue holdt sit Løfte. Et nyt Hus blev bygget med megen Omhu (hun lod Bygmesteren hente fra Kjøbenhavn), efter Mønster af gamle franske Gaarde. Facaden talte tredive Vinduer, og Grundmuren var af Sten til fem Fod fra Jorden. De store Ud-

huse laa noget tilbagetrukket, enkelte halvt skjulte bag store Træer.

Fru Beate, som fik Huset bygget saa smukt, har i Grunden ikke mere med denne Beretning at gjøre. Men jeg vil dog fortælle lidt om hende før jeg gaar videre, thi hun var ingen almindelig Kvinde.

Jeg kaldte hende den stærke Frue paa Grund af hendes uforfærdede Sind; men hun var ogsaa stærk i Henseende til Krop.

Ved en Festlighed (jeg tror det var en Maskerade) som holdtes i det nybyggede Hus, omsværmedes hun som sædvanlig af en Mængde galante Kavallerer. Alle disse gav hende sin Hyldest, og hun tog imod den, thi hun var ingen Snerpe, og hun kunde godt taale, at en Mand fæsted ildfulde Blikke paa hende. Men da en af disse Mænd blev hundsk og fræk, saa rejste hun sig hvid af Raseri, og hun greb den frække og kasted ham ud paa Korridoren, ja ned for Trappen, og den stakkels Galan blev saa forbløffet, at han løb sin Vej uden engang at tage Hat med.

Fru Beate var fra en Tid, da Menneskene var fyldigere end nu paa Sind og Krop. Den gode Gud har skabt saa mange Mennesker, at det bedste Ler er opbrugt. Om han derfor nu gjør en Kvinde smuk, saa maa hun

som oftest finde sig i at blive dum som et Fjerkræ, og giver han hende rig Forstand, er hun som oftest uskjøn og næppe Kvinde at kalde. Disse livsalige Damer fra svundne Dage findes næsten ikke mere, der kunde dyrke Lærdom og Kunst, ja mandlige Idrætter, og som dog var fuldblodige Kvinder med skjulte Snarer, med Rovdyrfjed og med vilde Sanser. Nu findes blot Kokotter, Madammer og Blaastrømper. Disse hader og bekriger hinanden som fjendtlige Indianerstammer, hvilket dog ikke forhindrer, at en Blaastrømpe i Ny og Næ skjælder alle andre Blaastrømper og Blaastrømpers Venner ud. Og Lærdom og Kunstforstandighed, som enkelte Kvinder befatter sig med til liden Nytte, faar da Skyld for de mange tørre Kvinder, som findes. Hvorfor? Jo denne Lærdom og denne Kunstforstand skal dræbe Kvindeligheden og Elskovsfølelsen. Men hvorfor skulde ikke god Lærdom og Kunstforstand kunne forliges med Elskovsfølelse? Mændene er ofte store i begge Dele.

Ak, Kvinderne bliver fattigere eftersom Tiden gaar.

Og det er Synd, thi hvor er det ikke skjønt, naar Vinen er drukket af sanselige Læber og Elskovsfølelsen har bølget højt, at

se den unge Kvindes Øjne stirre hen for sig, mens hun bleg og mæt af Livets Lyst taler om Ting, som er bedre end de Ting, der ligger Størsteparten af Fruentimmer nær. Mens hun taler om Ting, som de smaa Madammer ikke forstaar, men som nu dukker frem hos hende fordi hun er rigere. Mens hun taler om det gaadefulde Liv, mens hun taler om dets Lykke og dets Sorg, mens hun taler om dets Endemaal, Døden. Da stirrer hun maaske og undrer sig, og der hun ligger, hvidbarmet og med sin røde Mund, er hun saa skjøn, naar hun taler, og hendes Øjne er lige blanke, omend dybere, og hendes Hud brænder lige saa hed som før gennem det tynde Linned.

Efter hvad jeg kan skjønne har Fru Beate været en Kvinde, hos hvem Blodet rulled raskt og varmt. Det var tidt, som hun trængte voldsomme Bevægelser for at give sin Kraft Rum. Hun var da noget af en Amazone. Hun mored sig da med at kaste med et gammelt Jagtspyd og med at skyde med Pistol. Men den stramme Jagtdragt viste den slanke, svulmende Kvinde dobbelt, og de, som kjendte hende bedst, sagde, at hun bar en hemmelig Længsel efter en, der kunde være hendes Overmand i alt. Hendes

Mand, som hun dog visselig paa en Maade elsked, var det ikke.

Kun faa Ord endnu om hendes Død.

Hun overleved sin Mand længe. Hun blev firsindstyve Aar før hun døde. Paa sin firsindstyveaarige Fødselsdag kom mange fra fjern og nær for at lykønske hende. Det blev en stor Fest i Huset, og der var unge Mænd og smukke Damer nok, og Fru Beate befaled, at de to største Sale skulde gjøres færdige til Dans. Lysekronerne blev da tændte, Musikanter hentedes fra Byen og snart gjenlød Huset af Musik og af de Dansendes Trin. Fru Beate dansed selv baade Menuet, Lanciers, ja endog en langsom Vals. Men ud paa Aften følte hun sig pludselig ilde tilpas: „jeg synes," sagde hun, „at jeg har vanskelig ved at drage Aande." Og hun lod sig i al Stilhed føre til sit Værelse. „Nu skal I gjøre, hvad jeg befaler," sagde hun derpaa, „I skal intet sige om min Afmagt; thi jeg vil ikke, at de unge skal bedrøves for dette; thi ret beset er det ikke noget at bedrøves for. Jeg føler, at jeg maa dø om en kort Stund; men denne Død er ikke besværlig og ikke i nogen Maade skrækkelig. Lad mig dø og lad dem leve, som kan leve. Sig blot,

om nogen spørger efter mig: Fru Beate blev træt og gik til Ro og lader alle hilse."

Man gjorde, som hun bød, og medens Dansemusiken lød, og de unge Mænd og de smukke Damer dansed eller leende spadsered i Haven, brændte en Natlampe svagt i Fru Beates Kammer, medens hendes Liv langsomt randt ud som Timeglassets sidste Sand. Men da en af Pigerne vilde lukke Vinduet for at ej Vinden skulde puste ind og for at ej Dansemusiken skulde forstyrre, sagde hun: „Lad den friske Luft komme ind, da aander jeg lettere . . . og lad mig lytte til disse smukke Toner . . ."

Og saaledes døde Fru Beate, villigt og smilende, idet hun velsignede de levende.

* * *

Saaledes fortælles om Husets Tilblivelse. Nu kommer en lang Tid, da intet særligt meddeles om de Mennesker, som boede paa Gaarden. Der er Grund til at antage, at de, som i denne Tid har boet der, har været rolige og lykkelige Mennesker. At de er bleven født, medens Slægt og Venner lykønskede, at de er voksede til og har taget til Ægte, medens Slægt og Venner atter lykønskede og

drak sig en glad Rus, og medens unge Piger og unge Mænd dansed Brudedansen. Og der er Grund til at antage, at disse Par har levet Livet sammen jævnt, flittigt og stille, og at de er døde og er blevne begravede, medens hvide Tæpper hængtes for Vinduerne og der strøedes med Granbar lige til Kongevejen, og medens Slægt og Venner græd og trøsted, og om de var til Aars gruede for sin egen Død.

Den, som man standser ved efter Peder Riemann, er Markus Riemann, paa Grund af hans Elskov til en Kvinde, der ansaas af mange for at være Troldkvinde, ja Djævelens egen Datter.

II.

Fra meget gamle Dage har den Tro været fremme blandt Mennesker, at Djævelen tidt aabenbarede sig paa Jorden og stiftede Ulykke. „Men tro ikke,“ siger en klog Mand fra den Tid, „at han altid kommer med Klo og med Horn og Hov eller med vaad Platfod, der slaar mod Jorden. Mangen Gang er han ogsaa kommen som Hund og som Ulv, men sjælden som Ko, og jeg tror aldrig som Lam. Man kunde antage, at han ej voved at iklæde sig Lammet, da dette Dyr jo afbildes for Kristus. Men mange Gange har det hændt, at et Svin er bleven grebet af Galskab, saa det rendte hylende omkring og søndertraadte og vælted alt, og det var fordi at Svinet var Djævelen, eller at der i Svinet sad en Djævel, som en eller anden Troldmand havde galdret i Svinet. Men tidt kan Djævelen komme som smuk Kavaller med kostelig Dragt, ædle Ringe og meget Guld i

Tasken; men endnu oftere kan han komme i Lighed med en Kvinde, og da altid en smuk og bedaarende Kvinde. Men alle tror at hun er en jordisk Kvinde, og først bagefter, naar al Ødelæggelsen kommer, ser de forblindede, at hun var af Djævelen."

Markus Riemann havde i mange Aar siddet fornøjet paa sin Fædrenejord, og han havde dyrket den med Flid. Han var en huldsalig Herre for sine Tjenere og sine Husmænd; han slog ud med Haanden og smiled, naar han traf nogen af dem, og han spurgte, hvordan det gik deres Koner og deres Børn. Han brugte sin Forstand, saa Gaarden trivedes. Kornet bar gode Aks og særlig Høet fra Markus Riemanns Jorder var kjendt som saftigt.

Men en Vaar kom en Ven af Markus Riemann til Gaarden, og de to Mænd var stadig i hinandens Selskab, og de var sammen til den Slags Adspredelser, som gives paa Landet. De fisked, jaged, skjød til Maals med Pistoler og drak sig af og til en Rus og fornøjed sig nu og da med de smukkeste af Pigerne — og leved i det Hele som Landjunkere pleje.

Men hver Gang Vennen havde drukket og fornøjet sig med Pigerne, saa græd han

og sagde: „Ak, jeg er et Bæst!“ Riemann svared: „Ja, Du er jo gift, hvorfor gifted Du Dig?“ Den anden svared: „Hun vilde, og hun er slig, at man gjør, hvad hun vil.“ Og da Riemann smiled, sagde Vennen: „Ja Du skulde se hende.“

Men en Aften sagde Vennen: „Imorgen maa jeg rejse fra Dig, thi min Hustru kommer fra sin Fader.“ „Saa hent hende hid og bliv I begge en Maaned til.“ Vennen svared: „Naar det blot ikke var at misbruge din Gjæstfrihed. Høaannen er nær, og Du har Brug for din Tid.“ Men Riemann sagde: „Nej, det vilde glæde mig, dersom Du kom, jeg omgaas jo ellers blot med Bønder.“ Da takked Vennen og svared ja. Og den næste Dag kom han med sin unge Frue. Hun var af den Slags Kvinder, der ejer det, der hidser Mændene, og i hvis Nærhed de bliver ligegyldige for hvad Samvittigheden tilsiger dem. Markus Riemanns Blod blev lummert og tykt ved at se hende. Ja alt fra første Gang, de var sammen, tog hun ham fangen. Han følte, hvor Længselen mod hende sank i hans Kjød og voldte ham Smerte, han følte, hvor Blodet steg til hans Bryst og hans Hals, saa han havde vanskeligt ved at drage Aande. Og hun besvared hans Længsel. Lang Tid

gik ikke, før de fandt hinanden. De synded meget sammen, og han, der i Begyndelsen havde ængstelig Samvittighed paa Grund af Vennen, tænkte efterhaanden: „Jeg begynder nu at begribe, at Kvinden var Aarsag i, at Mennesket trodsed Guds Bud og forskjertsede sin Samvittigheds Fred.“

Deres Adfærd kunde ikke længe holdes skjult for hendes Mand. Fortvivlelsen greb ham, og han gik hen og hængte sig i Skogen. Det var i en af de mørke Nætter i Oktober han gjorde det. Hans Hustru og hans Ven troede, at han gik paa Jagt. Der blev sagt, at de tvendes Fornøjelse blev den Nat forstyrret ved stygge Skrig. Da havde Markus Riemann sagt: „Hvad er dette? hvad er dog dette?“ men ingen kom tilsyne. Men Markus Riemann var mere urolig end før: „Denne Synd skal have en Ende,“ raabte han, hvorpaa han flygted fra den unge Kvinde. Men det var for silde; thi den næste Eftermiddag fandtes Vennen død for egen Haand. Da blev den Rædsel, som havde grebet Markus Riemann endnu større end før. Hvad han gjorde for at faa den farlige Kvinde bort, ved ingen; men alt samme Dags Aften rejste hun og kom ikke mere tilbage.

Men nu kom Straffen for Markus Riemann.

Og han straffedes paa flere Maader. Før havde han haft et lyst Sind, nu var han altid dybt bedrøvet, og i hans tunge Blik laa en ulægelig Sorg. Og han straffedes ogsaa paa sin Ejendom: thi Egnen omkring Gaarden, som før havde været frugtbar, blev nu mager. Ja ved en besynderlig Forvandling blev lange Strækninger ufrugtbar Myr, som skjød op med Dunst som Usundhed paa Jorden, og i denne Jord vilde Græsset ikke gro. Men denne Dunst troede mange var den unge Troldkvindes eller Djævledatters Vædske, og mod Sommermorgen eller i Høstmorgen, naar det røg fra denne Mose, sagde mange, idet de tænkte paa den megen Væde, som foraarsagede Røgen: „nu sveder hun". Ja mange sagde noget, som var værre, og som vel ikke kan siges uden til manges Fortrydelse.

Husmændene flytted lidt efter lidt fra Egnen, og de tomme Hytter saa mere og mere forladte ud; nogle forfaldt ganske.

Markus Riemann sad som oftest stille paa sin Stol i den røde Stue, én af Husets mindste. Han sad der, fordi til dette Kammer knytted sig de fleste Erindringer han havde om den farlige, skjønne Dame, som havde været hos ham, og som nu var borte. Hvor svag bliver man ikke, hvor svag bliver

selv en stærk Mand, naar Timer, som han tilbragte med en smuk og elsket Kvinde, kommer til ham, medens han sidder i Ensomhed og Forladthed. De griber om hans Hjerterod, saa han føler en Draabe Salighed og et Hav af Kval. Og jager nogen Erindringen bort? Nej, man finder frem den Vin, hun elsked, den Mad, hun holdt af. Den lille Hund hun tidt klapped og kløed bag Øret, den klapper man selv og klør bag Øret, ja selv de almindeligste Ting, om de har noget med hende at gjøre, dem tager man og holder dem fast, og man lader de svundne Timer komme med Smerte og Glæde.

Markus Riemann sad fremdeles i den lille røde Stue. Han sørged altid over hende, som havde forladt ham, og af og til sukked han ogsaa over sin Gaard, som forfaldt. En Ven af ham kom engang til ham og talte rolige og forstandige Ord: Riemann havde længe nok været daaret af et Værk, som var den ondes. Det var Djævelen hos hende, at hun forledte ham til Dovenskab og Ligegyldighed for sit daglige Arbejde, deri var hun Djævel.

Men han svared, idet han stirred hen for sig, som saa han ikke den kolde Væg, men noget andet: „Ak Ven, hvilken be-

daarende Skjønhed hun besad, hvilken zart Yppighed. Thi hendes Midje var smal, men hendes Bryster stod dejlige til hver Side. Hendes Hænder var meget hvide, og Fingrene ligned smaa Kroppe, thi ogsaa de besad en smuk Fylde trods sin Slankhed. Og hvad skal jeg sige om hendes Øjne og hendes Mund? Hendes Øjne var slige, at naar jeg saa i dem længe, sank jeg i Dybet. Hendes Mund var rød og Tænderne var meget hvide. Ak, min Ven, hvorfor lod jeg hende rejse, hvorfor skræmte Døden mig? Livet besejrer Døden. Naar man elsker, er man Herre. Hvorfor beholdt jeg hende ikke, trods den døde Mand? Ak, min Ven, jeg længes, saa jeg er ikke mere levende."

Da sagde Vennen: „Pføj, pføj; hun har alligevel været Djævelen!"

— Tiden gik, men den ulykkelige Markus Riemann glemte ikke den smukke Djævledatter. „Men hvad gjør ikke Tiden?" plejer mange Mennesker at sige, „den dulmer og læger alle Saar." Lad dem heller sige: den sletter ud, men den gjør os samtidig ringere i Haab og Glæde. Har Ulykken tilføjet os et Saar, saa vort Sind bløder, da helbreder ikke den langsomme Tid; den gjør ikke Sindet som før, men den skjærer langsomt Kjødet

omkring Saaret bort, den forringer Haabet og Livsglæden, saa det dybe Hug efter disses Aftagen ikke mærkes saa meget. — Ligesom Tømmermanden i Skogen glatter et dybt Skaar i Træet ud, men samtidig gjør Træet spinklere, saaledes gjør den nagende Tid, idet den glatter Saaret ud, os selv spinklere og tyndere, og Haabets og Livsglædens fyldige Kjød vil ikke trives mere.

Markus Riemanns Smerte glattedes ud, men han blev forandret. Han blev lavere af Vækst, og hans Holdning var ikke rank som før; han talte ikke mere med Bestemthed og med Marv i sine Ord. Hans Tale var mest Spørgsmaal, og han var altid enig med Folk. Og tidt var det klart, at han ikke havde megen Rede paa, hvad var Spørgsmaal og hvad var Svar. Han lod Tungen gaa for at være Folk til Lags. Han blev ogsaa, hvad mange Mennesker bliver i Ulykken, god fra Top til Hæl.

Da han var nær de halvtreds, gifted han sig med en stærk og fattig Bondepige, Metta Maren Thy, som den senere Tid havde været Tjenestepige paa Gaarden. Han fik med hende en Datter og en Søn. Datteren døde i sit andet Aar; men Sønnen voksed op og trivedes. Han fik et stærkt Legeme og ligned

i mange Henseender Moderen. Men i den smukke Afrunding, hans Skikkelse havde, var noget af Faderens ædlere Blod, ligeledes i hans ualmindelig smukke og kraftige Hænder og Fødder.

III.

Om de Mennesker, jeg her beretter, taler jeg med aaben Mund; thi ingen kjender dem, da de forlængst er døde. Jeg havde ogsaa næsten glemt dem; men da jeg nu kom til denne Egn, som engang var deres, og da jeg gik i den næsten afløvede Skog, og da jeg saa Muren af Huset, der ved mange Aars Solskin havde antaget et gyldent Skjær, saa stemte Skogens falmede Prunk og den gjennemsigtige Høstdag og det sunkne Hus mit Sind til Erindring og Drøm; en berusende Duft af gamle Dage slog mig i Møde, og jeg gjenkaldte mig deres Saga i Erindringen, som engang levede der.

Meget af hvad der tildrog sig i Huset syntes mig godt nok; men Ove Riemanns og hans Datters Historie er visselig mest betegnende for Huset. Ligesom dette staar bedst mod hvid, fjern Høstluft, ses det ogsaa bedst,

naar man har Ove Riemanns og hans Datter Metas Legende i Sindet.

Ingen bor nu i det sunkne Hus. Henover det kryber nu den graa Lyng, i dets Kjældre holder den mistænksomme og rædde Hare til, og i Loftsgluggerne bygger Flaggermus og Natfugle.

Tiden gaar. Snart vil det være ryddet og spredt for alle Vinde eller forvandlet til Støv.

— — ——

IV.

Ove Riemann var, som før er sagt, Søn af Peder Riemann og Hustru Metta Maren Riemann, født Thy. Hans Barndom gik stille hen, han saa sin for tidlig ældede Fader sidde i sin højryggede Stol eller gaa om i Huset eller paa Vejen, støttet til sin Stok, og han saa sin stærke Mor, der snakked saa lidet inde i Stuerne, men som udenfor, paa Eng og i Drengestuen, gav Besked om alt, hvad der havde med Gaardens Drift at gjøre.

Ove Riemann voksed op til en stille og en forstandig ung Mand. Han lod sig nøje med, hvad jævne Landmænd lade sig nøje, og han gjorde sit Arbejde meget paapasseligt. Han drak sig yderst sjælden drukken (hvad dog saa mange hver Dag gjorde i den Tid), bandte ikke og sloges ikke. Han havde nogle Kjærestehistorier, men dem var der

ikke noget egentligt at bemærke ved, de var saadanne, som de fleste unge Mænd har dem.

Ove Riemann havde ved sin Skolegang i den nærmeste Byes Latinskole faaet god Lærdom, som han brugte til Gavn for sin Fader: han trøsted den bedrøvede Olding, da det gik mod Graven, og da Faderen endelig døde, var nok Præsten tilstede, men det var Sønnen Ove der sad nærmest den døende og ligesom førte ham stille bort.

Saa samled Ove Riemann Gaarden. Han skilte Klinten fra Hveden. Den Mark, som var dækket af Mose og ubrugelig Urt, lod han ligge, og den gode dyrked han med Flid. Og han prøved ogsaa paa at gjøre den daarlige Mark frugtbar. Han havde en Stund meget travlt med at tappe Myr ud.

Heldigvis fik han god Hjælp til Gaardens Brug af en af sine Husmænd, en ganske ung Mand, Elias Hejmen, en af de Folk, der nu og da skyder op fra Landets Muld som friskt Græs. Han var, denne Husmand, meget gløg og rask til nær sagt al Ting i Verden. Han besad endog boglig Lærdom og kunde tale med om Ting, som ellers ikke Bønder ved noget at sige om. Han kunde, naar Helgen kom og Gjæstebud holdtes, æde og drikke mest af alle, og senere paa Kveld

kunde han danse og tage gode Brydetag. Men han kunde ligesaa godt glemme at æde og drikke og glemme al Morskab, naar et alvorligt Arbejde beskjæftigede ham. Han kunde endelig synge og spille paa et Instrument, som han selv havde forarbejdet; tidt sang han i Drengestuen om Kvelden og klimprede paa Kattetarmene og paa Staalstrængene, og da maatte alle høre paa ham.

Elias Hejmen var rigtig en Troldmand fra en lys Sommerdag. Og han var frimodig og uden Frygt for noget. Han var ikke ræd for at sige fra til sin Husbond, naar denne gjorde noget, der ikke var som Elias Hejmen syntes det skulde være. „Husbond skal ikke rode i de Ting,“ sagde han saaledes engang, idet han tog Spaden af Riemanns Haand, da denne tog Haand i med det simple Arbejde. „I kan nok have andet at bestille, I kan spekulere ud noget til Gaardens Bedste, som en Husbond skal gjøre. Dette grejer sig nok alligevel.“

Ove Riemann kunde ikke andet end smile, naar Elias Hejmen gav ham den Besked. Men han retted sig derefter mere end han selv vidste. Han havde i Grunden aldrig følt sin Værdighed som Herre til Huset og Gaarden. Maaske det kom af, at hans Faders,

den forrige Herres bøjede Skikkelse talte Ydmyghedens Sprog. Men Ove Riemann var ung, og Ungdommen kan nok like at være Herre. Nu og da skjød derfor Gaardherren op i den unge Mand: han saa nok den ufrugtbare Myr, men han saa ogsaa de store Marker og Enge og de fjerne Skoge, som alt var hans, og han forundredes over, at han var Herre til alt dette, og i de Øjeblikke syntes han, at Elias Hejmen havde Ret: han burde gjøre sin Ejendom bedre Tjenester end ved at grave i Jorden. Han burde finde Midler til at gjøre den hele Gaard bedre. Han kjendte Drift i sig, som endnu ikke havde faaet noget Virkefeldt.

Men i Almindelighed havde han roligere Blod end den travle Elias Hejmen. Han fandt sig vel ved nu og da at arbejde paa Marken og føle den sunde legemlige Træthed og Søvnigheden senere paa Kveld.

Men han var nu i Grunden en underlig en. Han overfaldtes af og til af en stor Længsel mod noget, som han ikke kunde gjøre sig Rede for, hvad var. Da gjorde han sandelig, hvad hans Husmand bad ham om, og han gik meget videre. Han klædte sig paa som til Fest, rejste til nærmeste By og spiste og drak paa Hotel en Dags Tid eller to og traf

sine Venner fra Skoledagene, hvem han indbød til stort Gilde, hvor der flød med de fineste Vine til de delikateste Retter.

En Gang, da alle Gjæsterne var meget berusede, holdt en af hans Venner en Tale for ham. Den var drukken Mands Tale; men den virked paa ham, og maaske den alligevel skjulte nogen Sandhed.

„Jeg har hørt, at din Fader elsked en dejlig Dame da han var ung, og jeg har hørt, at han misted hende og længtes efter hende hele sit Liv. Og naar jeg nu har lært Dig at kjende, tror jeg, at Du er avlet i en Stund, da han længedes mod hende. For Du, Ove Riemann, længes ogsaa efter hende, den Arv har han givet Dig. Du længes nok ikke efter den samme, men efter en af samme farlige Skjønheds Ophav. Men Du har ogsaa din Moders Kjød fra Bønder i din Krop, Du liker Dig i Skogen og under Stenhellen, naar Uvejret driver Dig ind. Du er i Grunden en besynderlig Mand, Ove Riemann. Jeg skal jo engang blive Præst, saa jeg kan sige Dig slig, at Du er af Kains Afkom.“

Det var rigtigt, at Vennen nævnte Moderen; thi hun havde ogsaa givet sin Søn meget. Han havde ikke for ingenting hvilet under hendes Hjerte. Naar han tog paa

Jagt i sine grove, slidte Klæder, da kan det hænde, at han følte sig lige saa vel til Rette, som naar han sad med sine Venner til Gilde. Noget hos ham, som elsked dette Skogliv, kom frem, og gav sig til at æde, ja jeg siger for sandt, at det græssede paa Moen, i Skogen, paa Strand, det aanded ud mod de øde Kyster. Da kunde han være haardfør og bryde sig lidet om, hvad Mad han fik, og om han fik Hus for Natten. Fuglen blev stegt paa Spid i sine Fjer, og Poteterne blev lagt i glohed Aske, og den Søvn, der kom, naar Natten blev tilbragt ved Baalet uden andre Sengklæder end et Hestedækken, var saa blød og dyb. — — —

Siden Faderens Død var Moderen, den bondefødte Kone, bleven endnu stillere end før. Hun gav nok mangen god Besked til Folkene; men naar hun var inde i Huset, sad hun mest i en Krog, hvor hun bøded paa Hoser eller andre Klædesplag.

Ove Riemann havde altid holdt meget af sin Moder. Han havde ikke mærket hende stort, thi hun havde aldrig sagt meget fra og aldrig givet sig stort til Kjende. Hun havde været som den Varme, der brænder ubemærket paa Skorstenen uden at knittre, uden at sprutte, som nu og da trækker sig helt ind

i Asken og synes at være slukket, men som dog lever op derinde lige saa varm som før.

Hun blanded sig lidet i Sønnens Ting. Hun havde fra sin Barndom, tilbragt i den trange Husmandsstue, bevaret noget som en sky Ærbødighed for det store Hus med dets Værelser og Sale, og hun havde i Grunden noget af Respekten hos sig endnu, og underligt at fortælle, hun havde inderst inde Respekt for sit eget Barn, Ove, som Søn til Gaarden. Hun selv havde i Grunden aldrig følt sig hjemme der, omend hun aldrig talte derom til nogen, og hun følte sig heller ikke hjemme der nu, da hun dog var Gaardens retmæssige Ejer.

Fra lange Afteners Samtaler, som efter Faderens Død blev ganske hyppige, havde Ove forstaaet, at denne hans stilfærdige Mor gjemte paa meget og mangt, som ingen kjendte til og ingen skulde tro, at hun ejede. Hvor hun dog, naar alt kom til alt, ofte tænkte sit, og lod andre tænke deres. Hun vidste i det Hele mere end Ove Riemann havde troet at hun vidste.

En Vinter blev hun daarlig. Hun mente, at det Hele ikke var noget, og gik oppe som før. Da hun blev kleinere og Lægen hentedes, var det for sent. Sygdommen, en ond

Lungebetændelse, havde grebet for stærkt om sig. Hun døde efter først at have givet Besked om Ting, der vedrørte Gaarden. Hun døde stille og uden Klynk. Paa Slutten tog hun dem, hun kjendte, i Haanden, og bad dem leve vel. Men medens mange, som stod hos, var meget rørte og fælded Taarer, laa hun uden at blive meddelsom og grædende. Hun bevarede vor Bondes Indesluttethed og Faamælthed til det sidste.

V.

Det blev nu meget ensomt paa Gaarden for Ove Riemann. Og dog holdt han sig nu mere hjemme end før. Hans Slægts gamle, værdifulde Bogsamling, som han før kun i Ny og Næ havde beskjæftiget sig med, optog ham en Tidlang meget. Mange af Bøgerne var gode. Han kjendte tidt Længsel efter dem. Naar Nattetimerne kom, var det mørkt udenfor, og han sad alene i Huset, og al hans Slægt var dødt fra ham. Da fulgte han Bogens Tanker. Og han svared tidt, tog paa de vanskelige Steder de enkelte Linier én for én og smiled eller blev alvorlig eftersom Bogens Tanker indgav ham det. Og naar det gik mod Slutningen, naar Bogens sidste Sider læstes, da kom — var det Filosofi eller Digt — Bogens Aand frem for ham. De mange Ord forenedes, de digtede Skikkelser lejrede sig, og frem gik et Væsen, tidt et underligt Væsen, fjernt fra alt paa Jord og dog med alle Menneskers Træk.

Han mødte tidt dette Væsen i de dybe Nætter, og det var for ham en højtidelig Stund.

Ove Riemann var sluttelig paa gode Veje til at blive en ung Grubler. Mangen Gang, naar den egentlige Dag var forbi, kunde han længes efter at gaa alene ud og tale med sig selv. Han kunde længes efter at gaa langs hen ad den gule Mo og efter at fordybe sig i Skogen. Da lod han Tankerne tage sig, og han glæded sig over, at disse Tanker ofte var skjønne og gode.

Men en Eftermiddag i Slutningen af September gik han ud i Ro og Mag. Han saa det for en Tid siden afskaarne Græs skyde Straa, der var tørre som den Høstluft, hvori det groede. Han betragted Træerne i Lunden lige ved Kongevejen, og han undred sig over, at deres Løv var ubeskadiget af Vinden og af den kjølige Luft, som i den senere Tid havde hersket. Men tilsidst hørte og saa han ikke mere. Vinden peb i Lyng og Græsstraa, en usynlig Fugl sang i et Træ, i Øst glimted Kornmod — han gik afsted hvor det traf, uden at mærke noget af dette, han tænkte paa meget og mangt; sluttelig husked han noget, som han den forrige Aften havde læst i en gammel haandskreven Bog, et Stykke af en egen Skjønhed. Det fortalte i gamle

Heksametre om de første Mennesker paa Jorden, da der endnu ikke fandtes Byer, da Menneskene sloges med de vilde Hunde og med ukjendte, forlængst uddøde Skoguhyrer. Disse for ofte i Flokke omkring og gjøede og knurrede, naar Natten var inde. Og da var der Nat paa Jorden, der kunde kaldes Nat. Thi Skogen bredte sig tusinde Mile, under dens Grene hørtes Sus af Natfugl, og i det fjerne kjæmped Mennesker med Hundene og de andre vilde Bæster, og paa Himlen gik Maanen. Da var Natten vældig som aldrig siden paa Jord.

Og tidt kunde det hænde, at Jord, Mennesker og Uhyrer sov. Da hersked en stum Ubevægeligheds Majestæt over det hele. — — —

— Aftenen var ved at bryde frem. Ove Riemann gik ud paa Kongevejen; han tænkte videre over sine egne Ting. Han saa mod det fjerne med et tankeløst Udtryk i Øjet. Men pludselig blev hans Blik opmærksommere, det stirred skarpt mod noget, der nærmed sig. Hans Ansigts Udtryk tyded paa Forundring. Han mumled noget mellem Tænderne, der ikke kunde høres.

Han havde Grund til at forundre sig. Henad Vejen lige imod ham kom tre Vogne kjørende. Da de kom nærmere, saa han, at

det var Venner fra Byen. To af dem i den forreste Vogn knalded uafladelig med Pistoler og satte for hvert Skud i et skarpt Raab. Men ved at se disse tankeløse og glade Venner blev Ove Riemann forvandlet. En dyb Munterhed betog ham. Han satte pludselig i et brudt, langt Raab, der hørtes som et helt Brøl, og han kasted sig op paa den Hest, som var forspændt den forreste Vogn — og slig holdt dette Selskab sit Indtog i Gaarden.

Ove Riemann, den stærke Fyr, der i lang Tid havde gaaet om og tænkt og drømt i Ensomhed efter Arbejdet paa Marken, han behøved kun noget af denne Glæde ude fra og til Overflod noget hed Vin før han blev helt ubændig. Men han tumled ikke, han for ikke op, og han spændte ikke med begge Ben. Han sad ganske stille, men knuste nu og da en Karaffel eller et Krystalglas. Han knuste det haardt og fast, saa kun en liden knitrende Lyd hørtes.

Hans Ven, Frederik Uffe, den samme som engang før havde holdt den aparte Tale for ham, fortalte, hvorfor han var kommen. Det var for at sige Farvel. Hans Fader, den gamle Provst Uffe, var død for et Aar siden, og saa skulde han jo blive Præst selv. Han havde

brugt lang nok Tid for at faa sin Eksamen. Men nu havde hans Fader lagt saa mange Offerpenge tilside. De laa i Chatollet og vented kun paa at blive benyttede. Det vilde ikke Frederik Uffe nægte dem; de skulde faa Lov til at fare ud i Verden og han vilde blive med. Ja han vilde leve det Ungdomsliv, som han ikke havde før gjort. Han havde været altfor bunden af mange Hensyn her, hvor alle kjendte ham, og desuden var alt Ungdoms Brusenpaa her gjort saa styg .... de havde slige uhyggelige Navne paa alt .... Det hele kom af, at der var saa megen Fattigdom og Helvedesfrygt. En glædedrukken Sang, om den blev sungen, toges den straks for af skumle Mænd, befamledes og befandtes utugtig .... fy, hvilke smudsige Trolde her fandtes ....

„Nej, min Ven,“ fortsatte han, „jeg kommer altsaa for at sige Farvel til Dig. Du har længe været borte, din Varulv. Jeg hører forresten meget forunderligt om Dig. Du læser jo i gamle Svartebøger og Du gaar Ture i Ensomheden. Hvad gaar der i Grunden af Dig? ved Du ikke af, Du er ung? Tror Du kanske, at Du er bestemt til sligt Liv? Nuvel, jeg ved jo ikke saa nøje, hvad Du gjør, maaske jeg dømmer for hurtig, men jeg tror,

at Du besidder en uhyre Livslyst og Livskraft, jeg mærker det i din Nærhed. Og saa gaar Du alligevel din Ungdom bort her. Du er vel snart tredive Aar, saavidt jeg ved. Her findes jo kun Mørke og Troldskab. En dejlig Dame bliver her straks til en Djævledatter. Ak, min Herre og Gud, hvor jeg har Længsel mod lyse Hjerter, mod store og vakre Sind .... Jeg rejser om to Dage.“

Ove Riemann svarede ikke meget paa, hvad Vennen sagde. Gildet fortsattes, og alle var udmærket forligte. Pludselig tog Ove Riemann et fast Tag i Vennens Skulder:

„Jeg følger Dig paa Rejsen,“ sagde han.

Vennen blev umaadelig henrykt og bekjendtgjorde dette med høj Stemme, og alle blev henrykte. Aftensbordet, som just var færdig, blev nu meget festligt. Og Ove Riemann var den heftigste. En umaadelig Livsbrunst var skudt op i ham. Og det egne ved ham var, at det ikke gjorde ham syngende, men alvorlig, næsten brutal. Naar han omfavnede en Ven, kvalte han ham næsten, og fremdeles var han betagen af en Ødelæggelseslyst: han knuste en Mængde Kar og Glasvarer, men meget stilfærdig.

Aftensbordet vilde ingen Ende tage, og efter Bordet vilde en gaa ud paa Moen. Da

vilde alle det samme. De drev ud paa Sletten. Det var en blikstille Nat. En liden aftagende Maane stod mod Syd og kasted usikker Skygge. De gik Arm i Arm; noget usikkert bar det afsted. De sang Maaneskinssange saa falske, at det var en Gru; men hvilket Humør var der ikke i denne Nat, hvor Latteren tidt for afsted paa brede Stormfødder, tidt tripped afsted paa letten Bukkefod.

De gjorde nok adskilligt galt den Nat. Ove Riemann husked ikke det Hele saa nøje. Men han vidste, at meget sent paa Natten havde de skudt med Pistoler mod den nedgaaende Maane, og de havde slagtet en Kalv (Ove Riemann gav den selv Kølleslaget), og de havde stegt den og ædt den udpaa Morgenstunden fordi de var meget sultne. Denne fede Kalv gav dem Ro maaske, thi da den var spist gik de i Seng og sov.

Ove Riemann var noget fortumlet den næste Dag. Det var, som noget brødes hos ham. Han kjendte det som den bergtagne i de gamle Eventyr maa kjende det, naar han efter at have gaaet roligt om blandt Fjeldets kolde Skatte, pludselig en Dag, naar Fjeldet bristed ved Kirkeklokkens Sang, ser den muntre Verden udenfor og mærker, at den er fuld af bedre Skatte end de, der findes i det

fugtige Kammer derinde. I Eventyret er det Kirkeklokkens Klang, som faar Fjeldet til at briste. Her var det de glade Venner og Forventningen om en ny Tid, der fik den tunge, stille Væg til at briste, bag hvilken Ove Riemann til nu havde siddet saa længe.

Han tænkte endnu et Øjeblik over, om det var Uret af ham at forlade sit daglige Arbejde. Derfor glæded det ham, da hans Ven sagde: „Tro ikke, at den Tid, Du tilbringer derude, vil være en spildt Tid. Du vil nok have Gavn af den i mange Retninger. Du vil forstaa meget, som Du før ikke forstod. Og Du har jo haft en lang og alvorlig Arbejdsdag, saa Du kan nok tage Dig en Fritid.“

Ove Riemann gav Elias Hejmen Fuldmagt til at styre Gaarden, mens han var borte. Og den følgende Dag tog han Farvel med ham og alle Husmændene og Gaardens Karle og Piger. Og da han endelig rullede af Gaarde sammen med Frederik Uffe hilste han til Vaaningshuset og de store graahvide Udhuse, som han kjendte saa godt gjennem alle disse Aar . . . .

„Kan Du mindes,“ sagde Vennen, idet de fremdeles rullede afsted, „da vi gik i Skolen sammen. Vi var altid Venner, og

naar vi havde gjort for mange gale Streger, fik vi Prygl sammen, og vi gottede os sammen, naar Fritiden kom. Og husker Du, naar Feriens sidste Dag nærmed sig og Skolen snart skulde begynde paany? Vi søgte forbi den og ind i Fremtiden. Vi vilde begge være Søløjtnanter, fordi de havde den vakre Uniform og den vakre Dolk med Guldsliren. Vi vilde staa sammen paa Skuden og styre den gjennem Alverdens Eventyr paa Sjøen til Alverdens Eventyr i Land. De var alligevel vakre, mange af de dumme Guttedrømme. Og se, skal vi nu ikke forsøge at gjøre dem til Virkelighed? Jo, jeg vil forsøge, om saa alle min salig Faders Offerpenge skal springe, som han samled saa fornuftigt. Jeg skal ikke lade dem gaa én for én, nej mange ad Gangen. Synes Du ikke det er syndigt, men herligt, at alle disse smaa Kobberskillinger, disse sammenskrabede Bondepenge skal faa flyve ud i Verden paa store Guldvinger?“

VI.

Naar unge Mennesker, der tørster efter Forandring, rejser udenlands, bør de ikke gaa for meget omkring paa støvede Musæer, men de bør gaa der, hvor Livet pulserer stærkest. De kan maaske opleve mærkelige Ting i halvt forfaldne Villaer eller i gamle Kirkekroge (man har hørt derom og læst derom, kun har man aldrig selv oplevet noget der, og man tør saaledes ikke indestaa derfor), men de vil altid opleve noget der, hvor de kan gribe det levende ved Haaret.

Ove Riemann og hans Ven var ude til enhver Tid. De blev kjendt med meget og mangt og mange. De var udholdende og udmærkede sig ved sine stærke Sjæle i stærke Legemer. De fik ikke videre Men af de mange vilde Gilder, de bivaanede blandt de fremmede, i lige Maade gik de med Ære ud af alle de Strabadser, som tapre unge Mennesker maa udholde. De kunde være meget

muntre og glade, naar de gik hjem efter natlige Eventyr. Den tidlige Morgensol skinned paa Kirkespir og Fuglene sang i Boulevardens Træer. Nu fik de kun sove i tre Timer; men skulde et kjækt ungt Menneske behøve mere? Nej, det kunde endog hænde, at Ove Riemann vækkedes, ved at Vennen et Par Timer efter at de var skiltes ad, stod fuldt pudset og lo ved Sengen og prikkede ham paa Næsen med Dupskoen af sin Stok. De fik i denne Luft ingen tunge Ideer, de fik ikke den Indadvendthed, som Nordens Luft giver. De gik op i Øjeblikket, og de sad ikke betænkelige i Krogen og stangede sin Visdomstand.

Da Ove Riemann leved deroppe og hørte Landets alvorlige Mennesker tale, havde han altid faaet at vide, at Verden udenfor var meget syndefuld og fordærvet. Han havde tilsidst troet, hvad han saa tidt havde hørt. Men det forholdt sig jo ikke saa. Disse Mennesker syntes at drage lettere Aande end de tungt pustende Folk mod Nord, de synded i Grunden ikke saa meget. De drak af Livets Kilde let og frit. Nej, deroppe i Mørket, hvor sorte Skyer og Helvedfrygten ruged, der fandtes den tykke, lumre Synd. Den sneg

sig lyssky omkring i de dystre Hjertekroge, som store, opbulnede Krybdyr i mørke Gruber.

Men tidt kunde hans Tanker vende sig. Han kunde finde disse meget velvillige Mennesker farveløse, og han kunde længes efter det strænge Forbud i hans eget Land. Og endelig kunde han mindes fra gamle Eventyr, at tidt bar de mørke Kryb i Hulerne funklende Stene i sine Munde.

Størsteparten af Mændene her, hvor de var haarde og gammelkloge og samtidig barnagtige. Men hvor var deres Barndom med de vage Anelser og Længsler? Børns Øjne mangled her den barnlige Uskyld, og deres Adfærd var meget selvbevidst. Mange af disse Mænd blev fødte gamle og blev alligevel aldrig voksne.

Og Størsteparten af Kvinderne her — Øjnene var meget aabne, hele deres Væsen duftløst. De var ikke kyske, men de var heller ikke syndefulde i Sind og Tanke. De syntes golde. Livets Kjærlighedsfest var ikke for dem en herlig Gru. De havde ikke den dybe Kyskhed, der grundes paa den dybe Drøm, den vellystfulde Higen. De havde ikke den egne Sødme, Nordens Kvinde har, naar hun med et gaadefuldt Smil vender Hovedet bort og rødmer.

Han var kommen mange Steder hen og han havde lært mange Mennesker at kjende, som han igjen hurtig havde glemt. Men medens hans Ven gruede for at vende tilbage til Hjemmet, længedes Ove Riemann nu og da efter Hjemmet og efter Mennesker af sin egen Race. Han tænkte omsider ret og slet paa at gifte sig og flytte tilbage til Huset og Gaarden og Skogen og Myren deroppe.

Men hvad Mening var der i at tage en Kone blandt disse fremmede? Han husked, hvad en gammel Dame engang i et Selskab havde sagt ham (de talte sammen om en ung Dame, som han havde kjendt meget nøje): „Jeg troede,“ saa lød den gamle Dames fornuftige Ord, „at det skulde endt med Bryllup; men det var vistnok bedst at det ikke endte saaledes. Og i det Hele tro mig: Man skal aldrig tage sine Heste og sin Kone fra Udlandet.“

VII.

En Aften havde han gjennem sin Ven faaet en Indbydelse til en Landsmand, der i de sidste Par Aar havde levet paa Rejse. Her mødte han en ung Dame, en Slægtning af Værten, som han øjeblikkelig fæsted sig ved, en bleg, myg og blond Dame. Hun gjorde et roligt, næsten stilfærdigt Indtryk, men bag denne Ro og Stilfærdighed var — man følte det — megen Styrke og dulgt Glød. Og denne forunderlige Ligefremhed hos hende fortalte om Tro og Ærlighed, og forlangte det samme. En Natur, for hvem Svig og Løgn vilde være saa fremmed, at det vilde virke som Gift paa alt hendes Væsen. Saa meget hos Ove Riemann tilhørte hende paa Forhaand, Længslen, den dybe Følelse, de stærke Sanser; de to Mennesker bøjedes sammen af en ubetvingelig Magt, og den stærke Mand følte først nu, hvor tomt hans Liv hidtil havde været.

Omtrent en Maaned efter at de havde set hinanden, viedes de i Overværelse af Brudens Fader og nogle Venner. Derpaa trak de sig helt tilbage fra alle, gjorde blot smaa Udflugter til Landsbyerne omkring og til Kysten. De fik aldrig nok af hinanden. De aad hinandens Ord, de fyldtes af hinandens Væsen, det var Livet, der kom til dem i sin skjønneste Skikkelse, og de greb det begjærligt paa Grund af Savnet forud.

Tre Maaneder efter Bryllupet rejste Ægteparret til Ove Riemanns Hjem. Den store Gaard laa bag Skog og Fjeld og tog imod dem ganske alvorlig og stræng. Riemann var den første Tid bange for, at de skulde savne den Verden, de havde forladt, de store, prægtige Stæder, der havde dannet slig smuk Ramme om deres Kjærlighed. Men de savned dem ikke. De boed paa Gaarden ganske alene, thi Riemann havde ikke underrettet sine Venner i Byen om sin Hjemkomst. Nu syntes han, at hans Frue var smukkere end før, hun passede lige saa godt her som i de lyse Lande, ja bedre. Hun var, som før er sagt, bleg, myg og blond. Hun havde ikke det aabne Blik, som de Mennesker mod Syd i de klare Lande, hvor der ej gives Dæmring og ej Skumring — hun var snarere svøbt i

fin Taage, hun ejed noget af det forbudne, hun syntes saa urørlig ud, at hun maatte være dobbelt værd at eje. Naar hun om Morgenen kom ind til Frokostbordet efter at have gjort sit Toilette, hvor hun saa ud som en fin, ung Pige, hvor den blege, høje Pande syntes aldrig at kunne skjule andre Tanker end dem, der tænkes ved Dag.

Rygtet om, at Ove Riemann var kommen hjem, naaede ad Omveje hans Bekjendte i Byen. De kom da og besøgte ham, nu en, nu en anden. De hyppigste Gjæster var af den Flok, som hin Dag før Udenlandsrejsen kom til ham med den glade Ven: to Officerer, en Distriktslæge og en Konsul. De to førstes Glæde her i Verden var Jagt, de to sidstes Glæde var Fiskeri. Heldigvis kom da altid Jægerne for sig, Fiskerne for sig. Riemann fulgte dem begge, han havde ikke glemt sine gamle Fornøjelser. Naar de saa kom tilbage fra sine Ture, gik Timerne ganske lystigt. Alt medens de vasked sig og klædte sig om, lo de højt og sang og lugted til den dejlige Duft af Vildt og Fisk, der kom ind fra Kjøkkenet. For det kan hænde, at der brasedes og stegtes, saa Grydelaagene løfted sig og Fisken krummed sig paa Panden.

VIII.

Nogen Tid efter deres første Kjærligheds Lykke kom et nyt Afsnit i deres Liv: deres første og eneste Barns Fødsel.

Der var gaaet fire Aar efter Bryllupet, og Haabet om Børn blev mindre. Saa kom der en Dag, da Fru Margrethe forstod, at hun var svanger. Der sænked sig en egen Stilhed over de to i Huset. De fire Venner kom sjældnere end før, og om de kom, blev de siddende hjemme, Ove Riemann fulgte dem ikke mere paa Jagt. Han var tidt ordknap og adspredt. Kom nogen af Gaardens Folk til ham og gav ham en Besked, Gaarden vedrørende, kunde det være, at Ove Riemann blikked op og tænkte sig længe om, før han kunde svare.

Han var urolig for sin Hustru. Flere i hendes Slægt var døde i Barselseng, og han udholdt ikke den Tanke, at skulle miste hende. Jo nærmere den afgjørende Dag kom, desto

ængsteligere blev han. Stærke Mænd er tidt overspændte. Det meget Blod trænger paa, saa deres Øjne ser Syner der, hvor svage Mænd intet ser. Ove Riemann kunde ikke være rolig, han blev overtroisk, han tog Varsler om end han samtidig skammed sig. Han vaagned tidt tidlig om Morgenen og gik ud paa Marken. Han prøved paa at tage Del i det tunge Arbejde; men han kunde ikke længe holde ved. Han gik saa hid, saa did paa Marken og vendte hjem til Frokost uden at spise meget.

Fru Margrethe var blegere end ellers og temmelig svag, men hun var rolig og uden Frygt. Ja naar Ove Riemann tog en Kjøretur med hende, kunde hun le og være munter. Og ikke sjældent tog hun sin Mand om Halsen, saa inderligt paa ham og bad ham med sin myge Stemme om, at han ikke skulde være bange for hendes Skyld.

Dagen kom, da hun fødte, og det hele gik let og uden store Smerter. Fru Margrethes myge Legeme taalte i Grunden godt den vanskelige Fødsel. En Pige var kommen til Verden, en liden Pige med virkeligt Ansigt og med Øjne og Næse og Mund og et lidet Skrig, der lød gjennemtrængende og ynkelig sprødt, som var Brystet skrøbeligt

som Æggeskal. Der maatte tages varligt om den lille. Ove Riemann tog ogsaa varligt og kyssed den fine Pande med den tynde, varme Hud. Han saa længe paa hende med det kloge Blik, som den Fader har, der har set en Del af Livet.

Fru Margrethe bragte kjækt den lille til Verden, men efter Fødselen var hun meget svag. Hun laa hen uden at kunne beskjæftige sig meget med sit Barn, og hun kunde til sin store Sorg ikke give den lille Die. Og den lilles Skrig gjorde hendes Søvn urolig og oprev hende i den svagelige Tilstand hvori hun var, saa hun maatte paa Lægens Befaling hver Nat overlade Barnet til et gammelt Tyende. Lægen gjorde selv Mælk i Stand, som den lille skulde drikke, indtil en Amme kunde skaffes tilveje.

Først en Maaned efter Fødselen kunde Fru Margrethe være oppe som før. Det smukke Ansigt var noget zartere, men det lette Smil var der og Øjnene var rolige og hun var ellers Fru Margrethe fra før.

Det viste sig at være vanskeligt at skaffe en god Amme tilveje; de, som meldte sig, blev kasseret af Lægen, fordi de ikke gjorde et fuldt ud sundt Indtryk, og en, som Lægen selv bragte, blev kasseret af Ove Riemann,

fordi hun, trods sin tykke Sundhed, gjorde Indtryk af en overvældende Taabelighed. Hun havde blandt andet tyk Næse og pustede gjennem Munden. Doktoren var enig med Riemann i meget: „Gud bedre det,“ sagde han, „hun er jo ingen Dejlighed, hun har kanske megen Grød i Kroppen og permanent Snue, men det er ikke godt at finde nogen bedre.“

IX.

En Eftermiddag saa Ove Riemann en ung Kvinde sidde i Græsset og amme et Barn. Hun var vakker, meget solbrændt, havde mørke Øjne, klare som dybt Kildevand, og meget hvide Tænder. Hendes Haar var brunt og med en Glød i som sluknende Kul; det laa, hvor det vilde, hang ned ad Ryggen, hang i Tjavser ned over Kinderne. Hun gjorde Indtryk af Sundhed af Luft og Sol, saa Riemann tænkte: Hun der er noget andet end de dvaske Bondepiger med deres Mælkegrød og Tykmælk fra varme Sengekroge. Han fandt med engang paa, at hun skulde være Amme for Barnet.

Han gik hen og gav sig i Snak med hende. Hun trak Munden dovent op, saa Læberne blev dobbelt tykke, plirred med Øjnene og saa paa ham og svared ikke stort. Men han lagde Mærke til, hvor hendes unge Bryster var spændte, saa de kunde give Die

som ikke mange andre. Han betragted dem nøje og saa skarpt paa hende selv (han var ikke saa ganske lidet lægekyndig), og han saa, at hun var meget sund og kraftig.

Lang Stund var ikke gaaet, før han sagde: „Jeg har en liden Datter, men hendes Mor taaler ikke at give Bryst. Vil Du give hende af dit? Hun er saa vakker og fin, at Du vil nok kunne like, at hun bider Dig i din Brystvorte. Du kan vel faa en anden til at give dit Barn Bryst. Du har nok Mælk til to; men jeg vil, at hun skal have den, Du har, alene. Du skal nok faa det godt hos mig, og jeg tror nok, at Du skal blive tilfreds med den Løn, jeg vil give Dig.“

Kvindfolket svared ikke stort. Hun rev Græs af og tygged og saa lige frem. Ove Riemann spurgte endda engang, og da lod det til, at hun vilde; hun saa paa ham og nikked med Hovedet. Men Øjeblikket efter, da Riemann gik nøjere ind paa Sagen, vilde hun ikke paa nogen Maade. Og hun lod endog til at være vred. Hun kom med en Mængde paa Fantesproget, som Riemann ikke forstod.

„Hun er vist en Fjante,“ tænkte han, „det er kanske lige saa godt at faa en tyk

Bondepige" . . . og han gik fra hende. Men uden at han vidste Ordet af det, kom hun løbende efter ham og begyndte at snakke paany, medens hun ivrig nikked med Hovedet. Hun vilde have Penge, lod det til, hun skulde komme igjen den samme Aften og give Barnet Mælk, men hun vilde have Penge nu, ikke meget, men noget. Riemann saa igjen paa den sjældne Pige, han lagde Mærke til, at selv Barmen var solbrændt.

Han tog nogle Mønter af Lommen og gav hende dem. „Kom saa igjen i Aften," sagde han, „saa kan vi ordne det Hele. Du skal ikke faa Grund til at klage."

Hun nikked med Hovedet og lod til at være fornøjet. Og med Løftet om at komme igjen om en Time, rejste hun sig og gik mod Skogen; hun havde den ejendommelige Gang, man ofte ser hos omstrejfende, en Art smygen sig frem, som minder om Skogdyrs forsigtige og spænstige Gang.

Riemann saa en Stund efter hende, Friluftsmennesket i ham var bleven glad ved at se hende, og han likte godt at tænke paa, at hans Barn skulde die denne Krop, hvori saamegen Sol var bagt ind.

Men Aften kom, og hun kom ikke igjen. Ove Riemann blev ærgerlig, og da næste Dag

kom og gik lige til Middag, uden at hun viste sig, tænkte han: „Hun kommer ikke mere, hun snød sig til nogle Skillinger, det er det hele.“

Men da Ove Riemann henimod Aften stod ved Vinduet, saa han pludselig Kvinden komme gaaende over Marken mod Huset. Hun var fulgt af en ældre Mand. Riemann gik udenfor og traf dem og lod dem komme ind. Straks begyndte Manden at klynke: han var hendes Far, og det var ondt, at Janna skulde give fremmede Folk, som ikke var af Romani Slægt, sin Mælk. Ove Riemann blev ærgerlig: „det er bedst at sætte en Stopper for al videre Snak,“ tænkte han. Saa lod han Manden snakke en Stund og sagde saa ganske rolig, at han vilde ikke tvinge nogen. Han kunde faa ti for én til Amme for Barnet. Om Janna var villig til at være Amme for hans Barn og have det godt, skulde hun faa ti Daler om Maaneden, vilde hun eller vilde hun ikke, det stod til hende at sige ja eller nej.

Manden tog til at klynke som før, men da Riemann rejste sig og sagde: „Nuvel, saa lader vi være,“ tog Janna i. Hun snakked noget til Manden i deres eget Sprog, og han sagde nu ikke et Ord mere, hverken for eller

imod. Enden blev, at Janna blev og at den gamle gik, efter at have faaet et Spegelaar og to Brød og en Daler.

Ove Riemann gik straks ind til Barnet. Han lod Flasken med Mælk fra Doktoren ligge og gik tilbage og lagde den lille til Kvindens Bryst, der stod frit ved egen Spænstighed. Barnet sugede straks begjærligt, medens Janna saa paa hende og sagde noget for sig selv paa sit eget Sprog, som vist betød, at Barnet var vakkert. Hun saa til Riemanns Tilfredshed den hele Tid smilende og rolig ned paa den lille Pige, der var saa graadig efter den nye Drik.

Ove Riemann og Fru Margrethe fik ingen Grund til at angre paa, at de havde taget den ukjendte, mørke Pige til Amme for lille Meta. Det eneste, som vel kunde udsættes paa hende, var, at hun ikke var ganske renslig. Men sandt at sige, gjorde det ikke saameget her som det ellers vilde have gjort. Janna var nu engang som et Skogens Dyr: de er ikke renvaskede og har tidt ved sig en egen Lugt, men de er ikke modbydelige; ja at vaske et saadant Dyr med Sæbe vilde være latterligt. Solen vasker det, Vinden vasker det, Regnen vasker det, det vaskes ved at vade over en Bæk og ved at vælte

sig i Sandet. Janna brød sig ikke meget om den Sæbe, som blev givet hende. Hun gik hver Morgen til Skogen; maaske vasked hun sig i Bækken der. Det sagde hun selv, men hun løj maaske: ganske ren efter folkelige Begreber var hun aldrig.

Hun havde ikke meget at gjøre med Gaardens Folk. De likte hende ikke. De fandt det mod al god Skik at tage en slig Omstrejferske ind i Huset, og de saa ned paa hende som paa en ringere. Selv den lille hinkende Vedhugger Torkild Klæ havde mange Ting at udsætte paa hende: hun gik ikke stilfærdigt som skikkeligt Folk, hun gik som om hun havde bedst Lyst til at løbe. Det var fordi hun havde det i Blodet at være ræd formedelst onde Gjerninger, som enten hun selv eller hendes Forældre havde gjort. Og hun kunde jo gjøre ondt ved at trolde og galdre.

Riemann svarede engang, da Torkild fortalte ham dette: „Naa, men Du ved, Torkild Klæ, at Romani-Folket kan synge baade Sol og Regn, baade godt og ondt. Nu faar vi være gode mod Janna, saa vil hun synge Sol og gode Dage over Meta, og gjør hun det, er jo hendes Troldskab god nok."

— Den eneste Tid Skogens Dyr holder

sig i Ro, er naar de giver Die. Janna var rask nok, naar hun gik; men hun var i Grunden rolig. Hun laa lange Stunder og sov, saa hendes Kinder ved det lange Aandedrag farvedes røde og hendes Hud blev hed. Hun lod Barnet drikke af sit Bryst medens hun ogsaa da laa ganske stille. Kun tidlig om Morgenen gik hun, som før er sagt, til Skogen; men hun gik ikke en Tur derhen som Folk plejer, hun løb derhen, som Barnet løber ind i Hjemmets Have. Hun sagde ikke, hvad hun gjorde der; men den Time vilde hun være i Skogen. Resten af Dagen var hun hos Meta. Hun legte med hende og hun trillede hende og voldte hende dog ingen Skade.

En og anden Gang kom den Mand og besøgte Janna, som havde fulgt hende den Dag, hun fæsted sig hos Riemann, og som havde fortalt, at han var hendes Far. Han havde altid hendes eget Barn med og Janna legede nu med begge de smaa. Og ganske aabentlyst gav hun nu sit eget Barn Bryst, og Riemann sagde ikke noget derimod. „Det er vel til det hun gaar, naar hun hver Morgen driver til Skogs; men hvad skal en sige? Det har jo Ret til sin egen Mor .... og hun har vist Mælk for tre.“ — —

Meta voksed hurtig, og snart trængte hun ikke Amme mere. Men Janna slap hende ikke, hun kom til Tider meget ofte og saa til hende. Det syntes som om hun havde faaet en stor Godhed for Meta.

Ove Riemann og Fru Margrethe fik paa sin Side tilovers for Janna. Naar Fru Margrethe hørte, at Janna var kommen til Huset, gik hun smilende ud i Kjøkkenet, der Janna sad. Ja, hun saa venlig til, at Meta løb omkring og snakked med Jannas sorthaarede Gut.

En og anden Gang tog Janna begge disse Børn paa sine Knæ og sang for dem Sange, som blot hun kunde, Sange paa et Sprog som ingen forstod, Romanisange, Fantesange, Melodier fra store Sletter og fra øde Bjergegne. Man hørte Ensomhedens Stemme i disse Toner, og fælles for dem alle var en egen lang Tone som altid vendte tilbage, en hæs Tone som Ravne, der skreg henover Ødevidden.

X.

Meta var om nogle Aar en liden Pige med vakre Øine, tykt, gult Haar og en fyldig, rød Mund. Hun var en urolig en. Altid var hun udenfor Huset og sjelden kunde hendes omhyggelige, stilfulde Moder faa hende til at tage Hat paa. I stærkt Solskin, i kold Høstvind gik hun barhovedet, endog langt fra Huset.

Mest holdt hun sig i den store Have, der laa paa Husets nordlige Kant. Her havde hun altid noget vigtigt fore. Og hun lod til at have meget vigtige Ting i sit lille Hoved, medens hun snart var her, snart var der. Hun saa paa Myrerne, der bar sine gule Æg, hun saa paa Ædderkoppen, der omhyggeligt spandt sit Væv, hun laa paa Knæ og kikked ned i den lille Dam midt i Haven, og hun planted Blomster i Bedene.

Dette gjorde hun mest om Dagen. Men hver Sommerkveld, naar Solen var gaaet ned,

kom „Havemanden“ med sin store Sprøjte og han vandede Blomsterne. Da hjalp Meta til med sin lille Sprøjte, og hun mærked hvordan Blomster og Græs stod og drak, for de var tørstige. De stod stille i Kvelden og drak meget længe, for Dagen havde været hed. De trængte meget Vand; de drak og drak og rørte sig ikke. De var tunge og stive af Begjærlighed efter Vand.

Om Natten eller i Graalysningen kunde det hænde, at Meta vaagned. Og medens endnu Stjerner blinked paa Himlen gik hun ned i Haven, fordi hun kjendte noget dernede. Hun kjendte noget som nu var der, og som vilde svinde, naar den klare Dag kom. Og hun var ikke bange for det; hun traf det hele: hun traf den graa, taagede Luft, som hang mellem Træerne, hvis Blade hang matte og urørlige, hun traf Natviolerne, der dufted saa stærkt som ingen Blomst om Dagen kunde dufte. Og hun traf alt fuldt af Tunghed; ja Søvnen var der selv tilstede, hun syntes at høre dens langsomme Pust, hun kjendte den og skræmtes ikke af den.

Saa mange Eventyr og Fortællinger hørte hun af Gaardens Koner og af „Havemanden“ og af Folk, som kom og gik. Det meste af Fortællingerne forstod hun ikke, men de

blanded sig sammen med alt andet som hun saa og følte. Med Himlen og med Stjerner og Sol, med Skogen og Engen og Fuglene. Med Regnen og med Høstens Taage og med Sommerens dybe Torden og med de brændende Lyn.

XI.

De bedste Eventyr fortalte Janna hende, naar hun kom og satte sig ned og tog Meta paa det ene Knæ og sin Gut paa det andet. (Thi Janna kom endnu, og hun havde da altid sin Gut med.)

Men engang kom Janna i Følge med en ældgammel Mand, som efter hendes Sigende var hendes Morfar. Denne Gamling var én for sig: han lod ikke til at ænse noget omkring sig, han snakked naar han selv vilde og som han selv vilde, uden at bryde sig om dem, der hørte paa ham. Slig saa det ialfald ud, thi han snakked lige ud i Luften. Janna fortalte, at han var den klogeste Mand i Verden. Han kunde spaa og sige Ting, som skulde ske, forud. Hun vilde nu, at denne hendes Morfar skulde spaa Meta; men det forbød Riemann, thi han var ikke glad i Spaamænd. Den hele Tid, medens de andre færdedes om ham og talte, sad den

gamle Mand og lod som gav han det hele en god Dag. Han holdt en Bog i Haanden, som han syntes at læse i. Riemann stod den hele Tid hos; han beundrede den besynderlige Olding for hans vakre Ansigt, der minded om gamle Billeders Oldinge: de med stort hvidt Haar og Skjæg. Omsider spurgte Riemann den gamle om, hvad han havde i Bogen. Først svared han ikke; men da Riemann havde spurgt tre Gange, svared Gamlingen endelig, at han havde meget der, og at denne Bog var den eneste ægte Svartebog, som fandtes i Landet og i Verden. Den kosted flere tusinde Daler, end Riemann havde og nogengang kom til at faa.

Meta bad nu om at faa se Bogen; men Gamlingen vilde ikke give Slip paa den. Men nogle rare Billeder af Bukke og Katte fik hun nu alligevel se, og noget som skulde forestille en Kone, der red paa en Gris. Gamlingen sad hele Tiden og forklarede Billederne, og af og til — for rigtig at gjøre Sagen klar — sang han nogle Strofer med en skurrende, dyb Stemme.

Men hvad alle, som var tilstede, husked, var det, den Gamle beretted om Romani-Folket og dets Opkomst og Færd. Denne Beretning gjorde de omstrejfende Horder til

et Folk, der havde sit eget Liv blandt andre Folk. Lille Meta hørte og saa den gamle fortælle, og der han sad stille og smiled halvt og stirred hen for sig, hørte hun det han fortalte, som et af de Eventyr, hvis Tone fyldte hendes unge Øre; men som hun ikke helt opfattede.

XII.

„Havet er stort, sagde den gamle Fant, og dets Bølger gaar ikke til den ene og ikke til den anden Side.

Men i Havet springer de urolige Strømme fra Solens Belte mod Nord.

Vi, Romani-Slægtens Folk, er blandt Menneskene at ligne med Strømme i Havet. Vi er komne fra Solens Egne, vi er komne fra Østens Lande, der er gjemt bag høje Bjerge og bag en dyb, svunden Tid. Vi er komne fra Sletter og Skoge, hvorover Solen brænder rød og hvor store Fugle sidder i høje Træer. Ja vi er sandelig Solens Børn; han gav os af sin Hede. Derfor er vort Haar sort og vor Hud brun.

Men vi blev fordrevne af vore Fiender og vi maatte flygte til Bjergene. Saalænge Dagen vared, maatte vi holde os skjult; thi vor Fiende haded os. Vi laa stille i Grot-

terne og saa ned til det skjønne Land, som vi havde tabt.

Naar Natten kom efter lange Timer, naar Mørket rulled henover Himlen fra Østen ligesom et sort Klæde, saa gik vi ud fra Hulerne, og vi gik omkring i Bjergets Hjem, og den blege Maane skinned paa os. Før havde vor Gud sit Sæde i Solen; thi vor Færd var de mægtiges, og vi havde Dagen behov; men nu flytted han til Maanen, thi den bærer de Tanker frem, der ej hører Dagen og de mægtige til, den bærer frem de natlige Drømme, som de har behov, hvem Dagen hader. Derfor er Maanen os hellig. Og naar der er Fuldmaane, skal vi af Romanislægten, hvad enten vi bor i Nord eller Syd, samles ved de Floder, det Hav, de Vande, som ligger os nær. Vi skal bøje os for vor Gud, den sørgmodige Alako. Og hver Gang det er Fuldmaane, er han den stærke, trods sine mange Fiender.

Vi hører ikke hjemme her. Vore Vandringer gaar over mange Elve, gjennem mange Skoge, til store Sletter, til blege Dale, hvor Blomster gro, langsomt og i Skygge. Ingen Fod har før vor betraadt disse uendelige Marker. Vi gaar ved Morgen og ved Dag; thi aldrig kan vi sætte Bo og nøjes med en

Plet af Jorden. Saaledes gik før os vore Stammefædre henover Asiens Lande, de faamælte Nomader med lange Vandringsstave. De drev sine Lastdyr frem, belæssede med Purpur, Ambra og Guld. De gik under Sol og under Stjerner, i lange Dage og i Nætter, naar Slettens Gud udstødte Sukke i Natvinden.

Vi hører ikke hjemme blandt Mennesker. I vort Hjertes Dyb hader vi dem med vort mørke Had. Fjerne er vi fra dem alle i deres velbyggede Huse. Naar Sletten vaagner, og naar Vinden driver Nattaagen ind i Bjergenes Huler lig lyse Spøgelser — da vaagner vi og kjender den skarpe Luft, der driver Søvnen bort. Ved Middagstide, naar Solen er hed, sover vi. Men naar ved Aftentide Himlen græder røde Taarer over Dagens Død, da ser vi mod Øst, og vi længes efter at bøje os for vor Gud.

Og han, den fjerne, blege Alako, vil sørge for at vi engang kan vende tilbage til Østens Lande. Da skal vi være lykkelige og glemme vore Dage i Vinterkulde og Mørke, og vi skal samles under de høje Træer, medens de tidligere Dage svinder som onde Skyer."

XIII.

Tjenestefolkene likte ikke, at Janna og hendes Gut vedblev at vanke paa Gaarden. De likte ikke, at Meta fik lege med denne Jannas Gut; hvem kunde vide, hvad slig Romani kunde finde paa.

Helst Fru Margrethe smiled ad denne Snak; hun var god mod Janna som før, og denne fik i Ny og Næ et vakkert Klæde, engang endog en Brosche. Og Ove Riemann fandt ogsaa Folkenes Ængstelse ubeføjet, men et likte han ikke, det var, at Elias Hejmen gik om og bar en graadig Elsk til Janna, noget hun næppe lod til at mærke eller i al Fald ikke tog sig meget til Hjerte.

Men Folkene snakked videre om Fantens Farlighed, han var oftest svigefuld og løgnagtig, han gav sig af med Troldskab og gjorde Folk ondt. De prøved nok paa at forskrække Meta og gav hende mange Historier, der alle handled om Fanten, der slog fredelige Folk

ihjel. De kaldte ham Varulv og sagde, han ikke kunde taale kristen Mands Blod.

Helst var det den gamle Torkild Klæ, som ikke likte Fanten. Han sad altid og skjændte saa højt han turde og saa groft han turde. Han lod nok som han ikke saa, at Meta kom ind; han spytted i Pejsen og suged paa sin Pibe, men om hun en enkelt Gang kom, passed han paa at give sine værste Ord til bedste. Den lille skulde oplæres til ikke at have godt Øje til slige Omstrejfere, hun skulde ikke have noget med slige som Janna og hendes løse Unge at gjøre. Hun var jo kommen af godt og fornemt Folk, saa det skulde god være .... men der var meget underligt til i Verden, tidt var de fine og fornemme de væneste mod Rakkerpakket. Ja Torkild kunde en Sang om en Prins, som tog en svart Fantepige og elsked hende og lod hende faa Silke og Guld. Det fik hun vel ved Djævelens Hjælp, for ham var det, der tidt gav dem væne Ansigter og lækre Kroppe. Ja Verden var syndefuld ....

Den længste Historie Torkild Klæ fortalte, handled om et ondt Mirakel, som en af Fanteslægten gjorde i Goland ved Præsten Balle og end mere ved en Enke og hendes nyfødte Barn.

Denne hørte Meta en Kveld i Julehelgen, og Torkild Klæ sparede ikke. Han fortalte den mens de sad i Drengestuen, og han spytted mere i Varmen end ellers, for i de Dage havde jo han som de andre drukket en god Del Julebrændevin, og den gav tilslut Kobbersmag i Munden.

Historien lød saa: For to og et halvt Hundrede Aar siden, da Kirken endnu var ny at kalde, var Drukkenskaben stor i Goland. Tidt, naar Gudstjenesten holdtes ved Søndage og Helligdage, kom Folk, som havde drukket den hele Nat, ind i Kirken, og de satte sig da oftest paa de bedste Sæder og anstiftede Uro. Præsten var en from og en forstandig Mand ved Navn Halvor Balle. Han bar i det længste over med dette; men da paa en hellig Paaskedag fire Drukkenbolte fristede ham, medens han stod ved Alteret, og en af dem satte sin Hæl paa hans Fod, hvor den oftest er øm ved den lille Taa, saa bekjæmpede han vistnok sin Smerte, men tænkte ved sig selv: „Dette skal have en Ende.“ Denne Præstens Tanke gjorde, at det hændte som jeg skal fortælle, og som mange vil finde utroligt; men ikke den, som ved om, at der altid har været Troldskab til og at der endnu er.

En Eftermiddag i den kommende Uge saa Præsten Halvor Balle en Dreng, Peder Vaa, der fremviste Prøver paa sin Kraft, som virkelig var beundringsværdig og ualmindelig. Da gik Præsten hen til ham og spurgte ham, om han ved Helligdage vilde staa udenfor Kirken og give Agt paa, at ingen drukken Mand kom tilstede i Kirken under Gudstjenesten. Præsten lovede ham seks Mark hver Maaneds første Dag for dette. Peder Vaa svared ja, og allerede den følgende Søndag mødte han frem og stod saa længe Gudstjenesten varede og gav alle Drukkenbolte, der nærmed sig, Slag og Nakkedrag saa kraftige, at de ej sansede noget, før de var helt nede i Kirkebakken. Præsten Halvor Balle fik nu flere Søndage god Ro, og han roste Peder Vaa meget.

Men nu gik det, som det ofte gaar; for mange Mennesker er trods sin Arms Kraft svagelige og ukloge.

Peder Vaa gjorde, som før er sagt, den første Tid god Nytte, og han gjorde kun, hvad Præsten havde bedt ham om. Men saa blev han efterhaanden nidkjær paa Grund af sin egen Vælde, og jeg tror nok, at Ondskab og Anmasselse bunded dybt hos ham, og havde det staaet til ham, saa havde han nok

helst givet alle, som nærmed sig, Slag og Nakkedrag, og flere end én Gang hændte det, at han kasted skikkelige og ædruelige Folk ned ad Kirkebakken. Ja hvad hændte endelig, som er baade til at le og til at græde af? En Lørdag Nat var Peder Vaa selv ude paa Drik og Svir, og han var ikke ædru, da han om Søndagen kom til Kirken. Men da nu Præsten og den gamle Klokker kom og vilde ind i Sakristiet ad den lille Dør, saa skjældte Peder Vaa dem ud, og han tog og kasted dem ned ad Bakken, saa de nær havde slaaet sig helseløse. Da nu Folk samled sig om ham og trued ham, slog han alle, som kom ham for nær. Der maatte seks stærke Mænd til at overmande ham.

Efter dette blev Peder Vaa ført til Lensmanden, der forhørte ham og satte ham i Fængsel i Lensmandsgaarden.

Men nu maa jeg fortælle, at Peder Vaa var af Fanteslægt, og at der fandtes mange Troldmænd og Troldkvinder i den. Peders Far var heller ikke ukyndig i de Ting, der hører det overjordiske til, og medens Sønnen nu sad i den mørke Lensmandskjælder, gik Faren omkring et Baal, hvor der brændte mange mærkelige Ting, og han galdrede en hel Lørdagsnat. Og nu blev Kirken fuld af

Væggelus, saa alle, som gik did, blev fulde af Utøj, der gik i deres Klæder og bed deres Krop og sved dem ved sin sure Galde. Og fra Kirken bragte de Utøjet hver til sit Hus. Der blev gjort mange hellige Besværgelser baade af Præsten Balle og af Domprovsten, der paa en Bibellæsning bad en Bøn; men Utøjet kunde ikke fordrives. Saa sagde en: Det eneste, som hjælper, er at lade et Barn sove i Kirken, der nylig har været under Daabens hellige Vand. Og det skal sove ved Alteret tre Lørdagsnætter i Rad.

Men dette, at et Barn skulde sove i Kirken den kommende Lørdagsnat, kom hastig ud blandt Bygdens Folk, og en ung Kone, der nylig havde mistet sin Ægtefælle, og hvis Barn netop havde været over Daaben, gik til Præsten og sagde, at hun var rede til at lade sit Barn sove i Kirken den Lørdag, der kom. Præsten takkede hende og sagde, at hun gjorde, hvad der var Gud velbehagelig.

Dette, at den unge Enkes Barn skulde sove i Kirken, fortaltes i de nærmeste Dage af mange, og det blev kjendt af alle.

Men Fredags Aften, medens den unge Kone stod ved Pejsen og stamped Grøden til Nadverd, aabned Døren sig, og en gammel Mand traadte ind. Han havde saa meget

Haar og Skjæg, at hans Ansigtstræk vanskeligt kunde ses. Han sagde til hende: „Jeg ved, at Du har været hos Præsten Balle og givet ham Løfte om, at det Barn, Du nylig fødte, skal sove i Kirken tre Lørdagsnætter i Rad. Men hvis Du gjør det, skal dit Barn lide stor Mén. Naar det er tre Aar gammelt, skal det faa en Ulykke. I Krogen der ligger nogle Fliser; saavidt jeg kan se, er der ni i Tal. Saa siger jeg som mit sidste Ord: Om Du lader dit Barn sove i Kirken, skal det svede de ni Fliser ud, naar det er fyldt tre Aar, og det skal aldrig komme til Helsen igjen efter det. Nu kan Du gjøre, hvad Du vil, men vær sikker paa, at de Ord, jeg taler, er sande. Jeg kommer i Morgen i Graalysningen og faar Svar. Og for din Skyld, hvem jeg intet Fiendskab har med, vilde jeg helst, at dit Svar skal blive til dit Barns Vel.“

Da den gamle Mand havde sagt dette, vendte han sig og gik ud. Konen blev staaende, og i Øjeblikket undrede det hende, at Døren, hvorigjennem han gik, ikke skreg paa sine Hængsler, hvad den ellers plejede at gjøre. Men nu, hun tænkte efter, gik det op for hende, at det havde den heller ikke gjort, da Manden kom ind.

Da hun havde staaet i sine egne Tanker

en Stund, kom hende i Minde mange stygge Historier, hun havde hørt om Trolddom, og hun blev angst og lod Grøden staa og gik lige til Præstegaarden, hvor hun bad om at maatte faa Præsten Balle i Tale. Denne kom ud, og hun sagde ham straks alt, hvad der havde hændt hende, og hun spurgte ham om, hvad hun skulde gjøre. Præsten Balle talte gode Ord til hende, sagde hende, at om Verden var ganske fuld af Djævle, saa var Herren dog den stærkeste, og naar hun gjorde en Gjerning i Herrens Tjeneste, saa havde hun intet at frygte. Til Overflod lod han hende træde ind i sit Studereværelse og lod hende tage Plads ved sit Bord, og han hentede fra en af Værelsets mange Hylder en tyk Bog, hvoraf han læste mange trøsterige Sentenser. Tilsidst sagde han: „Vi Mennesker skulle ikke være anmassende, og vi skulle agte Skriftens Ord meget dyrebare og vogte os for at bruge dem letfærdig; men jeg tror ikke, at Herren vilde fortørnes, om Du Kvinde nu vilde bruge Herrens Moders, Jomfru Marias Ord: Se jeg er Herrens Tjenerinde, mig ske, som Du vil.“

For hver af de Sentenser, Præsten Balle oplæste, blev den unge Kone modigere i Sindet, og da Præsten havde talt de sidste

Ord, følte hun ligesom en hellig Ild fare igjennem sig, og hun gjentog hans Ord.

Meget trøstet gik hun hjem, og idet hun lagde sig, tænkte hun: „Om den fule Gamling kommer, naar Dagen gryer, saa skal jeg vel have Mod til at svare ham, som det sømmer sig en kristen Kvinde.“ Derpaa folded hun Hænderne over Barnet, der laa ved hendes Side, og bad Herrens Bøn. Hvorpaa hun sov ind.

Ingen kan forklare Menneskenes Sjæls tidt mærkværdige Egenskaber. Jeg kan fortælle om overordentlige Ting: Vardøger, det vil sige, naar nogen hører en Mands Skridt og andet, der hører hans Væsen til, før han selv kommer, Varsler og onde Drømme, der gaar i Opfyldelse, og meget andet. Ja hvor langt naar Menneskenes ringe Forstand? Jeg siger dette, for at ingen skal tro, at jeg ikke i det følgende beretter alt sandfærdigt: Den unge Kone laa og sov en dyb og rolig Søvn, og pludselig hvisker en hende, ikke med Stemme, der hørtes gjennem Øret, men med en aandelig Stemme: „Nu kommer han, hold dit Svar rede.“ Og næppe havde hun vaagnet og sendt et Hjertesuk til Herren, før det banked paa Døren med haarde Slag. Den unge Kone rejste sig i Sengen og fandt

sine Sokker, kasted sin Kjole over sig og gik hen at aabne. Da hun havde lukket Døren op, stód et Menneske udenfor, hvem hun straks gjenkjendte som Manden fra om Aftenen. Han stod noget bøjet, som om han allerede lyttede. I Halvmørket stod han som kommen fra Natten, der endnu hersked derude, hvor den aftagende røde Maane skinned, og hvor Nattetaagen laa over Mark og Enge.

Nu skulde jo den unge Kone tilraabe den gamle Troldkarl de kjække Ord; men hvor var hendes Mod? Hun kjendte sig saa besværet og saa ensom, og en Kulde tog hende og veg ikke. Hun tænkte nok paa Præsten Balle og hans Ord; men frimodig blev hun ikke. Kun med Møje blev hun staaende, hvor hun stod, uden at vige.

„Nu maa Du sige, hvad Du har paa Hjerte," sagde den gamle Mand. „Men jeg siger endnu engang: Betænk Dig vel. Jeg saa, at Du i'Gaarkveld gik til Præsten Balle. Han har vel givet Dig det Raad at trodse mig. Det gjør Præster altid; men alle deres højtidelige Ord er kun Mundsvejr. Hvorfor bad Du ham ikke komme selv og betvinge mig? Nu siger jeg ikke flere Ord, men spørger bare: Vil Du lade Barnet sove i

Kirken, eller vil Du lyde mig og lade det være?"

Den unge Kone tænkte atter paa Præsten Balles Ord, og med Møje stammed hun frem: „Herren er min Styrke .... Jeg vil lade Barnet sove i Kirken, om Du saa sværger og trolder."

Da trued den gamle Mand mod hende og gik bort, og han forsvandt hurtig i Taagen, der drev langs Jorden.

Men i det samme han truede, gik en Ængstelse i Moderen, og hun gik i Kammerset og tog sit Barn heftigt i sine Arme og bad over det med Skrig og klagende Ord. Og hvad der nu ængsted hende end mere var, at Barnet blev uroligt og skreg. Den unge Kone bad over det mange Gange og vugged det, uden at Barnet holdt op med at skrige.

Men da hun om en Stund skulde tænde paa Pejsen for at koge Morgengrøden, saa hun, at de ni Fliser var forsvundne fra Krogen, hvor de om Kvelden havde ligget.

Trods dette onde Tegn og trods den gamle Mands Trudsler, blev hun rolig udover Dagen, mest ved at søge Præsten Balle og lytte til hans gode Tale. Og hun gav villig sit Samtykke til at lade Barnet sove ved

Alteret, og det sov der tre Lørdagsnætter i Rad.

Efter dette blev Kirken fri for Utøjet, og alle mente, at det var det lille Barns Fortjeneste; men en og anden forsikrede, at det skyldtes en ung Klokker, der netop da kom til Bygden, og som lod brænde en Urt i Kirken, hvis Røg Utøjet ej taalte, og hvoraf det døde.

Den unge Kone var i de Aar, som nu fulgte, meget angst for, at noget ondt skulde hænde Barnet, naar de tre Aar var gaaet; ja saa angst var hun, at hendes Helbred led derunder. Og i sit tredje Aar blev Barnet sygt og det døde. Da var det Moderen en afgjort Sag, at Barnet var dødt af Troldmandens Forbandelser, og hun fremviste til alle, der besøgte hende, ni Fliser, og hun sagde, at disse havde Barnets Legeme givet fra sig den sidste Dag. Hun blev siden menneskesky, og hun søgte mørke Kroge, hvor hun sad i Timer med Hænderne for sit Ansigt.

Der kan en se, hvad Ondskabs Magt kan formaa," sluttede Torkild Klæ; „men derfor er det hvert Menneskes Skyldighed at jage det bort, hvorfra det end kommer. Lad os bede Vorherre fri os fra det onde."

XIV.

Det var ikke til at undres paa, at der fortaltes meget og mangt af Tjenestefolkene paa Gaarden; thi Egnen ved Galum var som skabt for Eventyr og Trold. Huset var saa stort og var selv blevet til som ved et Eventyr, Udhusene laa stille bag og sagde ikke meget fra. Men de havde alligevel hver sit: Drengestuen havde noget ved sig, der lod forstaa, at mangen troværdig Gut og mangen god og paapasselig Pige holdt til indenfor dens Vægge, Stabburet glinsede af god Mad og Drikke, Fjøset lignede en stor, rød Kyr, Stalden en god, brun Hest, Loen lugted af Hø og havde Plads for Nisser, Engen var kun som tykke Tæpper, Skogen var stor og den suste, her og der havde den vakre Lunde, hvor Folk kunde gaa og tænke efter, Moen og Myren bar Ulykkens og Straffens Præg paa Grund af den dejlige Djævelsdatters Kunster.

6

Der hændte Aar og Dag meget omkring Galum, som ikke kunde maales med Hverdagens Alenmaal. Der fandtes mange Folk, hvem noget ualmindeligt havde hændt. Af de fire Aarstider var Vaar og Sommer dem, der var mindst at mærke ved. Vaaren var Snesmeltning og milde Dage med de første Blomster, Sommeren var en frisk Opsang med kjække Toner, en Stormen paa, en rask Gaaen løs for at blive færdig til Høsten i god Betids. Men Høsten var bedre: da var alt færdigt, da var alt faldet til Ro og tænkte efter. Egnen stod bunden i fin, bleg Luft med Aftendis over Enge, med Vinterens kommende Mørke, med Vind som havde faret lange Strækninger. Og Gaarden laa og lyste med Baal, der brændte paa mange Skorstener og i Dagligstuen.

Men den bedste Fest og den, ved hvilken Huset og Gaarden fandt sig rigtig til rette var Midtvinterens, Julens store Fest.

Mørket var ofte stort mod Jul og det ruged over Egnen. Og ikke alene i de lange Nætter: tidt trængte det ogsaa paa om Dagen og gjorde den mindre end den var før ved tykke Skyer. En og anden Gang maatte man tænde Lys ved Middagstider. Sneflokkerne faldt og dækked Huset og Engen og Skogen.

Folk tog tykke Klæder paa, hvis de havde nødigt at gaa ud. Helst holdt de sig inden Døre.

Juleslagtet begyndte. Lange Brøl lød fra Studen, naar den slæbtes fra Fjøset til Slagt-Skuret. Den forstod det hele. Derfor var dens Øjne vrede og vilde og dog sorgfulde og rædde. Derfor havde dens Brøl inderst inde noget af en sort Jammerklage. — Lam blev ogsaa slagtet; men der hørtes ikke en Lyd fra dem; det rysted blot saa fint i de fromme, uldne Kroppe, naar de førtes til Skuret.

Men sidst blev den store Julegris slagtet. Efter gammel Tro blev Aaret frugtbarere jo større og jo federe den store Julegris var. Derfor følte Slagtfolkene sig højtidelige som Offermænd, naar de i Taushed slagtede den, medens dens Yl trængte ud i den mørke Vinterdag.

Slagtningen var god nok; men ligesaa god og kanske bedre var Julebagsten. Der bagtes fint Brød af Hvedemel og med Rosiner i, og alle Slags Kager med Sukker i, og mange med saa brændende Krydderier i, at Kagen sved paa Tungen. Bagsten foregik i Bryggerhuset, og der var hyggeligt at være derinde; thi der var gjennemlunt og med en fin Lugt af Dejg og Smult i Luften. Øverst

sad Fru Margrethe selv og leded det hele; thi hun var meget ivrig naar det gjaldt Julebagsten; hun begyndte og hun sluttede. Et Par Piger rullede Dejgen ud og trinslede den eller skar den til, efter som den skulde være Bakkelse, Pebernødder, Jødekager eller Hjortehorn. Og al denne Dejg kom da, hvor den skulde: Pebernødderne og Jødekagerne kom i Bagerovnen, Bakkelsen og Hjortehornene i Gryden, hvor Smultet laa og putrede med den store Potet i Midten.

Nu og da klang Bjelder. Utydelige Bjelder var Luften tyk af Sne, klingende Bjelder var der klart Vejr og Frost. De utydelige Bjelder hørtes mest: Galum var kjendt for at have megen tyk Luft ved Juletider; først i Januar plejed den klare Himmel at komme til Syne og holde sig.

Efter som den store Juleaften nærmed sig blev alt folksommere om Gaarden. Der kom Folk, som ingen kjendte og i de mærkeligste Ærinder. Ikke sjelden kom Folk fra Sjøkanten, Fiskere som vilde sælge Fisk eller give den i Bytte for Kjød, og der kom ogsaa Tiggere som bad om en Skilling, og alle, som kunde, gav gjærne og byttede gjærne. Fiskere fra Stranden fik sit Kjød, Fattigfolk fik Mad, og Tiggere fik saa meget, at den

ene Tigger kunde holde Gjæstebud for de andre Tiggere.

Næsten hver eneste Lillejulaften kom Nils Tøsti, den gamle Kræmmer, til Gaarden. Naar han kom, maatte alle kjøbe, for han havde alle Slags vakre og gode Ting med. Og med et stort Snille havde han lagt sine Varer slig, at det saa ud om der ingen Orden var paa dem; men netop denne Uryddighed gjorde, at de saa mangfoldigere ud, og den lokked mere end en Orden, der gav alt sin Rad og Række. Thi naar nogen rørte ved én Ting, kom en anden og underligere Ting halvt tilsyne, og tog man den for sig og kjøbte den, kunde Nils Tøsti trække frem noget andet, der var saa vakkert, at alle, som saa det, raabte i Kor. Nils's Skræppe havde noget for alle . . . ingen kunde gaa fra ham uden først at kjøbe, saa Skillingerne, ja kanske Daleren sprang af Lommen.

Og paa Galum kjøbte de, og de gjemte Sagerne godt til de den næste Kveld skulde lade dem skinne i Julelysene.

* * *

Den store Julekveld var der travlt paa Galum fra den tidlige Morgen. Men Arbejdet

gjordes ikke som Anstrengelse og Plage, men som Lyst og Glæde. Ved Middagstider ophørte Travlheden. Da begyndte Højtiden ved Møljen, den tunge Ret af kogt Fladbrød, Mysost og fint Svinefedt eller Gaasefedt, som alle i Huset aad. Til denne blev drukket det ældste og bedste Brændevin, som Huset havde. Naar man aad Møljen var alle lige gode: Husbond og Gaardskarl sad ved samme Bord. Og kom en fattig Vejfarende forbi eller en Tigger, skulde han æde Mølje og drikke Brændevin som den bedste.

Ove Riemann aad Møljen med Velbehag og glæded sig ved denne Julekveldens Middagstime. Den var for ham det bedste og den smagte mest Jul i den hele Helg. Der hersked en bred og stærk omend stilfærdig Fest i denne Time, før den korte Vinterdag skumrede.

Men efter Møljen gjaldt det at gjøre sig færdig med alt Bryderi, der endnu maatte være tilbage, for at den store Julekveld kunde faa Rum. Lamper og Lys blev tændte, thi Mørket begyndte at komme. Ribbenstegen stegtes og Ludfisken kogtes. Det lange Bord i Salen dækkedes, Sølvtøjet og Lertøjet sattes frem, og et stort Grantræ i Salens ene Hjørne smykkedes med Lys og alskens Frugter. Den

ene efter den anden kom festklædt ind. Ove Riemann, Fru Margrethe med Meta ved Haanden, Elias Heimen og alle Karle og Piger.

Julesalmen blev sunget og Maaltidet begyndte. Ikke længe vared det, før et godt Humør kom op hos alle. Man fortalte Historier og sang Stumper af gamle Folkeviser. En og anden havde noget at fortælle, oftest noget løjerligt, fra de sidste Dages Travlhed, som de før ikke havde faaet Tid til at tænke paa.

Kvelden gik langsomt og trygt afsted. Alle var godt forenede. Man sad sammen og snakked og sang. Talen faldt maaske, eftersom Midnatstimen rykked nærmere, paa Historier om Nisser, der var urolige paa Laaven, eller om lodne Tusser, der tassed i Skogen eller ned mod Sjøkanten.

„Tusser er det samme som Varulver,“ sagde engang en af Kvindfolkene.

„Nej,“ svarede Elias Heimen, „Tusser er Spøgelser . . . efter Kjærringpak, som aldrig har gjort godt og aldrig ondt . . . de kan hverken komme i Himmerig eller i Helvede . . . saa maa de blive Tusser for at tasse . . . det er noget for dem.“

Elias Hejmen gav tidt et Ord med, naar

der snakkedes og fortaltes Historier Julekvelden. Han var inde i de Ting ogsaa. Han kunde altid give Besked og havde altid noget at berette, som ingen før havde hørt. Engang gjorde han mere Ulykke end Gavn ved sin Tale. Da én fortalte, at i Julenatten kunde den, som vilde, se ind i Fremtiden, dersom han stilled sig med Lys foran et Spejl, naar Klokken slog tolv, afbrød Elias Hejmen ham i Talen og sagde: „Nej, nej, det er Nytaarsnat, at en skal gaa foran Spejlet, og det nytter ikke større. Men jeg ved noget som gir en Fremtiden at se Julenat . . . jo en skal lidt før Klokken slaar tolv gaa ned i en Kjelder eller ind i en dyb Skog, hvor en ikke ser Ild og ikke hører Hanen gale . . . der skal en lægge sig ned, og en skal ikke spise og ikke drikke, og en skal ikke give en Lyd fra sig. Tilslut blir en øm og Blodet suser ligesom en Fos. Men da kan en faa Ting at vide, som snart skal komme.“

Blandt Gaardens Kvindfolk, som hørte dette, var der en ung Pige, som havde en Kjærlighedssorg, der længe havde tæret paa hende og som hun ikke kunde slaa af Sindet. Men hun vilde vel gjærne vide, hvad herligt der alligevel kanske kunde ske i Fremtiden;

derfor gik hun nu ud i Skogen og lagde sig ned som Elias Hejmen havde forklaret. Først den næste Morgen blev de andre Piger var, at hun ikke havde været hjemme den hele Nat. Der blev nu ledt efter hende. Ud paa Kvelden blev hun fundet; da var hun stivfrossen og næsten død. Da hun omsider kom til sig selv, smilte hun en Stund, men begyndte saa pludselig at græde, og nu enten smilte hun eller græd hun. Først længe efter blev hun saa frisk, at man kunde snakke forstandigt med hende. Hun havde hin Nat, fortalte hun, lyttet til de Ord som taltes til hende og hun havde seet mange Ting for sine Øjne, som hun den Stund forstod. Det kom af, sagde hun, at hun den Nat var klogere . . . nu var det bortgjemt for hende.

Ganske som andre Folk blev hun aldrig siden.

Elias Hejmen var ikke glad over dette, og han gav ikke oftere den Slags Raad. Han sad oftest og snakked jevnt og troværdigt, og uden at nogen vidste Ordet af det kunde han pludselig give sig til at synge. (Han havde en god Stemme; det eneste daarlige ved den var at den sad ham meget langt nede i Halsen, saa han tidt syntes at hale Tonerne op fra Maven).

Men Du kan tro, han har Sølverknapper,
men Du kan tro, han har Perlekranser.
Han træder Ringer
ind paa din Finger;
han lægger Penger
i dine Hænder.
Han smører Sirop
paa dine Tænder —
han stopper Sukker ind i din Mund.

Eller en anden, som Elias ret som det var kom med og sang med Fistelstemme, for at det skulde ligne Kvindfolkrøst:

Sidste Gang jeg laa i breden Seng og Vennen laa ved Væggen . . .
Nej, ikke faar Du kysse mig, før Du har pudset op i Skjægget.

Men naar Elias sang den, knisede en og anden af Pigerne.

— Den store Julekveld sad man oppe, saa længe Julelysene brændte. (Mændene drak Øl og Kvindfolkene drak Kaffe). Og Julelysene brændte længe; thi de var tykke og støbte gode for Julens Skyld.

Men naar et Par Timer over Midnat var gaaet, brændte alle Lys lavt i Stagen, og en og anden Væge faldt om, sendte nogle blaa, blaffende Lystunger op og slukkede. Da stimled ligesom Mørket fra Krogene sammen

og rykked nærmere. Og nærmere og nærmere rykked det, for hver Væge, der faldt om og sluktes. Tilslut, da blot en enkelt Væge brændte endnu, og snart vilde slukke, rejste de sig, som endnu sad, og gik til sine Senge.

Den eneste som var oppe endnu en Stund var Jakob Laava, den gamle Kusk paa Gaarden. Han gik med et Spand med noget i over til Stalden. Han gik usikkert og i Ziksak; men han vandt dog frem. Det han havde i Spanden var Resten af Juleøllet fra i Kveld. Det skulde han efter gammel Skik give Hestene, da det var et sikkert Middel mod alle Sygdomme. Det gjorde altid at Hestene blev drukne. De sparkede og blev urolige; ja tidt hørtes det ud som om de for afsted i Gallop — saa hurtigt lød Hovslagene. Midt i Julenatten lød de underligt, disse rappe, ængstelige Hovslag. Ove Riemann tænkte en og anden Gang, naar han vaagnede og hørte Larmen: nu faar det Uvæsen have Slut. Men han forbød alligevel ikke Jakob Laava at gjøre det samme næste Julenat. Han havde igrunden en indgroet Kjærlighed til slige gamle Skikke, og han var til syvende og sidst overtroisk selv. Sikkert er det, at Hestene aldrig fejled noget og

aldrig løb de saa hurtigt og saa sikkert som i Dagene efter at de havde drukket Juleøl.

Efter Julekveldens megen Mad og Drikke, laa alle længe i Sengen første Juledags Morgen. Senere paa Formiddagen gik alle i Kirke; men efter Kirkebesøget gik ingen mere ud, og Besøg modtoges ikke første Juledag. De eneste Levende som da var ude, var Gaardens Lænkehunde; de blev slupne løs den Dag, og de for omkring og gjøede og var glade ved den uvante Frihed. Tidt traf flere Gaardes Lænkehunde sammen og sloges under Hyl og Glam, eller de for i store Flokke afsted. Mange af disse Hunde var mandevonde, saa det var farligt at færdes paa Vejen den Dag.

Alle levede godt: Kvæg og Heste fik dobbelt Foder, og den gode Mad og Drikke blev ved. Hele Dagen stod den stegte Julegris paa Bordet og tillige Skinke, Svinehoved og røget Bjørnekjød. Enhver kunde tage, hvad han vilde af disse Ting.

Næste Dags Formiddag begyndte Gjæster at komme. Gode Venner fra Byen og Venner fra Nabobygden, ja desuden mange som Ove Riemann kun kjendte lidet og mange som hverken han eller andre paa Gaarden kjendte: Folk som sagde at de vilde ønske Herskabet

en glad Jul. Tidt var disse kaad Ungdom, som den hele Tid stod og flirede, eller det var Folk som vilde trakteres paa, fordi de ikke havde det for fedt hjemme. Ove Riemann tog imod dem alle, saa godt det lod sig gjøre; men han gav uden Vanskelighed enhver tilkjende, om han blev forlænge.

Efter disse to store Helligdage kom mange gode og lange Vinterkvelder med Gjæstebud og bred Munterhed, Vinterkvelder, da god Mad og Drikke gav saa godt Humør, at mangt og meget taaltes, som ikke til andre Tider vilde være bleven taalt. Mellem andre Fremmede kom nu Julebukker ind i Huset, under Lænkehundens Hylen, og de dansede og gjorde Krumspring, medens deres stive Masker, der fremstillede baade Død og Djævel, gloede stygt frem for sig, saa lille Meta de første Gange hun fik dem at se, skreg af Rædhed. Tidt kom Julebukkerne i Masse: de kom fra Byen og fra Bygden. Var der Snevejr og mørkt var de ikke fuldt saa modige; men var det Maaneskin, gik de skrigende henover Vejen og dansed af og til, den ene bag den anden. I Maaneskinnet og med lange Skygger efter sig saa de tynde ud som dansende Spøgelser.

Ungdommen mored sig, og de ældre

smilte ad baade Krumspringene og Spøgelsesdansen, fordi de husked Juledagene, da de var unge, og fordi de paa Latteren og paa Raabene kjendte sin svundne Glæde igjen.

Intet kunde rokke det gode Humør. Der trængtes ikke fint Vejr og Latter og heller ikke muntre Bukke, forat alle skulde finde sig tilrette. Tidt var man netop glade inden de tykke Vægge, naar et af de vældige Julens Uvejr kom. For de kom ogsaa. Himlen lagde sig med sorte Skyer ned til Jorden, matte Stjerner blinked en sjelden Gang mellem Skyerne. Vinden jog afsted over Moen, hvor ingenting hindred den, til Skogen, hvor det suste som fra et Hav. Tidt kunde disse Midtvintersuvejr være saa haarde, at Folk i Husene dukked sig, naar de hørte Stormen komme. For den kom ikke sjelden med Magt og med en Lyd som fra rullende Bjerge, saa ingen skulde tro, at Huset kunde staa sig.

Men Huset stod, omend det klimpred og knaged i Bjelkerne, og Vinden for videre — alle hørte hvor den hylede og blev dødstræt, eftersom den tabte sig langt borte.

Intet kunde rokke det gode Humør. Tanker paa gamle Sorger kunde nok dukke frem, men de drukned i Vinterfestens trygge

Glæde, den kjendtes ikke saa saar og saa bitter. Ja selv om man nu tog Varsler og Varslerne spaaede ilde — man var ligeglad, man ræddedes ikke for Døden; om den kom, vilde den vist ikke forskrække; den vilde føre Manden til en Himmel blandt Mænd og gode Venner.

Tidt i denne kraftglade Helg trodsed man, som sagt er, Tanken paa Døden, ja spilled ham paa Næsen eller satte ham paa Dør. Det gjorde en rig Bonde, der boede en Mils Vej oppe i Dalen. Det hele gik saaledes til: Per Myr (Bonden hed saa) holdt et Gjæstebud i en af Juledagene, og medens de holdt paa at ture som bedst, kom en stor Mand med en svær, sort Hund ind i Forstuen, hvor han ved et Tilfælde traf Per Myr selv. Den fremmede Mand fortalte nu, at han havde seet de blanke Lys hos Per Myr, og de havde lokket ham ind. „Jeg har gaaet lang Vej," blev han ved, „bliv nu ikke fortørnet om jeg beder om at faa sidde ned en Stund og faa lidt Julemad." Per Myr svarede, at han ikke skulde sidde i Forstuen; „kom helt indenfor," føjede han til, „vi har Jul kun én Gang om Aaret og da faar vi glæde hverandre saa godt vi kan for den Sorg, vi tidt gjør Resten af Aaret." Og

Manden kom nu ind og fik at æde og drikke. Medens de alle sidder som Venner og vel forligte, siger Per Myr til den fremmede Mand: „Du har en god Hund.“ „Ja,“ svarer den fremmede, „Hunden er ikke ilde . . . men den har noget ved sig, som faa kan synes om.“ „Hvad er det?“ spurgte flere. „Jo . . . hver Julekveld kan den sige fra til den, som Dauen kommer til, før næste Julekveld er kommen.“ „Det maa den have fra Belzebub,“ siger en af Gjæsterne. „Hvor den har det fra, ved vel ingen,“ svarede den fremmede, „men sige fra kan den.“ „Bruger den ogsaa Mennesketale?“ spørger en. „Nej, det gjør den ikke; men giv den et Stykke Brød. Gaar den til Døren uden at æde det, saa er den, som holder Brødet i Haanden, fejg, og han maa dø, før næste Jul kommer.“

Nu gav Per Myr og flere af Gjæsterne Hunden Brød, og det store Dyr aad alt graadigt, og den gik ikke til Døren. Men da en ung Gut rakte Haanden ud for at give den Brød, vendte Hunden sig pludselig og gik til Døren. Der blev Uhygge og Stilhed i Stuen; men en sagde: „Hunden er mæt . . . læg et Stykke stegt Flæsk paa Brødet saa æder den det nok.“ Gutten gjorde saa; men Hunden aad alligevel ikke hans Brød. Da smiled

den fremmede Mand som en Hyæne og sagde: „Liglugt kan Hunde ikke med. Naar den findes, saa gaar de, eller de hyler.“ Men den unge Gut lo og gjorde et Hallingkast og slog sig under Hælen, saa det smaldt: „Jo, her fandt Bikjen din den rette,“ raabte han, „og Du snakker om Lugt af Lig . . . Du synes vel jeg ser ud som om jeg skulde være død?“ „Naa, naa,“ svarede den fremmede Mand, „om Du døde, saa ung og frisk Du er, vilde det ikke have været første Gang, sligt hendte, og det vilde ikke blive sidste Gang.“

Kort at fortælle: den unge Gut faldt paa Vaarkanten i en ond Sygdom, og alt ved den første Sommer var han død. Mange husked da paa, hvad der havde hændt sidste Julekveld i Gjæstebudet hos Per Myr, og Historien om den fremmede Mand og den store Hund fortaltes mange Gange. Per Myr spurgte frem og tilbage; men ingen vidste, hvem den fremmede Mand var og hvorfra han var kommen. Per Myr var ikke blid paa ham, for han troede, at det var hans Tale, der havde gjort, at den unge Guts Sygdom havde taget den farlige Vej og havde endt med Døden.

— Næste Jul var der en Kveld atter Gjæstebud hos Per Myr. Just som alle spiste

og drak som bedst, kom en af Karlene ind og fortalte, at en Fremmedmand med en stor Hund stod udenfor og bad om at maatte komme ind. Per Myr tænkte straks paa Manden fra forrige Jul, og da han havde Lyst til at se nøjere paa baade ham og Hunden, sagde han: „Ja, lad Fremmedkaren komme ind, og lad ham tage Hunden med." Lidt efter aabnedes Døren, og Manden fra forrige Jul kom ind i Stuen, hilste sig omkring og satte sig. Hunden lagde sig ved hans Fødder. Han fik Mad og Drikke og gav Hunden med. Per Myr saa en Stund i Stilhed paa ham: „Vil Hunden have Brød i Kveld?" spurgte han. „Det gaar som sidst," svared Fremmedmanden, „den ta'er Brød af alle uden af den, som er fejg til næste Jul." Da tog Per Myr et Stykke Brød og rakte ud mod Hunden. Den aad ikke Brødet; men vendte sig for at gaa mod Døren. „Det skal vi nappes om!" raabte Per Myr og sprang op. Og før Hunden havde gjort mange Skridt, tog Per Myr fat paa den og kyled den til den modsatte Kant slig, at den faldt hylende ned ved Væggen. „Nu gik den netop langt fra Døren," raabte Per Myr, „det skulde jeg mene varsler Liv. Men nu skal den ikke henimod Døren men ud af

Døren!“ Og med det samme vældige Kjæmpetag (Per Myr var viden kjendt for sin Styrke) tog han med begge Hænder den svære Hund i Nakken og i Ryggen og kasted den ud gjennem Døren „Og nu skal jeg tro, at Herren faar følge efter,“ sagde Per Myr videre, „for ellers bruger vi denne, thi Staal og Flint er for Troldkarle.“ Og han tog Bøssen fra Væggen og knækkede med Hanen. Men Fremmedmanden havde alt fundet Vejen ud, og den havde han fundet i Huj og Hast.

Der laa ligesom et koldt Gufs i Stuen efter de to; men den som ikke lod sig forskrække var Per Myr. Han holdt Gjæstebudet til Ende, og Juleglæden havde aldrig været saa højt oppe paa Gaarden som den Dag.

Og Aaret gik atter, og det blev Jul næste Gang, og lige frisk og stærk var Per Myr. Men da Julegilde holdtes næste Aar paa hans Gaard, sagde en af Gjæsterne: „Iaar tror jeg ikke, at Manden med Bikjen kommer. Og naar jeg ser paa Dig, Per, synes jeg, sandt at sige, at Du lever endda.“ Per svarede: „Jeg er justsom ikke ganske Lig.“ Hvorpaa han tog den anden og løftede ham og holdt ham et Bil i den ene Arm op mod Taget. Da han omsider slap ham ned,

sagde en af Gjæsterne: „Om Dau'en aldrig saa gjærne vilde komme og tage Dig, Per Myr, saa turde han ikke, naar han fik se at Du har slige svære Kræfter.“

— Det var ikke for ingenting, at denne Per Myrs Historie blev meget kjendt. Og ikke for ingenting fortaltes den helst ved Juletider. Slig var mange til Sinds i Julens Helg, at de, naar de hørte den, smiled og tænkte: „Jeg skulde nok gjøre det samme som Per Myr.“

* * *

Julen, den varme og fede Midtvinterfest, laa ligetil Slutningen af Aaret. Den passed saa godt til det store, tunge Aar, der snart skulde dø.

Saa kom Nytaarsnat med sin Højtid af en anden Art end Julens: sin lyttende, tyste Højtid. I denne Nat laa Skogen og Moen og lytted, og alt og alle lytted. Thi det gamle Aar aanded ud, man syntes at se det hvidne.

Men næste Dag var det nye Aar kommen. Luften var ligesom tynd og klinger, Dagen

var spinkel og fuld af Kulde og Nyhed. Julens ludende Ælde var ikke mere og ikke dens sære Tungsind og ikke dens mørkladne Glæde, og ikke dens Urokkelighed, dens Ro og dens Eventyr. Alt var hvidt og koldt. Julen var død for denne Gang.

II.

I.

Det lod til, at Torkild Klæ og de andre som ikke likte Janna og hendes Slægt, fik endnu mere at ryste paa Hovedet for, da det blev aabenbart for alle, at noget gik af Elias Heimen den sidste Tid. Thi han var ikke længer den ferme, snarraadige, som lod haant om alt, undtagen det nyttige og dagklare. Han var bleven vegere i Sindet, og han kunde en og anden Gang pludselig synke hen og ingenting bestille. Eller han kunde uden videre gaa bort, uden at sige til nogen, hvor han gik hen.

Naar Janna kom til Gaarden, leved han op og blev frisk som før. Hans Latter lød høj og fuld af Glæde, hans Tale var fuld af Kraft. Han snakked mest med hende.

Janna lod forresten til at like Elias Hejmen. Hans lyse Haar og Øjne og Skjæg fandt hun vakre; det sagde hun ligeud. Og hans Kraft og Uforfærdethed i alt kunde hun

ogsaa like, og ogsaa hans vege Sind ligeoverfor hende. Tillige var det en Sejer for hende, at hun havde faaet Gaardens Førstemand, som de andre lystrede, og som Gaardens Herre snakked med om vigtige Sager. Hun havde ingen Betænkeligheder ved at give Elias Hejmen sin Elskov: han var nok ingen Romani; men hvem vidste, hvad han kunde være god for?

Elias Hejmen blev en og anden Gang borte fra Morgen til Kveld. Da vidste alle, at han var i Skogen for at træffe Janna. Tidt kom han igjen midt om Natten, og han var da omhyggelig for at ingen skulde mærke, hvorfra han kom. Han havde altid Fiskestang og Bøsse med paa disse Ture; men Fisk og Vildt havde han aldrig med, naar han kom tilbage.

Han snakked mere med Meta end han før havde gjort; han standsed op og smiled, naar hun kom, og spurgte hende, om hun var glad i Janna. Engang hørte en af Folkene, at han endog spurgte Meta om, hvem hun var gladest i, enten sin Mor eller Janna. Riemann fik ved et Tilfælde dette at vide. Han blev højlig forundret og rysted paa Hovedet; men tænkte ikke at gjøre noget ved den Sag. Men da han tænkte videre

over Tingen, beslutted han alligevel at snakke med Elias Heimen om den uvorne Snak han for med. Hvad nu fulgte satte Ove Riemann i stor Forundring. Paa hans Spørgsmaal svarede nemlig Elias Hejmen, at Meta først af sig selv havde sagt, at hun likte Janna bedre end nogen anden i Verden. Da havde Elias spurgt: „Men liker Du hende bedre end din egen Mor?“ Meta havde ikke svaret paa det Spørgsmaal men seet ned for sig og smilet ganske underligt til et Barn at være . . . En kunde se, at hun ikke turde sige ud, hvad hun i Grunden mente.

„Du vil kanske med det sige, at hun holder mere af Janna end af sin Mor . . .“

„Nej, jeg vil ingenting sige,“ svarede Elias Hejmen, og gik saa fort han kunde finde Grund til at gaa.

Ove Riemann tog ikke sin Datter for sig. „Det vil ikke gavne til noget . . . og desuden . . . det er jo noget Barnesnak det hele,“ tænkte han.

Et blev ham mere og mere klart: at Fantejenten Janna havde den rolige Bonde i sin Vold. Men den Vold var ham vistnok ligesaa kjær som den var ham ukjær. Thi vistnok var han mangen Gang veg og mismodig; men saa kunde han til Gjengjæld

være glædestemt som han aldrig før havde været. Han kunde se ud som den, der er midt i Lykken. Aldrig havde hans Øjne været klarere, og aldrig havde hans Kraft til Arbejdet og hans Raadsnarhed og Snille været større. Derfor bar Ove Riemann over med, at han nu og da snakkede fjantet, og med at han forsømte af og til noksaa megen Tid for at sture eller for med en ubrugelig og rusten Bøsse at drive mod Skogen.

Og det hele var ikke værre. Om Elias Hejmen havde sit Kjæresteri — det var han vel Mand for at ordne selv, og om Janna fortalte Eventyr, saa Meta længted efter hende, — naa, Meta vilde tidsnok vokse fra sligt, og om en Romani nu og da fik noget at æde eller nogle Smaapenge — det var der heller ingen større Skade ved. Naar en boede i Udkanten af hvor Folk holdt til og nærmere Ræv og Ulv, saa fik en taale Fanten med.

Slig tænkte Riemann ved sig selv.

Men Tider kom, da han ønsked heller at leve i Byen end der, han boede. Da noget leved op og nærmed sig, som han følte, at han ikke var Herre over.

II.

Der havde længe været uroligt højt mod Nord. Religiøs Iver havde grebet mange — i Grunden en Sindets Sygdom. Vilde Horder for om og dræbte og slog ihjel for at tjene Herrens Sag. De for om fra Bygd til Bygd og vakte megen Uro. Øvrigheden maatte sluttelig skride kraftig ind, og de vildeste, der var baade Mænd og Kvinder, blev straffede med Døden eller med Fængsèl paa Livstid.

Men om man hørte om disses utrolige Færd, og naar man hørte, hvad de havde talt og gjort, saa blev man forundret mere end man blev forbitret, thi man forstod, at disse Menneskers Sinds Uro maatte være stor, og man troede, at en højere Forstand end en jordisk Dommers maatte dømme dem. Men fra Skyggerne mylrede andre frem, som ikke bar sig vildt, fordi de var ulykkelige paa Jorden, men som gassede sig ved Ond-

skab, som Ormen gasser sig i sin Edder. De kom i de førstes Spor og brugte ogsaa Guds Ord, som altid klang falsk hos dem. De dukked frem fra Kroge i Smaabyer og Bygder, det var Mennesker, der var født til Ildgjerningsmænd. Nu begyndte de at flyve op som Flaggermus mod Nat. For jævne, stille Folk, som boede for sig selv, var der Uro ved disse. Tidt, naar nogen sad træt efter Dagsarbejdet ved Vinduet efter Nadverden eller udenfor paa Svalen, kunde de se noget røre sig et Stykke borte. En Stund svandt det maaske, men saa kom det atter frem, og nu saa de enlige Folk en Mand nærme sig med sorte, gløgge Øjne, en Mand, som nølede, med Skridt, der kun langsomt kom nærmere, ja gik paa Stedet, mens han saa sig om for at se, om Fare var paa Færde.

Oftest kom de og banked paa Døren og vilde ikke gaa uden at man havde givet dem noget; de sagde tidt: „i Jesu Navn“, naar de bad, og de lod, som de hørte til de gudelige langt mod Nord. Men hjalp det ikke, vrængte de det hellige Skind af sig og stod og grinede og spyede stygge Eder ud. Det var ikke mange, som turde sige nej, naar en saadan omstrejfende bad, for det saa ud som om Manden saa mod Skogen, og

de rolige Folk frygtede for, at der inde skulde ligge mange af den lumske Mands Venner. Deraf kom det, at den enlige Bonde gav slige Omstrejfende Arbejde og fik det daarlig udført. Og maaske opdagede han til Slut, at Manden paa en ubegribelig Maade havde stjaalet en eller anden Ting af Værdi, maaske et nyttigt Kar af Metal eller maaske en Skinke eller et Spegelaar.

Mange gav sig til at gaa paa Fantesti, som ikke var af de ægte Romani. Og de gik ikke fordi Driften i deres Blod gav dem Uro; men fordi de havde gjort en eller anden Niddingsdaad, som de frygtede Straf for. Man vidste sluttelig ikke, hvad var Fant og hvad var Ildgjerningsmand; derfor blev den frie Romani tidt jaget som et vildt Dyr af de opskræmte Bønder. Og ikke sjeldent samled Bønderne sig, naar et Fantefølge kom, og jog dem ind i Skogen og slog mange af dem ihjel. Den enlig boende Bonde gjorde dem nok ingenting, for han kunde ikke. Han stængte blot Døren med dobbelt Slaa og satte Elghunden paa Vagt før han sov ind; thi ildesindede Folk kunde nok ligge i Skogen, og det var godt at faa vide, om nogen nærmede sig.

— Ove Riemanns Gaard blev tidt besøgt

af Omstrejfere. Riemann taalte dem længe; han gav dem Arbejde og Mad naar de kom: „Vi har jo paa en Maade blandet Blod," lo han. Men da de bestjal ham Gang paa Gang blev han ikke saa glad mere, naar de kom. Og han fik til Overflod høre, at de Omstrejfere, som i den senere Tid havde søgt Gaarden, var ikke Romani, men sammenløbet Rakkerpak fra By og Land. Selv mødte han mange af dem, naar han tog en Jagttur i Egnen omkring. Ja engang medens han selv og en Karl paa Gaarden sad i en liden Hytte, hvor de troede, de var godt i Ly, kom to Fanter ind til dem og bad om Tobak. „Gud bevare mig," sagde Riemann, „nu sveller de jo frem af svarte Jorden."

En Aften, medens Riemann gik udenfor paa Engen med lille Meta ved Haanden, kom en lavstammet, mørkt udseende Mand gaaende henimod dem. Manden havde før været i Følge med to andre; men disse blev nu staaende et Stykke borte. Selv kom Manden nær og spurgte om Herskabet havde noget Arbejde at give ham. Han vilde gjøre Kobberkjedler og Gryder i Stand. Riemann svarede, at den Slags Arbejde kunde han ikke faa; men han kunde komme den næste Dag og hjælpe med at kjøre Hø ind. Det

lod ikke til at behage Manden. Han blev staaende og gjentage sit om Kobberkar og Gryder, og han flired endog og skulde lade godslig og spurgte, om han ikke kunde faa dem med i Skogen og komme tilbage med dem den næste Dag. Ove Riemann likte ikke Manden og hans Væsen, og han sagde: „Nej, jeg har ikke noget Arbejde til Dig; det nytter ikke at spørge mere — gaa din Vej.“

Da blev pludselig Mandens Øjne mindre og uroligt blinkende, og hans Læber blev blegere. Smilet var der endnu; men dette Smil gav Ansigtet noget ondt. Et Nu blev Manden staaende slig; saa vendte han sig og gik afsted — og Mørket lukked sig bag ham og hans Følgesvende.

En Ugestid efter var Riemann paa Hjemvejen fra en Jagttur. Elias Hejmen fulgte ham. Uden de vidste Ordet af det, kom en Sten farende lige forbi Riemanns Hoved. Havde Stenen gaaet en Tomme længere til venstre, var Riemann bleven truffet. Øjeblikket efter kom en anden Sten farende; den ramte Riemanns Isse, men heldigvis tog den tykke Jagthat af for Stødet, saa Riemann var lige god, omend han i første Øjeblik svimlede lidt. Dette skete i et Nu. Næste Øjeblik kasted Riemann Geværet til Kinden

og jog en Ladning Hagl til den Kant, hvorfra Stenen efter hans Formening kom. Knaldet lød og alt blev stille. De to Mænd gik videre hjemover, men de var ikke trygge, der de gik, og glade var de, da de var kommen saa langt over Engen, at intet Stenkast og ingen Kugle kunde naa dem fra Skogen.

III.

Den religiøse Uro, der havde begyndt i Landet nordligst, gik langsomt Landet omkring mod Vest og Sør. Den gik helst gjennem trange Dale og ude, hvor Havet var uroligt og farligt. Den bar med sig Dommedagsfrygt og Stirren og Lytten efter Himlens og Jordens Tegn. Under aaben Himmel længedes Folk efter det mørke Kammer, efter at krybe under Skindfelden og bede. Men naar de laa slig, kigged de alligevel efter at se, om Himlen brændte. Mange var opskræmte. Der kom Rygter fra fjærne Gaarde, som ingen kunde sige for sikkert hvor laa, hvor Folk døde, hvor der faldt Regn, blandet med Blod, hvor store Lynnedslag dræbte Mennesker og Kvæg, hvor Urdmaanen i sene Nætter kom op fra Sjøen og skinned paa Bjælkevæggen, medens Folk sad om Pejsen og ræddedes saare.

Den uoplyste Bonde, som lever mellem sine Hejer og i sine Skoge, har en graadig Fantasi. Han taler gjerne om det ubegribelige, som altid i hans Sind bliver Mennesker, som vil ondt.

Hverken Ove Riemann eller hans Frue likte Folkenes tunge Rædhed, og de syntes heller ikke om disse Mennesker fra Skogen, Omstrejferne, der gled frem og tilbage paa de grønne Jorder som Skygger. Riemann havde tænkt at spørge Janna, hvem disse Omstrejfere var, men Janna havde ikke været hos dem paa et halvt Aar eller saa.

Han havde ikke glemt det lumske Baghold i Skogen, og han gik aldrig did uden at have Følge. Han saa forresten aldrig nogen levende Mand i Skogen, men paa myrlændte Steder saa han Spor efter Folk, som havde færdedes der, og ved Stenheller fandtes afgnavede Kjødben og Kul efter Baal.

En tidlig Morgen, det var i November, medens Ove Riemann endnu laa, banked nogen paa hans Kammerdør, og Staldkarlen kom ind og blev staaende ved Døren. Han sagde ikke et Ord; men han var bleg og havde opspilede Øjne. Det saa Riemann, omend Lampen lyste svagt. „Hvad gaar der af Dig, Hans,“ spurgte han stille, idet han anede

ondt. Hans gik nu lige hen til Sengen, bøjede sig lidt og sagde næsten hviskende: „Der har været nogen i Ridestalden i Nat, Husbond.“ Riemann sprang op: „hvad siger Du, har de stjaalet Hestene?“ „Nej, de har ikke stjaalet dem, men de har gjort noget, som ikke er bedre.“ „Hvad har de saa gjort?“ „De har skaaret Blaaen og Bojaren i Bagbenene . . . de har skaaret dem slig, at de er næsten døde . . . Blodet har silet ud af dem vist i timevis.“

Ove Riemann tog hurtig noget Tøj paa og iled ud i Ridestalden. Han saa i det graa Morgenlys de to vakre Heste ligge plat ned. De var næsten døde. Hans kom med Lygten og viste Saarene frem. Hestene lod til at forstaa, hvem der var hos dem. De knækkede svagt og aabned nogle underlige sorgfulde Øjne. Riemann saa, at der ingenting var at gjøre. Han blev meget bedrøvet over Tabet af de vakre Dyr, men noget andet kom op hos ham: et forfærdeligt Raseri mod dem, som havde gjort denne Niddingsdaad.

Ove Riemann var ganske sikker paa, at den, der saa fejgt og grusomt havde dræbt hans to Heste, var den bredskaarne Mand, som havde villet gjøre hans Kobberkar istand.

Han snakked til sine Folk om den Mand, fortalte dem, hvad han troede, og han sagde mangen Gang: „Det er ikke godt at vide, hvad den Satan vil gjøre mere . . . ser I ham her, saa skyd paa ham, skyd paa ham med Salt, om I ser, at han lumsker mere omkring her.“

En Aften kom fire af Husets Karle bærende med ham. Han var bagbunden, og hans Fødder var ogsaa bundne. Han laa og krummed sig og bugted sig, nu og da glefsede han efter den nærmeste med sine stærke Tænder. „Pas paa, at han ikke bider,“ sagde Riemann, „han kan have Gifttand som Ormen . . . eller han kan have Vandskræk.“

Under dette blev Manden baaren ned i et af Kjælderrummene. Riemann gik selv efter med Elias Hejmen.

Fanten sagde ingenting den hele Tid. Han sad paa det stampede Gulv, og hans Øjne saa fra den ene til den anden.

Ove Riemann gik Manden nærmere, saa ham ind i Øjnene og sagde: „Jeg vil spørge Dig om en Ting, og Du skal svare. Var det Du, som skar mine Heste med Kniv, saa de laa i timevis og pintes ihjel. Gjorde Du det?“

Manden svared ikke. Hans Mund var

lukket fastere end før. De smale Læber var hvide.

„Du er en lumsk Dævel fra Snigstier,“ raabte Riemann ud, „Du lister Dig om som Katten, for ikke at blive hørt. Du er grum og fejg . . . Du skulde svides . . . over en Brand . . . med dine svarte Børster . . . din Svinhund af en Fant . . . som skjærer mine stakkers, uskyldige Heste bagfra . . . Du skal have Pisk, din Orm . . . din uhumske . . . Rotte.“

Riemann slog, medens han talte, Fanten nogle stærke Slag med en tyk, flettet Ridepisk. For hvert Slag satte denne i et langt Gaul, der var skrækkeligt at høre paa. Men Riemann blev mere og mere rasende. Han sansed ikke, før nogen tog ham haardt i Armen. Det var Elias Hejmen.

„Husk paa, Husbond, at I ikke ved for sikkert, om det er ham der, som stak Hestene.“

„Ved jeg det ikke for sikkert; jeg kjender det paa mig, at det er ham, og jeg kjender det paa mig, at det er ham, som holdt paa at slaa mig ihjel med Stenkast; han fortjener Straf mange Gange. Ja, ja, nu kan han blive her og tænke sig om.“

Ove Riemann lukkede Fanten inde i Kjælderrummet for Natten.

Næste Morgen gik han med en af Karlene ned i Kjælderen. Han skjød den svære Slaa fra og gik ind i Kjælderrummet, hvorhen Fanten den foregaaende Dag var bleven bragt. Ingen var derinde, Gulvet var tomt, de graa Vægge stod nøgne. Riemann blev staaende meget forundret og se sig omkring. Pludselig saa han, at den ene Vinduesglug var aaben, igaar havde den været stængt ude fra. Nogen maatte have aabnet den . . . mon de havde Fanter ved Nattetid lige inde i Gaarden? for nogen af Gaardens Folk kunde det dog ikke være . . .

Riemann stod længe i det halvmørke Kjælderrum og forundrede sig. Han vidste sluttelig ikke, hvad han skulde tro.

IV.

En Tid efter var Ove Riemann paa Jagt nogle Mils Vej inde i Skogen. Det var i den første Vaar; hver Nat leged Tiuren ved Solrending. Riemann kunde ikke undvære disse Jagtture; Skogen, Solgryet, Tiurens Elskovssnak, alt betog ham og fyldte ham. Han havde en Karl med sig, som var meget duelig til at skyde og endnu dueligere til at lave Mad. Kom de til den lille Jagthytte, han havde bygget i Skogen, saa fandt Karlen frem Poteter og Smør, og han ribbed Vildt og laved en Ragout, som var herlig. Hytten med sine Jagttrofæer var meget god at være i.

Som før er sagt: Ove Riemann var paa Jagt med sin Karl. De holdt Rast i Jagthytten. Vildtet var spist og Karlen var gaaet i Skogen for at skjære en ny Ladestok, da den gamle var itubrukken. Imedens satte Riemann sig udenfor Hytten og røg en Pibe

Tobak. Han lod den blanke Vaarsol skinne paa sig, en meget stærk Vaarsol.

Jagten havde varet længe. Den sidste Nat havde de ikke sovet, thi Jagten var sent bestemt den foregaaende Dag, og de maatte ile for at komme tidsnok.

Riemann satte sig om en Stund bedre til Rette, og han læned sit Hoved mod Hyttevæggen. Der summed et Par Myg i Luften, og inde i det graa Tømmer sad et Dødningeuhr og dikkede.

Riemann blev siddende, og efterhaanden tog en egen Dvale ham. Han sov ikke, han var i den egne Tilstand, som nu og da kommer over Folk, naar de har utilfredsstillet Søvn i Kroppen, og naar denne Søvn trænger paa, medens de befinder sig i Forholde, der gjør Søvn vanskelig. De er ikke helt vaagne, deres Sjæl gaar fri og hvor den vil, men deres Bevidsthed staar paa Vagt. De befinder sig med den ene Fod paa Jorden, med den anden paa de vildeste Veje. Hænder noget paa Jorden, der vedrører dem, kaldes de tilbage som ved dulgte Sanser. Det er en Søvn, som Soldaten kan have. Dødstræt og sovende og dog lysvaagen staar han tidt paa sin Post. Det er ogsaa en Søvn, som Jægeren kjender, den kan paatvinge sig ham

naar Jagten er forbi, og naar Tiden til at sove dog ej er inde.

Riemann var, der han sad, ved Bevidsthed. Han vidste, at han var udenfor sin Jagthytte, og at Karlen var gaaet i Skogen efter en ny Ladestok, og at han snart vilde være tilbage. Men alle Fornemmelser var dog ophævede, han var i den svævende Tilstand, som den sovende er i, og hans Aandedrag var dybe og regelmæssige.

Havde nu Karlen nærmet sig med troværdige, faste Skridt, saa vilde han have vaagnet op, havde en vakker Skogfugl skreget, saa vilde han have aabnet Øjnene, og i lige Maade dersom det mindste Knald havde lydt. Men nu vaagned Riemann ikke, omend han mærked, at nogen kom. Han vaagned ikke, fordi denne Kommende nærmed sig som en Skygge, nærmed sig snigende som lumsk Fjende. Han vaagned ikke, trods hans Øjne var halvt aabne, og trods han saa Fjendens Øjne . . . eller maaske fordi han saa disse Øjne, der brændte saa sært. Fjenden, en bredskaaren, mørk Mand, kom nærmere og var tilsidst ganske nær; Riemann følte det som en Mare, hvorfra han ej kunde befries. Han laa magtesløs hen. Fjenden stirred paa ham en Stund med Had, Vrede og med

noget, der kunde høre hjemme i Dybet, hvor al Ondskab har sit Sæde. Saa vendte han endelig og gik bort med langsomme Skridt. Men hans Øjne bandt Riemanns den hele Tid, saa denne sad magtstjaalen.

Endelig var Fjenden ved Skogen, og Blikket slap. Riemann vaagned og sad lidt stille, men for saa op. Han var ganske alene. Havde det været en Drøm, et Varsel? Nej, han husked Blikket og hvad det sagde, og han saa jo i det samme, han vaagnede, en graa Skygge af en Mand svinde mellem Træstammerne. Han havde ikke blot været et Drømmebillede.

Riemann følte i Virkeligheden noget som Ængstelse. Han var glad, da Karlen lidt efter smilende og ubekymret kom gaaende, snakkende højt og godlidende. Men rolig blev han ikke. Han saa sig nu og da omkring, og da Mørket begyndte at falde, følte han Skogen, den lange Mo og Vinden anderledes end ellers.

„Vi bor ødsligt til, vi her paa Galum,“ sagde han til Karlen. Denne svarede ja, maaske forundret over sin Husbonds Tale.

Forresten omtalte ikke Riemann denne Hændelse for nogen.

V.

Det lod ikke til at Elias Hejmen kunde komme sig løs fra Janna. Riemann likte ikke meget deres Kjærestevæsen, men han var for klog en Mand til at blande sig i Sagen. Han tænkte bare: det er ogsaa et Par, Elias Hejmen og den vilde Fantepige.

Elias Hejmen havde, efter at han havde lært Janna at kjende, til sine Tider været mismodig og klynkende; men endnu oftere havde han været glad og optaget. Nu blev efterhaanden de glade Stunder borte; han blev mismodig og klynkende og ikke andet. Ingenting i Verden var godt for ham mere. Var Vejret vakkert, saa var Solen altfor varm, og var det Graavejr, saa var det Tid til at ligge snud mod Væggen. Ret som det var, løb han mod Skogen, og nu brød han sig ikke engang om at tage Snøre og Bøsse med. Han var ligeglad med hvad baade

hans Husbond, Madmor og alle paa Gaarden troede om ham.

Og mange vidste, at Elias Hejmen paa disse Skogture mangen Gang ikke traf Janna. En og anden var nysgjærrig og havde altid været det: man vidste derfor baade hvad før havde hændt og hvad nu hændte. Før gik han aldrig til ingen Nytte; men saamæn løb Elias Hejmen nu tidt som Nar den lange Vej.

En Dag kom han lysere i Humøret end vanligt til Riemann og fortalte, at nu var han og Janna et trolovet Par, og de skulde snart giftes.

„Husbond har vel ikke noget derimod?“ spurgte han til Slut.

„Gud bevare Dig, Elias,“ brød Riemann uvilkaarlig ud, „skal Du gifte Dig med Janna? . . . Ja, Du er jo din egen Mand, Elias, og Du er jo en klog Mand,“ tilføjed han stilfærdig, „saa Du faar jo gjøre, hvad Du tror er bedst.“ Lidt efter sagde han alvorlig: „Jeg ved, hvad det nytter at give Raad i den Slags Sager. Kan Du ikke raade Dig selv, Elias Hejmen, saa kan vist ikke jeg raade Dig.“

Nu var Elias Hejmen glad en Stund — indtil han en Dag atter henfaldt til Sorg og

Kummer: Nu havde Janna forandret Mening igjen. Hun vilde ikke gifte sig . . . hun vilde noget værre . . . ai, ai, hun vilde, at han, Elias Hejmen, skulde komme til hende, for at de skulde gaa paa Fantesti sammen. Men kunde Elias det? var det ikke at forlange det urimelige, om han maatte spørge. Hun kunde have forlangt alt, men ikke om netop det. For hvad skulde han paa Fantesti? ... Men, hæ, det var kanske derfor hun bad om det ... hun vilde kanske være ham kvit. Han kunde nok, hvis han vilde, sige, hvem der havde Magten med hende. Det var ham, som Husbond slog, fordi det saa ud som han havde stukket Hestene og gjort andre elendige Ting. Det var vist ogsaa ham, som havde stukket dem. Derfor kom ikke Janna mere til Gaarden. Han sagde vel, hvad hun skulde gjøre. For ham var hun glad i, endda han slog hende mere end han kjælede hende. Men slig var Fruentimmerne . . . de skulde til Helvede!"

Det var helt underligt at se, saa fjantet Elias Hejmen blev ved alt dette Bryderi og ved denne Sorg. Ikke saa ganske sjeldent gjorde Gaardens Folk Nar ad ham uden at han mærked det — helst de ganske unge. Engang var slig en ung Fyr modig nok til

at narre Elias Hejmen til Skogs ved at sige, at en raabte efter ham fra den Kant.

Ove Riemann var tidt bedrøvet for den flinke Mands Skyld. Hvordan skulde dette ende? Han fik mangen Stund et Nag til det Ukjure af en Fantejente. Hvad havde hun gjort og hvad gjorde hun for at faa Elias Hejmen udenfor al god Skik? Kom hun nu nogengang til Gaarden, skulde han have Lyst til at jage væk med en Stok slig som man jager væk en Tævehund. Det Elias Hejmen fortalte om hendes Elsk til den lumske, lavstammede Fant, gjorde hende ikke bedre i Riemanns Øjne. Kanske Janna forstod, at han, Riemann, ikke holdt af hende mere. Maaske af den Grund havde hun ikke været paa Gaarden det sidste halve Aar. En Gang imellem kom Jannas lille Søn, en svart og paagaaende Fantegut, drivende, og bad fra Moren om Mad og Penge. Engang fik han nogle Skillinger; men næste Gang lod Ove Riemann ham gaa uden hverken en Skilling eller en Brødskorpe, og tredje Gang sagde han til Karlen, der fortalte at Jannas Gut var udenfor: „Sig ham, at kommer han en Gang til, saa skal vi skikke Gaup (Gaardens Elghund) efter ham.“ Det var vel Elias Hejmens svare Plage, som gav Riemann de haarde

Ord; men nu var han kjed af hele Rakkerpakket, som laa i Skogen og paa Myren, forsvandt for en Tid og kom igjen — altid et Stykke borte, aldrig nær uden luskende og listende.

VI.

En Dag i Juni gik Meta ud, uden at nogen spurgte hvor hun gik hen. Ingen mærked, hendes Fravær. Da Middagsmaden stod paa Bordet, og hun ikke var tilstede, spurgte Ove Riemann: „hvor er Meta?“ men ingen havde seet hende de sidste Timer. Riemann raabte nu ud til et Par Gaardsgutter og bad dem raabe paa Meta: hun var vel i Haven eller et Steds i Nærheden. Medens Forældrene nu spiste, hørte de Raabene efter sin Datter lyde fra Haven og fra Engen udenfor.

Da Middagsmaaltidet var endt og ikke Meta havde vist sig, gik Ove Riemann paa sit Værelse og sov sin sædvanlige Middagssøvn. Han var i Grunden rolig for sin kjække lille Datter. Hun har vel glemt Tiden, tænkte han, rimeligvis er hun i Skogen eller kanske er hun gaaet med Slaattefolkene til Stølen. Kanske hun er tilbage før jeg

vaagner. — Men da han vaagned var hun ikke kommen hjem. Udpaa Kvelden kom Slaattefolkene fra Stølen, og de havde ikke seet Meta den hele Dag.

Men nu blev Ove Riemann forskrækket. Hvor i Guds Navn var Meta bleven af? Havde hun forvildet sig i Skogen. Alle, hvem Riemann spurgte (og han spurgte mange), svarede, at hun maatte sikkert have gaaet vild, og hun kunde nok findes igjen. Han gik nu, fulgt af fem Karle, til Skogen, og han sendte samtidig Folk til alle Kanter, mange med Fakler. Men den hele Nat gik de omkring i Skog, paa Eng, og paa Mo og Myr, uden at finde den lille Pige.

Ove Riemann gav ikke tabt. Tidlig om Morgenen red han til Byen og meldte Sagen hos Øvrigheden, og bad om den størst mulige Bistand. Og Hjælp fik han hos Øvrigheden, ja hos andre af Byens Borgere. Vel henved halvhundrede Mænd var paa Benene de følgende Dage for at søge efter Ove Riemanns Datter; mange havde Tromme og Valdhorn med, saa Skogens Dyr sprang over Stien. Men den lille Pige fandt de ikke.

Meta blev borte Dag efter Dag. Vel i en ti Mil var Skogen gjennemstrejfet paa Kryds og tværs, og hun var ikke fundet.

Mange af de hjælpsomme Mennesker blev nu trætte, — hvad kunde det hele nytte? ikke det mindste Spor havde de seet . . . havde de bare fundet en Traad af hendes Kjole, et Aftryk af hendes Sko . . . men nu havde de ingenting fundet . . . Engen, Moen, Myren laa saa umælende, og Skogen var blind.

Ove Riemann var lammet paa Sindet og dog lydhør som en fortvivlet er. Hans Øjne var vidtaabne og sløve, hans Mund var slap, hans Haar var tjavset, og paa faa Dage var det graanet stærkt, hans Pande og Tinding var altid svedig, hans Hænder rystende, og hans Fødder skjælvende. Og dog kunde han magte alt. Hans trætte Øjne kunde se, hans Mund kunde tale kloge og faste Ord, hans Hænder kunde være stærke og hans Fødder kunde bære ham hvor langt det skulde være.

VII.

Men det var i de første Dages Kamp, at Ove Riemann endnu kunde være den fyrige. Som Helhed var han ikke mere sig selv efter den Dag, hans Datter kom bort. Hans Legeme gik der, men hans Liv var borte. Mange forundred sig over, at han virkelig bestandig levede. Han spiste jo ikke mere, og han sov ikke mere. Og dog brændte Livet i ham mod det ene: at finde sin Datter igjen og holde hende tæt i sine Arme.

Af og til troede han, at hun var druknet i Myren. Da gik han i Timevis paa den Kant, Myren laa, og han soknede paa de farlige Steder.

Længe havde det ensomt grublende i hans Aand, som var fremtrædende efter Moderens Død, været borte. Nu kom det tilbage med fornyet Styrke. Han tænkte tilbage til sin Faders Synd med den fagre

Djæveldatter; var hendes Værk, Myren, Skyld i at hans Datter var kommen bort? Havde den slugt hende? Gik Faderens Skyld paa den Maade igjen paa ham?

Han gik paa de øde Moer, og mange Tanker kom og gik. Han saa mod Himlen og søgte onde Stjerner. Vilde en gammel, klog Stjernetyder have forudsagt ham dette den Stund, hun fødtes? Hvad var dette for en Hændelse, uforklarlig og mørk? Det var noget fra en fremmed Verden, som havde brudt ind.

Denne store Smerte, denne langsomme Venten paa at hans Datter trods alt skulde vise sig igjen, gjennemrystede hans Sind. Han havde tidt Febersyner i de Nætter, hvori han laa uden at faa sove. Det var mangen Gang, som Taugene, der bandt ham til Jorden, glap, og han førtes til Verdens yderste Grænser. Mange Syner svæved ham forbi; han saa Ting, der var ham fremmede, og som dog syntes ham kjendte. Han var som i et Rum, der var hans eget, og uafladelig blev Flig af Forhæng, der førte til andre og fremmede Rum, trukne tilside, saa han blev Ting var, der fik ham til at studse: naar havde han dog selv været i de fremmede

Kamre. Naar havde han selv talt det Tungemaal, naar havde han selv seet det Lys?

Han sank omsider hen i en tung Sløvhed, hvori der ej var Tid, ej Sted. Han var paa et stort Hav, hvor der ej blæste Vind. Omkring ham var alt tomt, ubevægeligt, grænseløst.

Langsomt dukked han op mod Lyset igjen. Han saa atter alt omkring sig. Han saa Huset, Værelserne, Markerne, Engene, Bjergene og Skogene. Men det rørte ikke mere hans Tanker. Hans Hus var ikke mere det Hjem for ham som før. Om Marken var gul eller grøn, om det regned eller skinned Sol — det hele var ham ligegyldigt. Tidt var Mørket ham kjært; han kunde faa en dulmende Ro i et Rum, hvor ingen Lysstraale kunde trænge ind, hvor ikke det ringeste minded om Livet.

Han havde nok før følt, at han elsked sin Datter; men nu først følte han, hvor hun, dette hans eneste Barn, var Kjød af hans Kjød. Og hvor var hun? Havde han blot haft Vished at hun var død, vilde han have været roligere. Havde han haft hendes Grav for Øje — han vilde have sat sig stille ned ved den, han vilde have tænkt paa hendes klare Væsen, paa hendes Smil og

paa hendes muntre Leg. Og hvem ved . . . maaske han et Nu vilde have smilet, naar han havde mindedes hendes barnlige Snak.

I denne Tid sad Ove Riemann dog ikke stille i en Krog med Hænderne i Skjødet. Han var nedslaaet og omtaaget af Sorg; men nu som før var hans Evner vaagne, naar det gjaldt at søge efter sin Datter. Om han ikke havde fundet andet paa sin Vej — hendes Spor vilde han dog være bleven var. Om han ikke havde hørt noget andet — den mindste Lyd af hendes Stemme vilde han dog have opfanget.

Han gik endnu omkring i Skogen og søgte efter hende. Et Par Gange gjorde han længere Ture; den ene Gang lige ned til Sjøen, hvor han talte med mange af Kystens Fiskere, i Haab om at høre noget af Vigtighed. Men han fik ikke høre noget, der kunde lede ham paa Vej.

VIII.

Fru Margrethe havde i denne Tid vist mere Styrke, end nogen skulde tiltroet hende. De første Dage efter at Meta var borte, syntes det som om Smerten skulde helt ødelægge hendes Liv. En Tid laa hun i sin Seng og syntes livløs.

Men en Dag rejste hun sig og var pludselig stærk og lysvaagen. Hendes Kinder var bleven magre, hendes Mund var bleven skarp, og Øjnene mere glansfulde end klare. Men den overvældende Sorg var ligesom borte, Smerten hos hende skar hende endnu som en skarp Kniv skjærer, men den bedøvede hende ikke mere.

Fru Margrethe vandt hurtigere sin klare Fornuft tilbage end hendes Mand, og et Haab om at finde Meta igjen kom op hos hende, og hun slap ikke dette Haab. Hun begyndte nu med megen Raadsnarhed at spørge Gaardens Karle og Piger og Husets Tjenestefolk,

om hvad de troede. Hun vilde finde noget, som hun kunde rette sig efter, og hun vidste at Bønder oftest ser og hører skarpt. Hun tog den ene efter den anden for sig af Koner og Piger og gamle Mænd, og hun frittede ud, lagde til og trak fra. Hun lod enhver fortælle, hvad de vidste, og hun forstod godt, hvad de mente, naar de ikke vilde sige en Ting helt ud, idet de tog Hensyn til hvad de troede vilde gjøre hende ondt at høre.

Det blev straks klart for hende, at Gaardens Folk alle troede, at Meta hverken var druknet i Vand eller Myr, men at Janna og hendes Slægt havde taget Meta med sig. Vorherre maatte vide, om de havde tvunget hende. Det kunde nok hænde at Janna havde Magt med hende uden at tiltrænge truende Ord. Det syntes let udenpaa Meta, at aldrig var hun gladere end naar Fantejenten kom. Slig hun kasted sig i hendes Fang! . . . og slig hun og Jannas Gut legte sammen! . . . jo de to havde nok suget Melk af samme Bryst. Nej, nej, Meta saa nok stille ud; men der var noget andet hos hende, som ikke var saa stille, men som kanske var et Korn uvorn Vildskab, der nok kunde gro større med Tiden. Det havde vel Janna stelt med. Naa, det var jo ikke sikkert at hun

havde gaaet godvillig med. Kanske hun var tagen med Magt i Førstningen . . . ja det var troligt nok, at der var brugt Magt i Førstningen . . . Janna og hendes Slægt var gode nok til sligt . . . de Folk havde vist ikke altfor ræd Samvittighed.

— Saaledes talte Gaardens Folk, naar Talen var om Meta og Janna med hendes Slægt. Ikke fuldt saa godvilligt fortalte de, hvad de vidste om Elias Hejmen og om hans Medvirken i denne Sag.

Elias Hejmen havde de første Dage hjulpet til med at søge efter Meta. Men mange sagde, at hans Hjælp var lidet værd. Han gik, som den gaar, der ved, at hvad han gjør, gjør han faafængt. En og anden sagde siden: „Elias Hejmen, som ellers er saa flink til at tage fat, gik rigtig og kogte Sæbe, da han skulde søge efter Meta . . . han gik og saa ud som om han var kjed af det hele.“ Andre svared: „Saa Du ogsaa det?“ Og det viste sig, at mange havde seet det samme.

Tilsidst forsvandt Elias Hejmen uden at give nogen Besked. Han blev borte Dag efter Dag. Nogle troede, at han var gaaet ud for at søge efter den lille Pige paa egen Haand.

Men en Nat eller en tidlig Morgen blev en af Gaardens Husmænd vækket ved at nogen banked paa hans Dør. Han gik hen og spurgte, hvem det var. Der svaredes udenfra: „Elias Hejmen.“ Husmanden lukked op og Elias Hejmen kom ind. Saavidt Husmanden kunde se i det svage Morgenlys saa han ud som den, der har onde Ting at bekjende. Først stod han stille en lang Stund. „Du kan bare hilse Farvel fra mig,“ sagde han omsider, „jeg gaar min Vej, og jeg tror ikke, jeg kommer igjen. Jeg kan ikke gjøre andet end det jeg gjør. Men nu kan Du sige, at jeg nok kanske kommer til at træffe Meta. Jeg tror ikke hun vil faa det som værst. Det Romanifølge som har hende, er ikke fattigt. De har flere Penge, end nogen ved om. De har mange Huse omkring i Landet, som de sover i om Vinteren. De holder sig ikke bare heromkring; men de gaar helt til Finland og ind i Lande, som ingen ved om uden de, som har været der. Jeg siger, at jeg har ingen Skyld i at Meta blev taget . . . men jeg kunde have hindret det, hvis jeg havde været klogere i Sindet, end jeg er. For nu er jeg ikke ganske klog, skal Du vide . . . saa meget kan jeg sige. Nej, jeg er ikke klog, jeg er meget mindre.

Jeg vil ikke bede Herskabet om Forladelse, for det kan lidet nytte, og jeg ved ikke, hvad jeg skulde bede om Forladelse for. Det, jeg har at trækkes med, er tungt nok. Farvel til den som vil! Jeg kommer ikke mere tilbage . . . Vorherre se ned og dømme mig om han vil . . ."

Dette havde Elias Hejmen sagt, og saa havde han gaaet igjen, bleg og stille som han var kommen. Hvor gik han hen? Det sagde han ikke; men det kunde en forstaa uden at han sagde det. Hvem var vel Skyld i, at Elias Hejmen med det stærke, lyse Sind var bleven besynderlig, som skulde Maanesyge have slaaet ham eller en gal Hund bidt ham? Det var ingen anden end den Dævelens Janna, som havde gjort ham til den han nu var. Hun havde villet, at han skulde følge hende paa Fantesti — nu gik han paa Fantesti saa sikkert som to til fire. Hun havde kanske sagt: „Nu tager jeg Meta med mig; jeg vil have det Barn, hun er noget for mig . . . Hvis Du hjælper mig vil jeg være god imod Dig." Og han som havde knyttet sin Næve ved hendes første Ord blev ved hendes sidste Ord stille . . . aa, hun strøg ham nok over Knytnæven, saa den rettedes, og hun sagde sine Ord som Katten, naar den maler, og

hun saa ham ind i Øjnene, saa Sinnet veg for Sorg og gal Elskhug.

— Fru Margrethe troede at Folkene paa Gaarden, i det vigtigste af hvad de fortalte, havde Ret. Hun lagde selv noget til, af hvad hun troede, og hun trak det fra, som hun troede Folkene saa forkjert. Saa gik hun en Dag til sin Mand og fortalte ham det hele — alt hvad hun mente at vide. Hun endte med at sige, at det nok var elendigt af Elias Hejmen paa slig Maade at gjengjælde, hvad godt der var vist ham i Huset; men han var nu ikke for andet end for gal at regne. Det gjaldt nu for dem at tage fat. Noget kunde trøste dem: at Janna havde Godhed for Barnet, saa det ikke vilde faa det ondt den Tid, det var hos hende. „Vi finder hende nok igjen,“ sagde Fru Margrethe tilsidst ganske bleg, „og indtil da er hun vist ikke kommen nogen Skade til.“

Ove Riemann hørte opmærksomt paa, hvad hans Hustru sagde, og han syntes at tænke meget over, hvad han havde hørt. Han gjorde sig næste Gang beredt til at være ude længer Tid paa Eftersøgningen. Og han gik ogsaa meget længere afsted end ellers. Han kom over Lyngvidder, hvor mørkfarvet Lyng boltred sig som Bølger paa Havet, og

hvor vældige Kampesten ligned store Fugle med udbredte Vinger, der svam paa Bølgerne. Han gik de lange Eftermiddage og Aftener rastløs afsted. Nu og da skjød han en Fugl og stegte den over Baal. Maaske kom han til en Bonde, hvor han kjøbte noget Mad, for at hans egen Niste kunde vare længer. Han kunde sidde og snakke længe i Bondens Stue. Han gik endnu videre og kom til øde Højfjelde, hvor et Fjeldvand stirred mod ham med sit stive Øje. Hvem vidste, hvad kunde findes der? I den Sindsstemning han var, lokked disse Egne ham. Tidt vented han der at møde det umulige. Om hans Datter da var kommen ham imøde, vilde han ikke være bleven meget forundret.

De Ord, han hørte undervejs af mangeslags Folk, peged mod Nord og Øst, maaske mod Svenskegrænsen og endnu længer. Saa meget var vist, at de Romanifolk havde sine egne Veje. De gik ikke gjærne i Kryds. De var som Fjeldets Lemæn; de vilde helst holde ret Vej.

IX.

Tiden kan være saa langsom, at dens korteste Stunder kjendes umaadeligt lange. Det føles, som om det, der er, ikke længe kan holde ved, som om en Forandring maa komme, om ikke Sindet skal formørkes. Og dog føjer Stund sig til Stund, Time føjer sig til Time, Dag føjer sig til Dag, Aar til Aar — og Menneskene lever endnu. De tænker ikke mere paa Forandring til det lysere; deres Higen gaar nu mod det fredsæle.

Der hændte den følgende Tid intet nyt paa Galum Gaard. Ingen søgte mere; men Metas Forsvinden var alligevel tilstede, omend den ikke føltes saa smertefuld som før. Den var tilstede som Fossens Dur: naar man længe har boet den nær, mærkes den ikke mere; men den lyder alligevel altid i ens Øre, trodsende alle andre Lyder.

„Enten er hun død, eller hun er fordærvet i sit Inderste," saaledes lød den tunge Dur. „Hun er Hedning, thi de Mennesker, hun lever med, kjender ingen anden Skik, end den de lærer af Markens Dyr. Og de tager hendes Sind mere og mere fangen."

X.

Paa en af de lange Rejser tilfods, som Ove Riemann gjorde, hændte ham følgende:

Han kom en Eftermiddag, efter at have gaaet hele Dagen, til et lidet Hus højt tilfjelds. Her standsed han og banked paa Døren, men ingen kom og lukked op. Han saa, at den var stængt indenfra med Slaa, og han fik den omsider løftet op ved Hjælp af sin Jagtkniv. Nu gik han ind i de tre smaa Rum, Huset bestod af; men ingen var derinde. Han vilde gjærne have at vide, hvad Stedet hed; derfor ledte han overalt paa Vægge og Stolper for at se, om ikke Navnet paa Stedet stod skrevet eller skaaret et Steds. Men han fandt intet Navn. Omsider blev han var et Stykke Papir, der var stukket ind mellem Loftsbjælkerne. Han tog det Papir og læste noget om, at hvis ikke Enken Gunvor Juvastøl betalte, hvad hun var Ole Drengen skyldig, skulde hun straffes

efter Loven . . . Juvastøl, nu vidste han, hvor han var. Han vilde nu hvile her om Natten og gaa videre næste Morgen. Hun som ejede Huset maatte være til Sæters.

Han aad nu en Del af de Næper, som groede lige udenfor Døren, og han drak meget Vand af en Kilde, som han fandt i Nærheden. Dette Vand gjorde ham søvnig; han lagde sig ned udenfor Huset og sov ind. Det var i August og Luften var varm, men det var højt tilfjelds: Da derfor Solen gik ned, blev Lufttrækket koldt, saa han kjendte det i Søvne og vaagned omsider. Han trak den varme Feld over sig, som han altid havde med paa disse Ture, og han sov atter ind.

Han vaagned noget over Midnat. Det var paa den Tid, da alle Taager driver i Ring, da et og andet Stjerneskud falder lydløst, da en Ugle raaber fra Skogen. Han prøved paa at faa sove paany, men det lykkedes ikke. Rejste han sig da, fandt Syvstjernen og de andre kjendte Stjernebilleder og gik afsted, idet han retted sig efter dem.

Men det var vanskeligt at gaa i dette Halvmørke. Han satte sig ned for at hvile sig en Time endnu. „Til den Tid er det lyst," tænkte han, „saa jeg bedre kan finde

frem da. Og jeg trænger til god Hvile, om jeg imorgen skal kunne naa frem til Stølen."

Han faldt i Søvn; men et besynderligt Skrig vækkede ham. Han for op og skreg igjen, som den gjør, der frygter Fare. Han syntes, i det samme han vaagned, at skimte et Stykke borte en langagtig Dyrekrop, der hastig for ind i Lyng og Ur.

Ove Riemann blev siddende at stirre. Han vented ligesom at se mere levende. Men han blev intet var. Det var nu bleven lysere. Solen var ikke langt borte; men endnu drev Taagen rundt om, endnu havde Natten Overtaget: trods det tiltagende Morgenlys bandt den endnu Egnen ved en tyk Søvn. Denne Søvn laa og pustede i den træge Luft, i Taagen og i de uforklarlige Lyder, der af og til kom fra Fjernet og blev borte i Fjernet.

Ove Riemann kjendte godt disse Nattens Toner. Han havde ofte hørt dem paa Hav og i Skog. Han havde særlig i Skogen hørt dem sukkende, leende, talende med Menneskestemmer — uden at Mennesker fandtes i Nærheden, ja paa mange Mile. Men han kjendte disse Lyders Væsen; de var nære og dog meget fjerne, de var fjerne og dog ganske nær, de kom fra Træets Top ligesaa godt

som fra dets Rod, de var Lyder uden Røst; man fornam dem som Spøgelser. Derfor skuffedes han aldrig, naar han gik i de store Skoge. Han forstod om det var Skogen, der raabte, eller om Raabet kom fra et Bryst, der havde udstødt Raabet paa Grund af Smerte eller Glæde . . .

Det Skrig, han netop havde hørt, hidrørte ikke fra Skogen, men fra et Menneske eller et Dyr. Han tænkte paa den rappe Dyrekrop, han havde seet da han vaagned, der saa hastig forsvandt.

Pludselig hørte han Skriget paany, men længer borte fra end forrige Gang. Det var sikkert samme Skrig. Og Skriget var fra en Ræv; han var sikker i sin Sag.

Saa fandtes her dog Ræve i Egnen . . . maaske ogsaa Harer.

Han laa med halvlukkede Øjne, og hans Blik kom, uden han vidste om det, til at fæste sig ved noget, som laa paa Jorden et Stykke borte, noget som, jo mere han betragted det, bandt hans Opmærksomhed. Han følte, da han i det graa, skarpe Morgenlys havde seet længe derpaa, et Ubehag gjennemryste sig: det minded ham trods sin Uformelighed om noget Menneskeligt. Han laa endnu en Stund og gjorde sig Umage for at opdage,

at det var en Fjeldknat eller en Lyngtue; men det lykkedes ham ikke; mere og mere lignede denne langagtige Byldt en menneskelig Krop. Nu husked han ogsaa paa, at det var netop fra den, Dyret havde rendt, da han vaagned og skreg som Svar paa det Skrig, der havde skræmt ham op af Søvnen.

Han rejste sig og gik langsomt nærmere. Han var ingen Kryster, men han var alene paa en stor Fjeldvidde, og det var, som han anede, at han vilde faa noget stygt at se. Her og der laa en egen ilde Lugt i Luften. Ikke overalt laa den: som Olje flyder ud i Vand ved lange Strimer, saaledes laa denne Lugt her i den fine og skarpe Morgenluft.

Pludselig blev han beslutsom og ganske kold. Den forrige Uvillighed og Banghed var borte. Han gik uden at nøle lige hen til Stedet, hvor den underlige Gjenstand laa.

— Det var Liget af en gammel Kone, som laa der. Det havde vist ligget der en fjorten Dages Tid, maaske endnu længer. I ren Fjeldluft gaar alskens Forraadnelse langsomt for sig. Hun var endnu helt kjendelig, omend Mund og Øjne var meget indfaldne. Hendes Ansigt havde det ejendommelige Smil, de døde ofte har — ikke det rolige og skjønne, men det store, vilde, det

uendelige, der skræmmer Menneskenes Børn og faar dem til at tænke: Døden, hvilken Afgrund!

Ove Riemann saa hende nøjere an. Der var intet Mærke af Vold at opdage paa hende. En pludselig Sygdom har vel overfaldt hende, tænkte han, maaske et Slagtilfælde. Det er vel saa at sige kommet bag paa hende, saa hun ikke har orket at slæbe sig hjem . . . Det er sikkert Enken paa Juvastøl. Nu kan Lensmanden længe nok dømme hende efter Loven, for at Ole Drengen kan faa sine Penge . . .

Han tænkte et Øjeblik paa, hvad han skulde gjøre med den gamle, døde Kone. Ræven havde nylig været henne at snuse paa hende; men det var nok kun af Nysgjærrighed . . . den havde i alfald ikke rørt hende. Og Hyæne fandtes her jo ikke, og Ravn og andre Aadselfugle fandtes her vel heller ikke . . . Her var hverken Myr eller fed Jord. Og mange Fluer fandtes ikke her, hvor ingen Kjør var.

Han tog nogle Moseflager og bredte over hende, og lagde et Par store Sten omkring. Saa gik han videre.

Dagen blev ikke saa sollys, som han havde tænkt. Skyerne var fremme og dæmped

Solens Skin. Medens han nu gik videre, faldt mange Tanker ham ind. Den gamle døde Kone viste sig tidt for ham. I denne store Ensomhed kom dette eneste Menneskeansigt, han saa længe havde seet, ham saa meget tydeligere for Øje. Han saa de mørke, dybe Skygger om Øjne og Mund, han saa det vilde Evighedssmil. Dette Smil fulgte ham især. Ja, tidt var det som Fjeldvidden omkring ham ejed det samme frygtelige Smil. Han standsed, naar han saa det, og besinded sig. Han kaldte alle Tanker, al Forstand til Hjælp. Det er kun forbigaaende, tænkte han, jeg er jo en modig Mand og ikke noget Hængehoved. Lad mig ikke blive forrykt ved at fordybe mig i den Slags Ting. Død Kone er død Kone. Jeg kan forresten lære noget af dette: Jeg skal ikke være saa uvorn med at gaa alene, thi jeg kan jo let overfaldes af Sygdom paa Fjeldvidden ligesom den gamle Kone, og jeg kan ligge hen og dø uden Hjælp. Dø skal vi jo alle, men nogen god Død vilde den Død ikke være.

Han gik videre; men denne Gang blev Fodrejsen ham besværlig og fuld af Uhygge. Han var maaske ikke ganske frisk fra først af, thi ellers kunde neppe den døde Kone

forblive saa fast hos ham. Og hun forblev fast hos ham den udslagne Dag.

Næste Dag, da han var naaet frem til Mennesker, tænkte han: det var et særligt Tilfælde, hvad der hændte mig igaar. Sligt skal nu engang opleves.

Men alligevel overfaldtes han mangen Gang siden af Uro, naar Fjeldviddens Vildhed greb ham og dens dybe Taushed kom ham i Møde. Naar han havde forladt de sidste Stier og Huse og gav sig den i Vold, havde han den samme Følelse som Sjømanden, der ganske alene og i en skrøbelig Baad sætter fra den tamme Sjø bag Skjær og Holmer ud paa det uberegnelige Hav.

XI.

Naar nogen længes efter en, han har kjær, aabner han gjærne Døren og staar længe og stirrer, selv om Kulden gjennemryster ham. Naar han er bleven træt af at stirre, lukker han Døren og sidder stil; men lang Tid gaar ikke, førend han stirrer ud paany. Han gjennemrystes atter af Vind og Kulde; men han kan ikke sidde rolig. Han maa se, om den ikke kommer, som han venter. Men atter trækker han sig tilbage med ringere Haab end forrige Gang. Og omend han ved, at det ikke gavner, omend han ved, at den, han søger, faar han neppe at se, gaar han atter og atter udenfor, og hver Gang stirrer han og tænker kun paa det ene: kommer den, jeg venter? — og han mærker ikke Vinden og Kulden.

Men dersom den iskolde Vind pludselig giver ham et skarpt Sting, der fornemmes som Dødsbud for ham selv, da kan det

hænde, at han griber sig for sit Bryst og tænker paa sit eget Liv . . .

— En Tid holdt den lange, uhyggelige Fjeldtur sig i Ove Riemanns Sind; men omsider slettedes den ud, og han strejfede atter omkring. To Gange tog han lige til Svenskegrænsen, en Vej han vidste blev hyppigt søgt af Romanifolket.

Men en Dag var han netop paa Hjemvejen fra en lang Fodrejse. Han havde lidt ondt undervejs. Nisten var sluppen op og han havde den hele Dag savnet friskt Vand. Den sværeste Tørst havde han maattet slukke ved at drikke daarligt Vand fra de Tjern, der af og til glimtede frem. Han gik nu og tænkte paa, hvor underligt det var, at han saa sjeldent traf Omstrejfere paa sin Vej. Flere Gange havde han nok seet dem, men altid i Afstand, og naar han fulgte efter dem, blev de altid borte. Som Ræv og Gaupe blev de borte under Lyng og Stene. De faa Gange han havde kommet dem nær paa Livet, havde de vist sig at være svenske Fanter eller sammenløbet Rak, som aldrig havde været af Romanislægten.

Medens han nu gik saaledes, vrimled det pludselig med Fanter omkring ham. Han blev staaende og stirre. Hvor de kom fra

kunde han ikke begribe. De gik lydløst afsted, og de standsed, naar han standsed. „Hvad er det I vil?“ spurgte han. Ingen svared ham; men hvor han vendte sig, stak Øjne ham i Møde. Han gik i Begyndelsen afsted uden at ænse dem. Jeg tror, de er bange for mig, tænkte han, de siger ikke et Ord, og de tør ikke komme mig nær. Men neppe havde han tænkt dette, før en sort Fant smøg sig ganske nær ham. Da blev han vild af Raseri og Ubehag. Han løfted sin Bøsse og slog et vældigt Slag efter Fanten; men denne smøg væk paa en ubegribelig Maade, og i næste Nu, da Riemann løfted Hovedet, saa han blot Fjeldvidden, der laa foran ham, ensom og kold. Han gik videre og undredes over, hvor alle Fanterne var blevne af. Men nu saa han, at de nok var i Nærheden alligevel; de havde bare gjemt sig. Nu kom de frem og nærmed sig ham paany. Der sad en sort Fant bag den Busk derborte . . . og der krøb to afsted og saa sig tilbage . . . og se der kom en frem under den store Sten . . . og der langt borte . . . der saa det ud til at Fanter laa i Mængde . . . det saa ud som hele Fjeldet var fuldt . . . de krøb fremover, eller de sad paa Hug . . . de var langt borte endnu;

men de nærmed sig, de nærmed sig uafladelig . . . de kom nok om en Stund ganske nær.

Det var godt, at han, trods den lumske Flok, som omgav ham, beholdt sine Tanker klare. I den ene Del af hans Hoved suste det; han kjendte Lyd som af Skog i Storm; men i den anden Del var alt ordnet og klart. Han saa roligt paa Egnen, fandt Nord og Syd og fortsatte saa sin Vej. Den lumske Flok fulgte ham uafladelig. Af og til i den første Time talte han til den; men han hørte ikke en Lyd som Svar, og sluttelig taug han stil. Det gik langsomt afsted, Time efter Time. Snart var Flokken større, snart var den mindre, snart rykked den nærmere, snart trak den sig tilbage. Men ikke sjelden i disse Timer steg en hidsig Vrede op hos Ove Riemann, og han for løs paa hele den svarte Fanteflok med løftet Bøsse: Hvad vilde de ham? syntes de ikke, at de havde gjort ham ondt nok? — og han slog løs paa de nærmeste. Men det gik som mange Gange før: de, han slog efter, kom sig unda; de gled bort som Vind . . .

Og Vejen fortsattes omsider . . . de lo ikke, de skjændte ikke, de talte ikke. De bare gik efter ham som før, snart nærmende sig, snart vigende . . .

Det blev Aften, og Ove Riemann blev træt. Uden at betænke sig standsed han og saa sig om for at finde et Sted, hvor han kunde sove om Natten. Han fandt et lunt Sted bag en stor Stenhelle, og han lagde sig ned og bredte over sig sin Feld. Derborte saa han Fanterne sidde . . . nu rørte de sig langsomt frem og tilbage . . . eller de forsvandt, og nye kom. Hver Gang han aabned Øjnene saa han dem. Pludselig rejste han sig halvt og raabte: „Hvis nogen gjør mig ondt, saa faar han nok undgjælde . . . det er bedst for Jeres egen Part, at I ikke dræber mig . . . jeg er kjendt Mand . . . Øvrigheden finder Jer nok.“

Ingen svarede ham. Flokken sad som før, eller rørte sig fremdeles langsomt, nogle nær, andre fjernere.

Han lagde sig ned og sov ind, og hans Søvn var meget dyb.

Da han vaagned var det Morgen. Solen skinned henover Fjeldvidden. Luften var fin, disig og lidt skarp. Det var endnu ganske tidligt.

Ove Riemann laa en Stund og tænkte sig om. I første Nu husked han ingenting fra igaar; men han vented ligesom paa at nogen skulde komme. Hvoraf kom det?

Saa erindred han det hele; men som noget uvirkeligt, noget fra en stor, uhyggelig Drøm. Nu da han var kvæget ved en lang Søvn, syntes han, at alle de sorte Fanter ikke havde været virkelige Mennesker, men Fjeldviddens onde Djævler.

Han gik hurtig afsted, saa hurtig som han aldrig før havde gaaet. Ved Middagstid naaede han Menneskers Huse. I et af dem fik han Skyds til Galum. Han snakked meget med Skydsgutten undervejs, og han saa med Velbehag de kjendte Veje, og han saa de røde Huse hvor der levede Mennesker.

De fjerne, høje Fjelde, med sin blaa Luft og sine ukjendte Stier og Kløfter, stod langt borte og hujed og lo efter ham som store Trolde. Der stod Rædsel af dem. Han turde ikke mere vandre om der.

XII.

Den Tanke: han turde ikke gaa mere om der, blev stærkere hos ham den næste Dag, da han, hjemme hos sig selv, tænkte paa sine Vandringer i Ødemark og paa Fjeldvidde. Hans egen Natur, der var fortrolig med disse Vidders Væsen, og den Ulykke som havde ramt ham, da hans Datter gik did ud, havde drevet ham selv samme Vej. Men nu mærked han, at han havde lagt formeget af sit glade Menneskesind igjen deroppe. Han var taget ikke saa lidet fangen af de blaa Bjerge. Han havde gjæstet Ødets Aander. Han hørte, endog naar han var hjemme igjen, Viddernes Susen klinge sig i Øret.

Hvilke Mennesker havde han truffet der? Selv de kjækkeste havde underlige Kroge i sin Sjæl, hvor Lys aldrig naaede. Og de,

hvis Huse klamred sig fast paa Fjeldskraaningerne, hvad Liv førte de? et Liv, der havde gjort dem mistænkelige og faamælte og havde givet dem de langtlydende Raab, naar de endelig talte. Nogle af dem var vanvittige og de avlede vanvittige Børn, og fra først var Vanviddet blæst paa dem fra Bjergene. En af dem, som boede der, havde som ganske ung gaaet vild i Bjergene og Furuskogene, og hans barnlige, sarte Sjæl blev blæst paa af det store Pust, som kommer fra umaadelige Vidder. Da han kom igjen havde han faaet Indvielsen. Han var rørt af Guds Finger. Han snakked og ingen forstod de enkelte Ord. Men hørte man længe paa ham, voksed frem noget ubestemt men stort. Da kunde det være at man rørtes af den Højtid, som havde grebet den unge Gut, da han vandred om derude, og Natten og Ødet tog ham i sin Vold.

Ove Riemann var ikke saa bange for Sygdom og Død som for engang paa den vilde Fjeldvidde at miste sin Forstand . . . at rase afsindig omkring deroppe og styrte med vilde Skrig ud for de bratte Huter.

Efter disse to Fjeldvandringer, fulde af Uhygge og Varsel, gik han ikke mere ud

paa lange Fodrejser. Han beskjæftiged sig meget ivrig med sin Gaard, som nu, da Elias Hejmen var borte, trængte ham mere end før.

XIII.

Aar kom og Aar gik, og alt var som før paa Galum Gaard. Men i det Hus, der af Fru Beate byggedes saa stort for frie Mennesker, gik Tiden som bag en Sky.

Naar en Ulykke, som ikke kan fjernes, hviler paa et Menneske, er han ikke fri. Han kan løfte sit Hoved trodsigt, han kan stænge Døren til, saa den nysgjærrige Hob ikke mærker hans Ulykke. Men naar han er alene, er Blikket den bundnes, og hans Bevægelser tynger Lænken.

De to i Beatehus talte sjelden med nogen, og om nogen en enkelt Gang besøgte dem, taltes der aldrig om den forsvundne Datter. De Rygter, der en Gang imellem kom Ove Riemann og Fru Margrethe for Øre, var lidet at bryde sig om.

En eneste Gang kom et Rygte Forældrene

for Øre, som fik mest Ove Riemann til at lytte opmærksomt. Rygtet lød saa: Et Fantefølge havde en Høst for faa Aar siden holdt til i en Skog „nær Grænsen mod Finland". I Følget var en ung Kvinde, som var lysere i Hud og af Haar end de andre. Den unge Kvinde havde talt om sin Barndom paa en stor Gaard, og did vilde hun vende tilbage, om hun kjendte Vejen.

Saa langt hørte Ove Riemann uden at studse. Han havde mange Gange før hørt Historien om Pigen der var lysere i Hud og af Haar, og ligedan havde han før hørt, om at denne Pige havde talt om sin Barndom paa den store Gaard.

Men hvad der fik ham til at lytte opmærksomt var følgende: I den Skog, hvor Fantefølget havde holdt til, var der tidt Jagt. Men hver Gang nu en af Jægerfølget blæste en Jægersang i Valdhornet, saa havde den unge Kvinde lyttet, og hun var bleven urolig. Hun havde efterlignet, alt første Gang, hun hørte den, Jægersangens Toner, og hun havde blæst den mange Gange i sin hule Haand.

Riemann faldt i Tanker, da han hørte dette. I den Tid, han gik paa Jagt, havde

han meget ofte blæst en Melodi paa et Valdhorn. Naar de rejste ud, havde han blæst den, og naar han vendte tilbage, havde han blæst den. Det var en gammel, fransk Vise om Kong Dagobert, med ganske enkle Harmonier, der lød meget vakre paa Messinginstrumentet. Og hvor godt blæste ikke siden lille Meta den efter i sin Haand. Hun tuttede saa kjækt som en rigtig Jæger med et rigtigt Horn . . . Mon den unge Kvinde, som lytted til Tonerne i Skogen nær Grænsen mod Finland, havde været hans Datter, der mindedes den langttonende Jægersang fra sin Faders Gaard? Mon det var hende, der havde blæst den i sin hule Haand, mens hun rørtes af Barndomsminder.

Havde Ove Riemann vidst i hvilken Skog nær Grænsen, Fantefølget havde dvælet, havde han vidst Tiden, naar Følget havde været der, saa havde han (omend ikke alene) gjort Rejsen did for at undersøge Sagen. Men da han nu ingenting vidste med Sikkerhed, vovede han sig ikke i Vej, men skrev til de nærliggende Steders Øvrigheder og forklarede dem Sagen. Han fik nogle Svar, der levnede ham ikke det ringeste Haab; Øvrighederne havde ikke faaet vide noget, trods alle Fore-

spørgsler, hverken angaaende Fantefølget eller den unge Kvinde.

Det voldte hverken Ove Riemann eller Fru Margrethe stor Mén at faa disse Svar. De vented dog ikke at se sin Datter mere igjen.

XIV.

Den før nævnte religiøse Galskab, der var kommen fra det nordligst nordlige, var endnu ikke forsvunden. Mange gik om og skreg, at Dommen snart vilde komme. „Hunde sendtes ud for at gjø.“ Rygter kom fra de helliges Færd i det nordlige: de havde brændt de ugudeliges Huse og dræbt mange. Det virked derhen, at nogle af de religiøst forrykte slæbte tre Bønder til Skogen en Mil nord for Galum og dræbte dem, fordi de var ugudelige, hvorpaa de tændte Ild paa et Hus, for at Folkene derinde skulde kjende Helvedes Flammer i levende Live. Ove Riemann blev rykket op af sine rolige Tanker ved Budskabet om dette. Og de nærmeste Dage efter kom nye Bud: der var stor Uro i Dalen ovenfor; man prædikede ikke alene og slog ikke alene ihjel i Nidkjærhed, men man stjal ogsaa og plyndrede fra Fjøs og Gaard, før Ild blev sat paa. Og altid var

det ensomme Gaarde, det gik ud over. Det var klart, at Ildgjerningsmænd og Ransmænd gik i de forrykte helliges Spor — og gjemte sig bag dem, naar de troede det nødvendigt.

En Nat kom to Mænd løbende til Galum og raabte om Hjælp. Der var Drab og Brand hos Landhandleren, og hvad hellige det var, var vanskeligt at forstaa: to af Gaardens Kvindfolk var tagne med Vold, og Penge og gode Varer var slæbt til Skogs. Riemann og hans Folk kom tidsnok til at jage de glubske Ildgjerningsmænd paa Flugt. Men der maatte bruges Magt. Riemann slog to Mænd i Besvimelse med sin Bøssekolbe, og han kvæstede en tredje, saa han en hel Time laa hen som død.

Landhandleren havde gjemt sig med sin Kone og sine Børn i et af Udhusene, og til alt Held laa det for langt afvejen til at brænde, og ingen havde søgt efter dem. Dette sidste gjorde, at man endmere maatte tro, at det var Røvere, som havde været paa Spil, og ikke religiøst afsindige.

Da Ove Riemann gik hjem efter dette, pusted han friere. Det var ingen skjøn Ting at slaa Folk for Panden; men hvor det alligevel kjendtes herligt at komme bort fra de tunge, langsomme Timer og op i den

urolige Handling. Han kunde ønske, at mere saadant hændte. Trods sine graa Haar var han da endda Mand . . . og mon ikke hans Kummer havde gjort ham til en tapper Mand?

Han stod op næste Morgen, og Luften forekom ham stærk og nærende, og han indsuged den med bredt Bryst.

*   *
*

Henimod Aften gik han ad en Sti tversover Engen. Medens han gik kom en ung Kvinde ad den samme Sti ham imøde. Han troede først, at det var en af Gaardens Piger; men om en Stund saa han, at det var ingen af dem paa Galum. Maaske var det en, der vilde bringe ham Bud fra Landhandlerens Familie, maaske var ikke alt stille endnu. Da hun kom nær, spurgte han: „hvem er det?“ og han saa paa hende . . . Men ved Synet af hende kom han til at studse. Thi hun saa underlig ud, medens hun stod stille og saa paa ham og saa mod Gaarden. Hendes Læber aabned sig som i Forundring, noget lysned indenfor hendes Øjne.

„Der er det,“ sagde hun omsider og pegte mod Gaardens Huse.

„Hvad er det?“ spurgte Riemann forundret, „hvad er det?“

„Der er det . . . som jeg har seet.“

„Hvem er Du? hvor kommer Du fra? . . . hvad er det, Du har seet? . . . mener Du Gaarden der . . . hvor har Du seet den . . . naar har Du seet det?“

„Jeg har drømt det.“

„Hvem er Du?“ spurgte Riemann paany. „Kommer Du fra dem . . . fra dem, som brændte hos Landhandleren igaar . . . sig det, hvem er Du?“

Den unge Kvinde smilte og saa igjen mod Husene. Derpaa saa hun paa Riemann. Og hun saa længe paa ham, snart nærmende sig, snart vigende. Og hun bevæged Læberne, som om hun talte.

„Hvor kommer Du fra? hvem er Du?“ spurgte Riemann paany; han greb hendes Arm. „Se paa mig, tal til mig . . . hvem er Du? . . . Jeg synes, jeg kjender Dig . . . har Du seet det Hus nogengang . . . for længe siden . . . Du var seks Aar . . . har Du ikke seet det. Er det det Hus, som Du tror Du har drømt.“

Hun blev ved at stirre. Det syntes, at noget langsomt kom op hos hende, som længe havde ligget nede.

„Naar Du snakker, kjender jeg det tydeligere,“ sagde hun stille, „det som jeg ikke forstod . . . nu er det nær . . . det som jeg saa i Drømme, naar jeg sov.“

„Barn! Barn! . . . hvad er dette? . . . kom lad mig se Dig . . . hvad er dette? . . . jeg kjender mere hos Dig . . . jeg ser Dig igjen . . . er det Dig? Jeg tror det, naar jeg ser paa Dig . . . Men, kom med . . . lad dem ikke tage Dig tilbage . . . om de kommer her, skal jeg nok forsvare Dig . . . Du skal ikke være bange . . . Du skal se alt igjen . . . hvor Du var . . . og Du skal se din Mor igjen . . . Du skal se det altsammen . . . og være her altid . . . ingen skal røre Dig mere.“

Da Riemann gik mod Huset, mærked han, at Kræfterne var ved at forlade ham. Hans Tænder klaprede i Munden, Blodet suste ham for Ørene. Han gik med stor Møje og dog gik han saa hurtigt, at den unge Kvinde neppe kunde følge ham.

XV.

Hun var kommen gaaende over Engen som et Skyn fra Skogene. Og hun havde seet Galum igjen, som noget, der var fremmed for hende, som noget hun maatte hente saa langt bortefra at hun troed, hun hented det fra en Drøm. Hendes Mor kunde længe nok kryste hende til sig, som vilde hun, at deres Kjød skulde forenes. De Øjne, hendes Datter havde, naar Moren gjorde det, viste, at hun taalte disse Morens Omfavnelser, men hun elsked dem ikke; hun var endnu ikke bleven Barn igjen paa Galum Gaard; hendes Sjæl vandrede andetsteds, den var endnu ikke kaldt tilbage. Meta Riemann forstod hverken sin Mor eller sin Far eller nogen anden omkring hende. Hun forstod maaske deres Ord; men dem selv fattede hun ikke.

Men ligesom hun taalte dem, saaledes taalte hun ogsaa Gaarden, men hendes Bevægelser, hendes Trin begyndte alt at for-

lange mere. De begyndte at forlange store Skoge, milevide Strækninger, Luft, Vind, Regn, alskens Vejr og Uvejr, som ikke fandtes i den gamle Have og ej i de stille Værelser.

Da hun kom, havde hun brogede Baand om Skjørt og om Liv. Og hun havde Sølvpenge og Kobberpenge om Haar og om Hals. (Det var tydeligt, at hun intet Stedbarn havde været). Men for at hendes Instinkter kunde tilfredsstilles, kjøbte de ængstelige Forældre, efter Samraad med hinanden, brogede Klæder til hende. Hun blev klædt som en vild Høvdingdatter. Hun fik en Kjole, eller rettere sagt en Kjortel af højrød Silke og en af lysere Kulør. Spænder af Guld holdt dem sammen, og hun fik tillige et gammelt Familiesmykke: en Kam af ciseleret Guld, hvis Glans spilled henover hendes Hud, som Solen havde brændt matgylden, hvor den gjerne vilde have brændt brun. Hun fik Linneder af broget Silke, og en Dag trak Fru Margrethe frem sit Elfenbens Smykkeskrin, der altid havde været hendes Stolthed, og hun viste Meta sine Juveler. Da smilede Datteren ved Synet af de graahvide Perler og ved Synet af de grønne og røde og gule Ædelstene. Det var jo Skogdyrs Øjne; hun kunde en Stund slaa sig til Ro med dem: slig gjætted

Moren hendes Tanker, og hun spændte Armbaand om hendes Haandled, og hun snoede Perlebaand om hendes Haar, og en Blomst af Safirer og Rubiner satte hun ved Datterens Barm.

Meta smiled, da hun saa sig i Spejlet, hun smiled, saa de hvide Tænder kom tilsyne, hun krummed sine Fingre og nikked til sig selv og mumled nogle lydløse Ord mellem Læberne. Og pludselig brast hun i en høj, jublende Latter, og hun gav sig til at danse en Dans, hvortil hun selv kurred en sagte Melodi, nu og da afbrudt ved skarpe Skrig, idet hun kasted sig omkring og spændte i Luften.

Omsider satte hun sig ned. Det syntes, som om hun drømte.

— Det mærkedes af Forældrene, at Datterens Bevægelser blev mere og mere ligt det Skogdyrs, der er fangen, at hendes Øjne saa længere og længere bort, som vented hun nogen. En og anden Gang blev hun seet af de Tjenere, der stod tidligst op. Hun stod da i Graalysningen langt borte paa Engen og saa hen for sig. En af dem havde troet at høre, at hun gjorde en egen Melodi med sin Tunge. Men han var ikke vis paa, om det ikke var en Vildfugl, der skarrede.

Laa der nogen bag Skogen og kaldte de tidlige Morgener? Og tidt i de sene Kveldstunder, kaldte nogen da? Thi hun vilde en og anden sen Kveldstund hen mod Skogen, og da nytted det ikke at holde hende tilbage.

Forældrene ængstedes; de haabed jo altid at faa hende helt tilbage; men noget stærkt maatte binde hende til dem, hun kom fra, noget hvorfra hun ikke let kunde rive sig løs.

XVI.

Omsider besluttede de at gjøre en Rejse og at tage Meta med: Hun skulde se mange Mennesker og hun skulde se store Stæders Liv, Liv skulde hun blive var, der ej var Liv i Skogene, men som var større og rigere.

De gjorde sig hastig færdige til Rejsen. De var, sandt at sige, bange for at miste hende; de var bange for at hun en Dag skulde være forsvunden ligesaa pludselig, som hun var kommen.

Snart gik det lange Veje over Land og Vand. Far, Mor og Datter var ganske overladte til hverandre, og de snakked sammen. Men Meta snakked mest den første Tid. Alt da nogle Dage var gaaet, begyndte hun at tie længere og længere Stunder ad Gangen. Hun var andetsteds, end der hun sad; tidt kunde hun blot med Besvær kaldes tilbage. Som oftest var hun blid, naar hun saa hvem som kaldte paa hende, omend Forældrene

tidt før Smilet havde seet et vredt Glimt i hendes Øjne. Men engang de kaldte paa hende højt og pludseligt, blev hun vild og raabte op en Mængde Ord, som de ikke forstod. Men hun var stille længe efter dette, som vilde hun bede om Forladelse. Og aldrig kom dette Raseri over hende mere.

Men Rejsen adspredte hende ikke. Midt i de store Byer, hvor Livet larmede, sank hun mere og mere tilbage i sig selv og sine Tanker. Hun sagde ikke nogensinde imod, naar en ny By skulde gjæstes. Rolig fulgte hun med, men hun længedes andetsteds. Den hele Færdsel kom hende ligesom ikke ved. Disse Mennesker færdedes om hende som Skygger. Ja, tidt virked hun ved sit Væsen saadan, at hendes Forældre rørtes af det Pust af Fjernhed og Vidde, som var over hende. Og det kunde hænde, at de, om de kjørte i brede Parker, hvor utallige Kjøretøjer for frem og tilbage, fornam Menneskenes Ansigter, de gaaendes Trin og Hestehovenes ensformige Trampen uvirkeligt og spøgelseagtigt.

*   *   *

Sagt endnu engang: laa nogen bag Skogen deroppe i de øde Egne og kaldte? Længedes Meta, fordi hun elskede?

Naar Fru Margrethe længe sad taus, mens de rejste tilbage til Hjemmet, tænkte hun paa dette. Havde hendes Datter ønsket at se det Hus og den Have igjen, hvori hun løb omkring som Barn? Havde nogen sagt til hende: „der er dit Hjem!“ og havde hun da et Øjeblik standset og drømt. Men havde saa den stærke Følelse kaldt paa hende, som hun i den mellemliggende Tid fra Barn til Kvinde var bleven grebet af. Havde den kaldt paa hende, ubønhørligt og stærkt? Maatte hun ud og se mod Skogen i den tidlige Morgens Gys, fordi hun vented, at den skulde komme, der var hendes rette Liv. Eller maatte hun lytte, fordi hun vented, at en Røst skulde kalde paa hende derbortefra, som hun maatte lyde?

Fru Margrethe saa paa sin Datter. Hun følte Skinsyge mod den, som havde Magten.

* * *

Dagen efter at de var vendt hjem til Galum Gaard var Meta borte. Naar var hun bleven borte og hvorhen? Ingen vidste det.

Hun var bleven borte som Taagepustet, der svinder oven Elven. Hun var bleven borte som Vinden, der kommer og gaar uden at sige fra.

Men en Bonde fra Dalen ovenfor havde den Dag, Meta forsvandt, seet en Mand i Skogen ved Galum. Manden havde seet mod Beatehus, og han saa ud, som vented han og vilde han, at nogen skulde komme. Og en ung Kvinde var kommen og han havde grebet fast om hende. Han havde haft Magten her. Hun havde hængt ved ham og hun havde nikket, da han talte.

Siden fortaltes det, at den Mand var Jannas Gut. Og da lo Fanternes gamle Uven paa Gaarden, Torkild Klæ, med sin hæse Stemme. „De hører jo paa et Vis sammen,“ sagde han, og hans sidste onde Galde rørtes, „for de var jo Søskend, formedelst Morsmelken.“

III.

I.

Dagene gik atter som før i Beatehus. Smerten havde ikke sin skarpe Tand mere; den skar ikke saa dybt nu, som da Meta første Gang blev borte. Men baade Ove Riemann og Fru Margrethe følte sig meget smaa. Deres eget og eneste Barn havde slaaet Vrag paa dem.

Før hun kom tilbage, havde de altid tænkt: dersom hun er i Live, sukker hun efter sit Barndoms Hjem, og kommer hun nogensinde tilbage, vil hun kaste sig i vor Favn. Hun vil være en Datter, fuld af Kjærlighed og fuld af Glæde; thi, om hun end er borte fra os, ejer vi dog hendes Sind.

Nu saa de at de havde mistet hende helt; hun fandtes ikke mere.

Dagene gik uden Afladelse og uden Forandring. Alle Uroligheder i Egnen omkring var dæmpede med Strænghed: Riemann fik ikke Brug for sin Styrke og sin Tapperhed

mere. Ingen Bekymringer og ingen Glæder. Sorger der var smaa som Korn: En Fjeldhyttes Brand, Høets Ødelæggelse ved Regn, vilde Dyr eller Fanter, der tog Kalv og Lam. — En Vaar faldt Fru Margrethe i en Sygdom, og det viste sig, at hun var svagere end nogen havde troet. Hun blegnede bort og døde efter faa Ugers Forløb. Hendes sidste utydelige Ord gjaldt Datteren.

Efter hendes Død levede Ove Riemann stille som før. Han var oftest alene; faa besøgte ham. De Venner han kjendte i Byen var næsten alle døde eller rejst andetsteds, og de tilbageblevne besøgte ham yderst sjeldent; thi Vejen til Galum Gaard var lang for gamle Folk.

Men en Eftermiddag beredtes ham en stor Overraskelse.

Han havde netop vendt tilbage fra en Ridetur og stod nu i Stalden og besaa Hestene. Da hørte han nogen komme, snakkende med Gaardskarlen. „Jeg vil selv hilse paa ham her . . . han behøver ikke at umage sig . . . naa, her har vi ham . . . goddag, Ove . . . det vared længe, før vi traf hinanden igjen . . . det er jo Dig . . . javist er det . . . og her kommer en, som Du kanske

ikke vil kjendes ved mere . . . Ja, Frederik Uffe, om Du vil vide det."

„Frederik . . . er det Dig . . . jeg kjender Dig . . . mest paa Stemmen . . . er Du endelig kommen igjen."

„Ja, Du forstaar . . , jeg kunde jo godt være bleven derude . . . jeg havde nu engang slaaet mig ned der. Men det er den gamle Oldingesvaghed . . . Tanken paa unge Dage . . . Længsel efter gamle Tomter . . . Saa, goddag Ove, min gamle Ven."

„Goddag, Frederik og velkommen tilbage."

De to Venner omfavned hinanden og saa paa hinanden længe.

„Kan Du saa huske forrige Gang, jeg kom til Dig," spurgte Frederik Uffe, da de gik ind. „Jeg kom for at sige Farvel. Jeg skulde rejse ud . . . Du, ja vi alle slagted Fedekalven, og Du slog til: jeg rejser med . . . Og vi rejste da til den herlige Verden . . . saa troed vi ialfald da. Naa, Verden er jo baade god og daarlig. Men slig Aftenstund, naar man er ung og higer og skal fare ud den næste Dag — den er ialfald herlig, Ove."

„Ja, den er saa. Men ikke orked jeg at vende tilbage til den Aften nu."

„Nej, nej ... vi er jo gamle ... Fred, Hvile, det er jo ogsaa skjønt. Men, ved Du hvad ... jeg har tænkt at slaa mig ned her hos Dig ... hvad svarer Du? ... for en Uge idetmindste."

„Kjære Ven, jeg bare svarer, at dette er en lykkelig Dag for mig ... Jo, jo, Du er Frederik trods graat Haar og Skjæg ... Røsten er Jacobs ..."

— Der fulgte nu Dage for de to Venner, fulde af en egen Ynde. De dyrked meget svundne Dage. Naar de tog sin daglige Kjøretur, eller naar de sad sammen udover Aftenen inde i Stuerne, talte de om mange Ting: Gamle, afdøde Venners Træk kom dem for Øjne. Og naar de tied, efter at have talt om nogen som var borte, hørte de som en Gjenlyd af dennes Stemme. Nu og da var Røsten en Kvindes. Maaske de saa en hvid Haand, der spilled paa et Klavers Tangenter, eller de skimted et Hoved, der sang en Sang, halvt vendt mod dem, saa Blikket ramte dem. Tidt saa de ikke saameget; thi det var saa længe siden, dette havde hændt. De maatte være glade, om de alene saa Smilet eller Øjnene eller et smukt Haar.

Men rigest paa Kulør kunde vel deres sene Middage være.

Frederik Uffe havde ved sin Virksomhed i en stor europæisk By som praktisk Forretningsmand (han havde snart slaaet Præsten af Hovedet) faaet en stor Smag for Jordens gode Ting. Blandt andet var han bleven en ren Lækkermund. Ove Riemann havde til nu spist ganske jevne Retter; men for at glæde sin gamle Ven gjorde han sit bedste for at Frederik Uffe kunde blive tilfreds, og det blev han. Han spiste Fisken, der kom lige fra det salte Hav, med andægtig Mine, og Anden med den fede, sprøde Hud — hvor den knasede mellem hans Tænder, og Stuingerne og Postejerne, som han selv gav Besked om i Kjøkkenet . . . Og Vinen: en Rødvin, der havde den ægte Rust i Farven, en Rhinskvin, hvis Kjølighed bragte Bud fra Slotskjældere ved de grønne tyske Floder . . .

Aldrig kom saa sær en Stemning op, som naar de sad ved Middagens sidste Retter. Da kunde de blive saa barnlige og saa glade og dog klogere end ellers. Engang hented Frederik Uffe endog en Dagbog fra Udenlandsrejsen, de gjorde sammen, og han læste, saa de begge havde nok at tale om . . . javist . . . begge havde hver paa sin Maade siden den Tid haft adskilligt at beklage sig over; men nu sad de saa langt borte, og de saa

uhildet paa sit Liv, og de fandt at det til syvende og sidst var værdt at leves, trods alt det gale, som fandtes. Og de fandt, at den gode Gud var en dygtig og sælsom Mester.

I det hele havde de begge godt af Samværet. Frederik Uffe havde godt af den rige, stærke Luft, og Ove Riemann havde godt af Vennens Selskab, der gjorde ham vel, ja til sine Tider helt glad.

Frederik Uffe blev paa Galum — ikke en Uge, men to Maaneder. Saa rejste han „ud i Verden igjen“, som han selv sagde. „Jeg ved nok, at jeg er et rigtigt Utyske, som forlader mit Land, naar jeg nu endelig er kommen tilbage. Men havde jeg ikke været hos Dig, Ove, saa havde jeg rejst længe før. Jeg skal sige Dig en Ting: jeg er nu gammel og lang Tid har jeg vel ikke igjen . . . jeg har jo været temmelig uvorn om min Helbred i min Tid . . . Naa, men nu vil jeg tilbage til min store By. Jeg vil gaa i dens Gader og iblandt dens Mennesker. Og en Ting til: jeg vil dø der . . . jeg vilde være bange for at dø her. Her er saa stille. Nej, jeg vil ikke dø her. Jeg vil dø mellem høje Huse, og mens Vognene kjører i Gaderne og de kjække Kusker smelder: hallo, afvejen!

og ikke et Øjeblik husker paa at jeg ligger og dør . . . Nej, Døden er ikke saa uhyggelig i en stor By som paa Sletten."

Frederik Uffe rejste, og Ove Riemann var tilbage. Denne Tid med Vennen havde været meget lykkelig for ham. Han mærked nu en stor Tomhed og Ensomhed.

Men han vilde ikke rejse bort. Han forstod sin Vens Tale, men han følte ikke det samme som Frederik Uffe. Han havde ikke nogensomhelst Frygt for at dø her; kun vilde han gjærne være meget træt, saa Døden kunde kjendes som noget, der skulde saa være. Han troed, at den Tid kunde komme, da han kunde lade sit Aandedræt fare, som man slipper en letvinget Fugl. Men han maatte vel leve endnu Aar og Dage, før han naaed dertil.

Og i Almindelighed havde han saamæn ikke sine Tanker heftede paa sin sidste Dag; han var endnu frisk og stærk og var snart sagt ivrigere end før til at varetage Gaardens Brug.

II.

En tidlig Morgen midtvinters, nogle Dage før Julaften, gik en Mand over de store, vilde Strækninger, der ligger nogle Mil nord for Galum. Luften var kold, saa selv Ravn og andre Myrfugle holdt sig hjemme. Vinden kom fra Nord, og i dens længe Ul hørtes Kuldens og Ensomhedens Stemme.

Manden gik uafladelig videre. Han standsed nok af og til, som var han ikke sikker paa at Vejen var den rigtige. Men efterat have seet sig om gik han videre med hurtige Skridt.

Han blev ved at gaa til den korte Dag var forbi og Mørket begyndte at falde.

Pludselig standsed han: noget rørte sig derborte. Saalænge havde han gaaet alene i denne Ødemark, at han nu blev staaende og stirre forundret mod det, som nærmed sig. Han troed vanskeligt, at det var noget

virkeligt Menneske; det kunde snarere være et vildt Skogdyr. Men om nogle Øjeblikke saa han, at det var en Mand, der nærmed sig med langsomme Skridt. Han standsed og vented for at se, hvem det var, som kom, og den anden standsed ogsaa.

„God Kveld!“ raabte de næsten samtidig.

„Ved Du, om her er Hus nær ved?“ spurgte han den kommende.

„Der er et tre Mil herfra.“

„Hvad hedder det Hus?“

„Det er Beatehus; Gaarden hedder Galum.“

„Er det Beatehus . . . Er det paa denne Kant?“

„Ja det er saa.“

„Hvor kommer Du fra?“ spurgte han efter en Stund.

„Jeg kommer fra Svenskegrænsen. Men hvor kommer Du fra?“

„Aa, jeg kommer mangesteds fra.“

Den anden lod til at forundre sig over dette Svar. Han saa i Smug til Siden for at kunne slutte sig til, hvem den Mand var, som kom mangestedsfra. I Mørket kunde han vanskeligt se andet end Mandens lange graa Skjæg.

De gik fremdeles ved hinandens Side. Den anden blev ikke.

Pludselig sagde han: „Du spurgte før om Hus. Vil Du finde et for Natten, saa faar Du gaa til Galum. Der kan Du faa Mad og Drikke, og Du kan faa varme Dig. De andre Huse heromkring er fattige og der kan Du ikke faa meget at bide i. Men vil Du række frem til Galum før altfor sent, saa maa Du tage til Højre, naar vi kommer til Kongevejen."

Manden gik tungt i Vej og svarede ikke først paa dette. Og det Spørgsmaal han omsider gav fra sig, gjorde han med en træt Stemme, som var hans Sind besværet.

„Er Manden paa Galum i Live endnu?"

„Jeg tror, han er. Men ganske frisk er han vist ikke. Forresten kjender jeg ikke meget til, hvordan han har det. Han har nok haft stor Sorg i sine Dage. Galum er jo en besynderlig Gaard. Hvem har sin Haand over den? Ja, det er ikke en af de gode Engler, saa meget kan en forstaa. Jeg har aldrig været paa Gaarden, saa jeg ved jo ingenting for sikkert; men jeg har hørt, at Huset blev bygget saa fint og stort og vakkert; men det blev bygget i Overmod, og jeg ved, at hun, som bygged det, drak

Vin da hun svor ved Herren og med tre Fingre i Vejret paa at det skulde bygges saa fint. Se sligt er Synd, for det var jo bare et verdsligt Hus, og sligt straffer Herren, som straffer Stolthed og Overmod. Der er kommen mange Ulykker over Huset de sidste Tider. Dævelen sendte sin Datter og gjorde det af med den forrige Husbond paa Gaarden, fordi han ikke modstod Fristelsen, men hengav sig til hende i Vellyst, og nu ved jeg at han sendte en Mær af en Troldkvinde, som gjorde det af med Lykken for ham, som bor der nu, for hun gav et lidet Barn Melk af sig, saa Barnet blev vildt som hun selv, og hun galdred Troldskab paa den bedste Mand paa Gaarden, som var saa klog før. Men gaa derhen, for Manden er blid mod Fremmedfolk, bare de ikke er Romani. Du faar nok sidde ned og spise og drikke og varme Dig saa meget Du vil. Det er bedst at komme under Tag nu. Jeg tror det blir Uvejr før store Juleaftens Dag."

„Saa det er kjendt for mange, at Manden er sorrigfuld."

„Ja, han er, som jeg sagde. Han er en enslig Mand. Du træffer ham, naar Du kommer til Gaarden. Men se her er vi ved Kongevejen. Du maa holde til højre hele

Tiden; Du maa ikke gaa ind paa Vejen til venstre, som Du snart kommer til, for den er bare for Tømmerhuggere . . . Gaar Du galt, kommer Du paa Vildstraa, saa Du aldrig grejer Dig tilbage."

„Nej, jeg skal vogte mig. Jeg har været her engang før. Nu kjender jeg Vejen igjen. Godkveld, og tak for god Hjælp."

„Godkveld, og vel frem."

De skiltes. Og Manden gik, som før han mødte den anden, med stille Udholdenhed. Øjnene saa opmærksomt omkring, af og til nikked det langskjæggede Hoved. Ja nu og da standsed han helt og betragted Stedet omkring saa godt det lod sig gjøre og mumled frem nogle Ord.

Det var nær Midnat, da han kom til Galum Gaard. Han saa den utydelige Skygge af Huset. Ikke et Vindu var oplyst. Pludselig hørte han Hundeglam fra Gaarden. De lød advarende, saa han hurtig gik et Stykke Vej tilbage.

„Nu kommer jeg slet ikke ind," mumled han, „gaar jeg derbort, æder Hunden mig."

Hunden blev ved med at gjø. Den mærked vistnok, at han som før vilde ind, ikke var gaaet helt bort, men vedblev at være i Nærheden. Det gjorde ogsaa Manden.

Det lod til at han ikke kunde opgive Tanken om at komme under Tag.

Medens han stod slig og ikke gik frem og ikke gik tilbage, hørte han nogen raabe. Han lytted, og da Raabene holdt ved, gav han sig til at hauke det bedste, han kunde. Den som raabte hørtes nu at komme nærmere. Han hyssede hele Tiden paa Hunden for at faa den til at tie. Nu kom han til Syne, bærende en Lygte. Hunden gik ved hans Side, men den gjøede ikke mere.

„Er det Elias?“ raabte den kommende højt.

Da Manden hørte Navnet Elias, for han sammen og lyttede for at høre, om han havde opfattet rigtig. Han lytted efter Lyden, som endnu laa i hans Øre, og han lytted for at høre bedre efter om Raabet skulde lyde endnu engang.

„Er det Elias?“ spurgte han, som kom, for anden Gang.

Atter studsede Manden, da han hørte det Navn. Han havde svært for at svare, saa forundret var han bleven.

„Sig frem, er det Elias?“

„Javel . . . det er nok Elias,“ svarede Manden. Hans Stemme lød klangløs, da han sagde dette.

„Hvad Dævelen!“ sagde den anden og kom ganske nær. „Du er jo ikke Elias ligevel.“

„Det Navn fik jeg da jeg døbtes,“ svared Manden stille, „og det skal ingen tage fra mig.“

„Hedder Du Elias Fjørde?“

„Nej, saa hedder jeg ikke. Men Elias er alligevel mit rettelige Navn.“

Han som kom fra Gaarden lyste med Lygten i Ansigtet paa Manden, som vilde han undersøge, hvad Slags Menneske det var. Lygten skinned paa et meget furet Ansigt med langt graat Haar og Skjæg. Ansigtets Mine røbed tung Sorg. Han som bar det Ansigt var ingen Ildgjerningsmand, saa meget kunde man forstaa.

„Hvad gjør Du her?“ spurgte han fra Gaarden, idet han lyste paa Mandens gamle, fillede Klæder. „Skal Du til Galum?“

„Jeg skulde saa. Jeg er vejfarende Mand. Det er gaaet ud for mig. Jeg har ikke nogetsteds at ty hen. Der kommer snart værre Kulde end den, som er. Jeg vilde gjærne have Arbejde og jeg vilde gjærne have Tag over Hovedet og noget Mad. Penger fordrer jeg ikke, før jeg har synet frem, hvad jeg duer til.“

„Det er ogsaa en Tid at komme til Folk paa.“

„Jeg ved, at det er en bagvendt Tid. Men jeg vidste ikke andet at gjøre end at prøve paa at komme herind. Jeg har gaaet over Fjeldet lige fra i Dag tidlig . . . Jeg vilde først gaa over Stølen, for at komme fortere til Hus; men Sneen var for dyb . . . Jeg har ikke spist siden tidlig i Dag. Jeg fik da Mad hos Landhandleren paa Barre, fordi jeg hjalp ham med at maage Sne.“

„Nuvel, jeg er ikke Husbond her; men jeg er da Mand for at lade Dig faa et Steds at ligge for Natten. Og Mad kan Du ogsaa faa. Men alt det faar Du ikke, før Du har hjulpet til, naar Elias Fjørde kommer med Varerne. Hvis Du er flink til det, kan vi snakkes ved om lidt Arbejde i Dagene før Jul.“

„Jeg vil takke til for Arbejde før Jul, og jeg vil gjærne hjælpe til, naar den Mand kommer med Varerne. Naar det bare ikke varer forlænge, før han kommer. Jeg er sulten, saa jeg er ganske daarlig.“

„Vi skal ikke være vrangvillige. Du faar ligesaagodt Mad nu. Saa tager Du et godt Tag, naar Fjørde kommer. Det er nok sent, men noget Mad til Dig finder vi nok alligevel . . . Herrregud, det gaar jo ikke an

at lade en fattig Mand være udenfor i sligt koldt Vejr og lige under Jul."

I et af Husets Kjøkkener brændte endnu Baal paa Pejsen, og der var lunt i det store Rum. Baalets Ild skinned mat paa nogle store Kobberkaseroller og andre Fade af Metal, og den lyste saavidt paa de blaablomstrede Fade og Tallerkener, der stod i Rækkerad bortover Væggene. I Luften laa en fed og behagelig Lugt af kogt, røget Flæsk, og Sandheden var, at en stor, hvid og rød Skinke netop var taget af Gryden og stod paa et Fad paa et af Kjøkkenets Borde.

Ved Pejsen sad to Koner og bandt paa nogle Uldplag og snakked sammen. Da Døren aabnede sig, saa de op, og da de saa, hvem den ene var, hilste de: „Godkveld, Per," og bandt videre uden at se paa Fremmedmanden.

„Det er jo godt, at her endda er Folk," sagde han, som var bleven kaldt Per. Jeg troede, at alle havde lagt sig . . . Find nu frem noget Mad til Manden her, og lad ham æde sig mæt."

„Vi har haft mange Ting at gjøre i Dag. Vi blev netop nu færdige med at skure. Nu skulde vi gjøre noget for os sjelve. Det er ogsaa Tid at æde paa "

„Gjør det nu alligevel . . . gjør det Du, Marte, som er den yngste. Manden har ikke faaet Mad i hele Dag. Tænk paa det! Og han skal endda hjælpe til, naar Elias Fjørde kommer . . . ja, ja, nu faar Du nok noget at æde . . . saa skikker jeg Bud, naar Du skal komme og hjælpe til.“

De to Koner var i Grunden gode af Hjerte. Straks de hørte, at Manden ikke havde faaet Mad den hele Dag, syntes de stor Synd paa ham, og da de nu endmere hørte af hans egen Mund, at han havde gaaet over Fjeldet, saa lagde de begge Bundingerne bort og sagde i Munden paa hinanden, at det ikke var Vorherres Vilje at nogen skulde være fastende saa længe, og at det var Straf for ikke at give en Mad, naar han var sulten for en Dag. Og nu tog de frem af Skabe og af Gjemmer alle gode Ting: Okserulle med Flæsk i, rigtig en Mad, som monnede i en sulten Skrot, og Skinke og Pølse og desuden Brød og friskt Smør, saameget han kunde spise. Tillige et stort Krus godt, hjemmebrygget Øl.

Manden aad. Han sad med Øjnene stive i Fadet foran sig eller i Væggen ligeoverfor. Han snakked ikke, han bare aad. Nu og da var det som Smagen af den gode

Mad og af det gode Øl gjennemrysted ham; hans Haand skjalv, naar han tog et nyt Stykke eller naar han drak af Kruset.

De to Koner saa paa ham; men da de saa hvor han aad med en Graadighed, som de før aldrig havde seet, saa blev de ivrige og glade, og de mente at det syntes udenpaa ham, hvor han kviknede til. „Han skal have Kaffe efter den Tørn!“ raabte de. „Han skal Dævelen hale mig have Kaffe,“ sagde den yngste, som var ivrigst. Og nu blev Kaffekjedlen hentet, der blev rodet godt op i Gløderne og ny Ved blev lagt paa, og snart snurrede det i Kjedlen, og en lang vellugtende Damp stod som en Slange ud af Tuden.

Fremmedmanden sad ganske stille efter at have spist og drukket. Men pludselig sagde han: „Tak for Mad . . . mangfoldigst Tak . . . jeg kan mærke, at jeg er kommen til Galum Gaard igjen.“

„Har Du været her før?“

Fremmedmanden svared ikke først: „Ja,“ sagde han omsider . . . „det har jeg nok; men det er længesiden.“

„Hvor er Du ifra?“

„Ja, det er ikke godt at sige. Jeg har været saa meget omkring, at jeg er sandt at sige ikke fra noget Sted.“

De to Koner likte ikke, at de ikke fik Rede paa, hvem han var, og hvor han kom fra og hvad han hed. Ja, da de spurgte om det sidste, saa svared han slet ikke, men lod som han ikke hørte det og sagde lige efter mange Tak for Mad og gik ud for at se om noget var for ham at gjøre.

„Han vilde nok ikke ud med, hvad han var for en,“ sagde Konerne til hinanden og tog fat paa Bundingerne paany.

Men lidt efter rejste de sig for at gaa og sove en tung Søvn nogle Timer før næste travle Dag.

— Elias Fjørde kom sent med Varerne. Men da han omsider kom, kom han med et Læs saa stort, at de to Heste havde nok Besvær med at trække det over Gaardspladsen, hvor Sneen var tøet bort. Det var Madvarer for Gaardens Folk og for Fattigfolk i Egnen omkring.

Nu angrede ikke Per, at han havde vist Venlighed mod den fattige Fremmedmand, for han var flink til at tage Haand i med. Han gjorde det næsten ganske unødigt for den søvnige Per og for Elias Fjørde at umage sig meget, og det som begge disse forundrede sig meget over var, at han gik i Mørke paa Staburet uden at tage fejl af Døren og uden

at behøve Retledning, endda der var ganske mørkt.

„En skulde tro han havde Katøjer til at se i Mørke med,“ sagde Elias Fjørde.

Han fik Sengeplads i Drengestuen og sov der om Natten. Om Morgenen den næste Dag blev han sat til at hugge Ved; men da senere paa Dag mange vanskelige Ting kom fore, tog han Del i Arbejdet, og han gjorde det rent ud sagt bedst af alle. Havde ikke Travlheden nu ligeför Jul været saa stor, vilde mange have lagt Mærke til, at han, der var Fremmedmand, kjendte saa mange Ting, der havde med Huset og Gaarden at gjøre, at det var rent ubegribeligt.

Per glytted med det ene Øje paa ham af og til; meget ved denne Løskar gav ham ingen Ro. Hvem var han? Han saa nok ud, som han gik og halvsov i det store graa Haar og Skjæg; men han sov vist ikke alligevel, han var vaagen nok. Han var forresten vist ingen glad Mand, og han var vist ikke saa gammel som han saa ud til. Han syntes at græmme sig over noget . . . naå, Vorherre gransker Hjerter og Nyrer . . . se, der kom det forgræmmede igjen frem hos ham . . . det var rent ondt at se paa . . . Ja, Vorherre styrer alt.

* * *

Ove Riemann holdt endnu Julehelgen højt og i Ære. Han lod den hele Gaard i de Dage leve godt, og tillige kom alle Fattige i Miles Omkreds til Galum og fik sine Spand fyldte af de mange Gryder der stod paa Rad og kogte med Ærter, Flæsk og Grynsaad.

Tiderne havde ikke været gode for Landmanden den sidste Tid; thi meget Korn kom andetsteds fra, og derved sank Landets Korn i Værd. Men omend der ikke tjentes mange Penge paa Galum, og omend denne Gavmildhed mod Jul kosted meget, holdt Ove Riemann fast ved den som ved den hele Julefest forøvrig. Han vilde holde Gaardens Skikke gode til det sidste.

Da derfor den store Juleaften kom, stod han tidlig op af sin Seng og fandt sig vel i det trygge Vintermørke. I den tykke Ovn i Værelsets Hjørne brændte det med store Vedkubber. Disse flammed ikke højt op; men de havde en jevn og en meget hed Ild den hele Tid.

Ove Riemann gik ud og tilsaa det hele. Han kjendte alle Husmænd, alle Karle og alle Piger paa Gaarden. Ved at tage sig af dem, mildnede han sin Ensomhed. Og han var en sand Far for dem; de betroed ham

sine Sorger og han snakked med hver især, naar noget af Vigtighed var hændt.

Middagstimen kom, og Møljen blev spist. Alle var tilstede. De snakked meget om, hvad Julevejr det vilde blive: om det daarlige Føre og den ringe Snemængde, som var faldt. Nu og da vendte Per sig til den fremmede Løskar og spurgte ham, om hvad han havde seet af Sne, da han gik over Fjeldet, og hvad han havde følt af Kulde, og Fremmedmanden svared nok, men med en saa sagte Stemme, at faa kunde høre, hvad han sagde.

Omsider var Møljen spist, og kun lidet var endnu at gjøre, før den rigtige Helg kunde begynde. Et stort Grantræ var hentet fra Skogen, og tykke Lys brændte i Grenene. Alle Gaardens Folk kom i Festklæder, og Riemann tog dem i Haand og gav hver af dem en Gave.

Julekveldens Højtid gik som før. Man spiste og drak godt og længe, og Munterheden kom op. Den var uden Bram, men stærk og tilforladelig. Timerne gik saaledes til Midnat, og der blev drukket ikke saa lidet Øl og Brændevin og tillige en Vinvare, der kun brugtes ved Højtiderne.

Ved Kveldsbordet var Julesalmer bleven

sunget; nu skulde andre gode Sange frem. Mange — helst af dem der havde drukket meget — gav sig til at synge. Nogle sang godt, men ligesaa mange sang falskt og maatte tidt holde op paa Grund af de andres Latter.

Pludselig sagde Per: „Men Fremmedmanden, som kom over Fjeldet, kan synge bedre end nogen af Jer. Drik nu ud et godt og stort Glas, Kar! og staa frem og syng. Jeg hørte Dig igaar, da Du stod i Skuret ... Du har gjort godt Arbejde i disse Dage ... og Du synger ligesaa godt ... det ved jeg."

Alle troede at Fremmedmanden vilde vægre sig for at synge og blive siddende i den Krog, hvor han den hele Kveld havde siddet. Men saa skeede ikke. Fremmedmanden rejste sig langsomt og sagde: „Det er sent ... men jeg vil alligevel synge nogle gamle Viser. Kanske en og anden har hørt dem før."

Saa gik han nogle Skridt og satte sig til Rette slig, at Lyset faldt paa hans Ansigt med de dybe Furer og det svære Haar og Skjæg. Nu saaes det i det gode Lys, at omend dette Haar og Skjæg igrunden var blondt, var det nu mere hvidt end graat.

Han støtted Hovedet i den ene Haand og knytted den anden mod sit Knæ, og han sang:

Her har gaaet et vakkert Dyr
udi min Herres Have.
Det har gaaet i Aar og Dag
og gjort saa stor en Skade.
Skytten han sidder i Lunden,
og passer deroppaa.
Han vilde gjærne skyde,
han kan den ikke naa.
Du lille Smaadreng, tag mig fat paa den.
Jeg kan se paa dine Bene,
Du er altfor sen.
Han er som en Hare.
Du tager den ej i Vare.
Han er som en Hind,
der løber omkring.

Da han havde sunget, talte ingen. For alle gav Agt paa det Syn, der viste sig for dem. Medens han sang, havde Ove Riemann rejst sig og seet paa Manden, som sad derborte, og nu, da han var færdig, gik Riemann hen og stilled sig ved Siden af ham. Fremmedmanden sad som før; han var hvid i Ansigtet og de dybe Furer ligned graalige Streger. Øjnene syntes i dette Øjeblik at tale om uendelig Sorg. Alle taug fremdeles, ingen Lyd hørtes. Ove Riemann rørte sig endnu

ikke; han stod blot og saa paa den fremmede Mand.

Denne sagde rolig: „Nu vil jeg synge en anden Vise.“ Og han sang:

Og Du kan tro, at han har Sølverknapper,
og Du kan tro, at han har Perlekranser.
Han træder Ringer
ind paa din Finger.
Han lægger Penger
i dine Hænder.
Han smører Sirop
paa dine Tænder.
Han stopper Sukker ind i din Mund.

Igjen kom Stilheden tilbage efter denne Vise, der blev sungen med svag Stemme. Men nu bøjed Ove Riemann sig dybere over den fremmede Mand, og hans Hænder lagde sig paa dennes Skuldre, og hans Fingre krummed sig lidt efter lidt som Kløer og greb fat i disse Skuldre. Men Manden sad stille, som havde han ventet dette, og han saa frem for sig med et stirrende Blik. Nu lød noget som et Brøl fra Ove Riemann. Han løfted med et Kjæmpetag den fremmede Mand op fra hans Sæde og kasted ham i Gulvet, saa han faldt tungt. Og han blev fremdeles staaende at stirre paa ham; men nu hvisked han nogle Ord mellem Tænderne,

der kom halvt bort i den Fraade, der klæbede hans Tunge.

Den fremmede Mand blev liggende, hvor han var kastet. Han stirred hen for sig som før. Et Øjeblik rynked hans Pande sig som i Kval og mørk Vrede; men disse Rynker svandt, og Sorgen blev tilbage . . .

Endnu stod Ove Riemann oprejst. Enkelte Ord af dem, han fik presset frem, kunde nu skjeldnes:

„Det er Dig . . . som kommer hid . . . Det er Dig, Elias Hejmen . . . som kommer til mig.“

Pludselig rejste Fremmedmanden sig og stod foran Ove Riemann i sin fulde Højde.

„I har kastet mig som en Hund, Husbond!“ raabte han, „og det har jeg ladet Jer gjøre . . . Men nu vil jeg sige et Ord . . . Derfor er jeg kommen i Kveld . . . Og I vil nok høre. Tror I ikke, sandt ved Herren, at jeg havde større Lykke, da jeg var hos Jer? Slig som jeg saa, at Kornet groede, og slig som jeg gjorde mig Umage for at alt skulde trives. Og jeg var saa god og saa stille, naar jeg mærked, at det hele gik frem . . . og Regn kom og Solskin kom, og det var alt velsignet, og alt var Ro og Fred . . . nu er det ogsaa Fred; men det er en ond

Fred at ligge stille, fordi en er sønderreven . . . ja jeg har kjendt Ting som ingen andre . . . saa stor en Vé, som jeg fik lide, har ingen lidt. Jeg ved ikke af noget mere . . . jeg ved bare, at Elias Hejmen har længe været begraven, omend der endnu var en Del Liv i ham. Men slig begraven Mand har det ikke godt. Der er trangt dernede, og en kan ikke strække sine Lemmer og røre sig, og en kan ikke puste frit. Men tro ikke, Husbond, at jeg tænkte paa Jer og Jeres Datter dengang, og at jeg vilde nogen paa Galum ondt. Nej, men jeg sandsede Jer ikke; jeg vidste ikke hvor I var, selv om jeg saa Jer for mine Øjne. Havde jeg kunnet sælge Jer for Jannas mindste Finger, saa havde jeg solgt Jer. Og jeg havde solgt Galum for en Finger til. Al anden Magt kan en tvinge, Husbond; men den store Elskhug kan en ikke tvinge, for den brænder og suger til inderste Marv, og naar den kommer, saa følger en. Jeg kom ud for slig Magt . . . jeg fik kjende den . . . jeg kunde ikke styre mig . . . jeg blev nu den, som jeg ikke havde været. Noget havde jeg i min Krop, som jeg før ikke kjendte. Jeg troed, jeg var en god Mand, og uden jeg vidste det, boed der tykke Udyr hos mig, som rejste sig og vilde æde

Hovedet af min Far og Mor og Husbond og hvem anden det skulde være, hvis jeg kunde have faaet hende med Hud og Haar. Jeg kunde ikke gjøre andet end det jeg gjorde. Jeg hjalp til med at faa Meta til Janna . . . Jeg vilde selv til hende, hvorfor skulde ikke andre like at komme der, . . . saa tænkte jeg. Men siden saa jeg at Janna var en Tæveulv og et Ukjure. Hun lokked mig paa Fantesti med sin fineste Stemme. Og hun lod mig følge, for ikke vilde hun give Slip paa mig. Men den som havde Magten med hende var den sorte Mand som dræbte Jeres Heste, og som I slog, og som jeg aabnede Ruden for, fordi Janna bad mig . . . Saa kan I nok ogsaa faa at vide, at det var mig, som fik Meta til at vende tilbage . . . jeg havde længe tænkt mig om da. Men det duede ikke, for da havde Jannas Gut alt faaet Magten med hende . . . og det havde aldrig nyttet stort . . . I havde ikke den største Magt der, Husbond . . . Ja nu gaar jeg fra Beatehus, for nu har jeg snakket ud saa godt jeg kunde . . . jeg kommer ikke mere her; men jeg er glad for denne Stund . . . Godkveld . . . nu faar I slaa mig i Hausen, saa jeg ligger der, om I vil, Husbond, og Vidne kan alle være paa at jeg

sagde det selv . . . hvis ikke I gjør det, saa gaar jeg . . . det er min eneste Vilje. God-kveld, og Guds Fred til Julehelg."

Han nikkede med Hovedet mange Gange, og tilsidst næsten umærkeligt, medens han nærmed sig Døren. Han naaed den, famled lidt ved Laasen førend han aabned den, og gik ud . . . man hørte ham endnu en Stund, medens han gik gjennem Gangen og lukked op den yderste Dør.

Riemann blev staaende som før. Da Manden var borte, gik han hen og satte sig, hvor han før havde siddet.

Der blev ikke talt. Nu og da mumledes der blot noget som: „det var Elias Hejmen . . . ja, det var Elias Hejmen" . . . ikke andet. Per, som hele Tiden fra Manden gik havde staaet ved Vinduet, sagde: „der har været lidet Sne til nu; men jeg tror, at Sne-storm vil komme i Nat . . . og senest i Morgen tidlig. Vorherre hjælpe den som da er ude."

Ove Riemann sagde lidt efter: „Mener Du med de Ord, Du der sagde, at jeg skulde gaa efter Elias Hejmen og bede ham komme ind. Det gjør jeg ikke. Han gik engang bort og tog mit bedste Liv med . . . og om jeg havde mistet det, selv om han var bleven,

det er ikke hans Fortjeneste. Og jeg kjender Elias Hejmen saa godt, at jeg ved, at han ikke kom, om jeg nu bad ham komme . . . den Ros skal han have.“

De blev ikke siddende saa længe udover Natten denne Julekveld som ellers i Beatehus. En Time efter var Julelysene slukkede, og alle var gaaede til sit. Men en anden Ting var det, at mange, særlig af yngre Folk paa Gaarden, flokkede sig sammen i Drengestuen og i de mindre Kjøkkener for at snakke om, hvad der havde hendt om Kvelden. Elias Hejmens Historie blev fortalt paany af dem, der havde tjent paa Gaarden dengang, og disse sagde, at de havde spilet Øjnene op i samme Nu, den gamle Løskar havde sat sig til Rette under Lysene. De havde just ikke sagt: „der er Elias Hejmen;“ men de havde alligevel draget Kjendsel paa noget.

Da de noget senere gik over Gaarden for at sove i sine Kamre, sagde Per: „Jeg er glad for at Vejret holder sig fint. Her er Stjerneskin og om en Stund kommer Maanen. Snestorm bliver det vist ikke noget af, efter hvad jeg kan forstaa. Den store Banke i Øst er borte . . . jeg saa den i Eftermiddag.

Nu kan da Elias Hejmen klare sig frem bare han følger Vejen, og det er ikke vanskeligt. Det var en ferm Mand, og fermere kunde han vel være bleven" . . .

Der blev talt ikke lidet om Elias Hejmen paa Galum Gaard i den hele Julehelg. Tyendet spurgte mange Folk fra de omliggende Gaarde om de Julenat havde faaet Besøg af en gammel graaskjægget Mand. Der svartes nej af alle.

En Maaned senere fandt to Skiløbere en ihjelfrossen Mand midt i tykke Galumskogen. Folk fra Galum kjendte Manden igjen; det var Elias Hejmen. Paa hvad Maade var han kommen der, han laa? Havde han villet skyde Gjenvej til Gaarden Myren, der laa en Mil borte, var det en vanskelig Gjenvej. Da kunde en vel forstaa, at Trætheden havde taget ham, og at han gjærne havde villet sove. Men havde han mistet Vejen i det gode Vejr, maatte han have været meget taaget i Hovedet. En af de ældste Mænd paa Gaarden sagde: „Det er besynderligt nok, at jeg mindes hvad der hændte paa Galum Gaard for længe siden. Elias Hejmen gav en Julekveld det Raad til den som vilde kjende sin Fremtids Lykke, at han skulde gaa ind i en tyk Skog, hvor en ej hørte

Hanen gale og ej saa Lys. Det kosted dengang et Menneskes Lykke, og det fik Elias Hejmen vide. Saa meget værre er det, om han selv har prøvet det . . . se, dengang lo han af det . . . for han var frisk og frejdig . . . Nej, naar Ulykken kommer saa hører nok mange paa gamle Raad . . . Nu vilde han vel se sin Fremtidslykke. Kanske han fik Dauen at se, og det var vel Lykken for ham. Ja, slig forandres Menneskene.“

III.

Jo ældre Ove Riemann blev, jo mere holdt han sig i Huset og nær Huset. Jage orked han ikke mere; men ride kunde han endnu, naar Hesten ikke var for ung og fyrig.

Han tog sig nu og da en Ridetur rundt om i Egnen, som var hans, og som han følte, han snart ikke skulde se mere. Han saa Myren og Moen sortne og han saa Engen grønnes langt bortover. Han saa en og anden Kampesten, som han erindred fra sine Barndoms Lege, han saa den lille Lund, som han endnu tydeligere husked, fordi hans store, faamælte Mor havde gaaet med ham did, naar det grønnedes om Vaaren, og havde vist ham de unge Træer, og de gamle Træer, og Egetræet, det ældste Træ af alle. Naar de unge Træer sprang ud, saa var Foraaret sikkert nok; men naar det ældgamle Egetræ

fik sit Løv, da var den stærke Sommer forhaanden.

Dette Egetræ havde han altid betragtet; men nu fik han det efterhaanden kjært. Med sine knudrede Grene og sine bulnede Rødder stod det der og leved igjen fra en Tid, som nu var langt borte. Der var noget udslukt over det, noget af Dødens Fred. Det ligned en Olding med lukkede Øjne.

Dette Træ, tænkte han, staar, hvor det staar. Om det engang for meget længe siden fik meget Storm og lidet Sol, mindes det ikke nu. Og om nogen sagde til det: langt ude i Verden gror mange Ege i dyb Jord, og der skinner Solen hedere end her og Regn falder rigelig og mild — vil Du ikke did . . . saa vilde Træet ryste sit tynde Løv, og de krumme Rødder vilde klamre sig endnu fastere til den karrige Jord, hvoraf det er spiret frem.

* * *

Han tænkte tidt paa Meta og længedes efter hende. Han husked, hvor hun havde været skjøn, da hun vendte tilbage. Det kunde hænde, at han, om han vaagned tidlig,

saa ud i det blege Morgengry for at blive hende var, om hun endnu engang skulde komme over Engen . . . hun, det lyse Gjøglebillede, den fjerne fra Mennesker.

Han tænkte paa alt roligere end før. Hvem vidste? . . . Pustet fra Fjeldvidden var ofte koldt og fuldt af Uhygge. Men hvem vidste, om ikke et fuldgodt Liv der kunde leves? . . . Og Romanifolk havde tykke Hytter med mange Felder, og i de Hytter sov de om Vinteren som Dyr i Dvale . . . han husked, at Meta ikke likte at vækkes. Da skreg hun og slog. Og han husked de Folk, han havde seet sove i slige Hytter om Vinteren. De fraadsed i Søvn og Dvale.

Disse Ting drog ham med en egen Magt. Han mærked, at noget af dette var ogsaa hos ham selv. De tunge Drifter, Længsel mod Vidde, Lyst efter Mad og æden sig mæt paa graadig Vis, Søvn og stærke Drømme, Blodet der sprang op og faldt tilbage uden Hensigt.

Hvad havde det at sige, om hans Datter ikke boede her, men at hun færdedes derude, naar disse Livskilder flød rigelige? Der sagdes, at de, hun var hos, var vilde og ypped Kiv kun for at slaa ihjel. Nuvel — hvorfor ikke

slaa, naar ens Øjne var blodunderløbne af Vrede?

Maaske havde han givet sin Datter noget af dette sit eget Sind. Og til Overflod havde han engang lagt hende som nyfødt til den brune Piges Bryst, og den vilde Ammes Melk var vel gaaet hende i Blodet. Og sluttelig havde vel Jannas mørke Gut taget hende med Vold, og hun, den myge Pige med den hvide Hud, havde vel først stridt imod med Skrig, men var siden bleven hans, elskovsfuld og ydmyg, og kunde siden aldrig rykkes fra ham.

Der skulde ikke sørges over det, og der skulde ikke sørges over noget. Livet drejed sit store Hjul. Meget Liv fremmylrede paa Jorden, før det døde. Hvad havde det at betyde, om Livet søgte Næring paa samme Plet eller rørende sig paa Jordens Overflade, naar blot Livet blev en Flamme. Fru Beate var ivrig og hun bygged i Henrykkelse det store Hus. Meta var ogsaa henrykt, dengang hun flygted mod den Skog, hvor nogen vented. Mon ikke de to Kvinder vilde have elsket hinanden?

Det ene rakte det andet Haanden . . . hvad havde det hele at betyde? . . . Hvad havde det at betyde, om Beatehus forfaldt og sank, naar han var død? Det havde

været hans Sorg før; men nu sørged han ikke mere.

Alderen samled Skyer om hans Hoved. En Dag blev han pludselig svag og faldt omkuld, rammet af et Slagtilfælde. Han blev bragt tilsengs og døde nogle Dage efter. I denne Tid før han døde havde han det roligt og godt; thi kjære Mennesker besøgte ham. Hans Mor kom ind og snakked med ham en Kveld, og da hun gik, var det fordi hun skulde passe noget i Fjøset . . . Margrethe var omkring ham baade her og der, saa han tilsidst bad hende sove . . . Og en Morgen stod Meta ham nær. Han kunde kjende hendes Aandedrag, det var saa svagt, saa tyndt. Han greb først om hende; men hun bøjed sig ned og kom bort . . . Saa rørte han hendes Haand, men hun gik tilbage . . . Han gik efter . . . „Meta, Du den underligste af alle i Verden . . . Meta, hvorfor løber Du for mig?“ . . . De gik videre og han naaede hende ikke . . . de kom til en Elv; han maatte standse . . . Hun svandt som en Sky over Elven . . .

IV.

Da Ove Riemann var død og begraven, saa det ud som om Beatehus tog sig hans Bortgang nær. Det blev saa stille i Huset; det blinked ikke mere fra Ruderne, det stirred saa sært fra dem, som forkyndte Huset sin Forladthed. Naar Sommeren kom, og fremmede nærmed sig Gaarden, tænkte de: „denne Gaard er større end nogen anden paa disse Kanter." Men naar de kom helt nær, faldt det dem ind at der var meget stille Gaarden omkring . . . ikke Hundeglam, ikke Hestes Hovslag og Vrinsken . . . Skridtene sagtnedes uvilkaarligt, og man tænkte: hvad er dette for et Hus, hvor ingen bor? — Omsider kom maaske en Bonde tilsyne, som holdt til i de tre mindste Værelser i en af Fløjene . . . han kunde vise den omkring i Huset, som gjærne vilde se.

Det var tydeligt for enhver, som saa, at ingen boed i Huset og drog Omsorg for det.

Alting sank. Loftets Kalk slog store Sprækker, Gulvet hang i Bue, særlig i den af Dansesalene, udenfor hvilken for nogle Aar siden Altanen blev borttaget, og de Bjelker, som holdt den, gik med. Disse Bjelker havde ogsaa med Gulvet at gjøre. og da de svigtede, sank Gulvet som gamle Læber over et Sted Tænderne mangler. Det Bal vilde være farligt, som skulde holdes i denne Sal.

Riemann havde bestemt i sit Testamente, at hans Datter, Meta, skulde have i Ejendom Galum Gaard. Men om hun ikke viste sig og gjorde sin Ret gjældende inden ti Aar, skulde, da ingen Slægtninge fandtes, Ejendommen sælges, og Pengene skulde deles blandt dem, der havde levet som Husmænd og Tjenere paa Gaarden, eller, om disse ej var i Live, deres Efterkommere.

Derfor stod Værelserne som før. Bonden, som boede i de tre, saa Huset efter, og hver syvende Dag pudsede han Møblerne for Støv — eller han skulde gjøre det. Og han skulde ogsaa aabne Vinduerne, saa den friske Luft kunde strømme ind. Men han troede ikke altid at det var nødvendigt, da ingen boede der. Derfor stod Værelserne tidt i Uger og ingen kom der. Der blev altfor stille derinde. Noget samled sig og

samled sig ligesom. Luften blev hemmelighedsfuld, og dulgte Ting, der gjærne vilde vise sit Aasyn, rørte sig og vilde frem.

Mange af Værelserne var lysere om Vinteren end om Sommeren. Thi om Sommeren skygged Havens Træer for Værelsernes Ruder. Og de skygged tættere og tættere for hvert Aar, som gik, thi Træerne blev aldrig mere klippede; men de groede langt ud, og Kvisterne borede sig Vej om de fandt Sprækker og Spalter, og tidt satte de saa haardt i, at Sprækken blev større og Træværket sprængtes.

* * *

Den gamle. forsømte Have.

Almetræerne luded, eftersom Aarene gik. De fletted Grenene mere og mere sammen. Fremmede Dyr, der igrunden hørte hjemme i Skogen, graved Huler ved Roden, og i Toppen fløj Ravn og Krage.

Frugttræerne bar hvert Aar sine Blomster og Frugter. Naar Frugterne blev overmodne, faldt de med dumpe Lyd ned paa Græsset; ingen tog dem, thi Bønderne i Egnen omkring vilde nødig stjæle. De blev

derfor liggende, og de raadned — om da ingen letlivet Bygut listed sig over Plankeværket og tog saameget han vilde og endda fyldte Lommerne, saa han neppe kunde komme over paa den anden Side igjen.

Engang kom en vildfarende, syg Hund did og døde i Haven. Dens Ynk hørtes som Menneskeynk. Rædde Bønder hørte det nogle Nætter i Træk, og en lang Tid efter at Hunden var død, gik endnu Historier om at „i Haven er det uroligt“, og det gjorde at Folk syntes, den saa uhyggelig ud, naar det begyndte at mørkne.

Og tidt kunde Haven antage et eget Udseende. Den stod ligesom og tied, den saa ud, som vilde den sige: „jeg ved mere, end nogen tror.“ Og da tænkte man, at Haven maaske vidste meget . . . man mindedes selv Fru Beate, og man troed, at derinde mellem Træerne gik hun vist og tænkte paa den stærke Mand, som hun aldrig fik kjende, og derinde gik den dejlige Djævledatter og saa Markus Riemann i Øjnene saa han blev yr og blændet. — Og hvor meget kunde ikke have hændt der, som aldrig nogen fik vide? —

Haver om gamle Huse maa elskes. Alt af Værd og Skjønhed, alt af Henrykkelse og

Elskov, alt af Sorg og Kval, som har skeet i Huset, ved Haven om. Fra de hemmelige Vinduer i Værelser, hvor to mødtes, har disse to seet ud i Haven, og dens Træer har seet deres Ansigter, snart blussende af Liv, snart hvide af Raadløshed. Og om Aften har de fundet Vej ud i Haven (to Øjekast har talt!) og de gamle Træer har klogt og bedrøvet skjult disse to Mennesker med de altfor røde Læber og med den altfor hede Aande. Og naar de et kort Minut har krystet hinanden afsindigt i Favn, da har et Hvisk gaaet gjennem de gamle Træer: „Hys, forstyr dem ikke, de arme lykkelige.“ Og Træerne har siden seet dem gaa trøstesløse paa det samme Sted. Men derfor er de gamle Træer saa fulde af Taalmod og Forstaaelse.

Og hvor den gamle, forsømte Have er skjøn og rig. Intetsteds har Solens Straaler en saa gylden Farve. Intetsteds er Duggen saa skinnende. Intetsteds rasler Løvet slig ved Høst. Og intetsteds synger Fuglen saa søde Sange som mellem Grenene af de halvt udgaaede Træer.

V.

Huset stod stille og udslukt i Dage og Maaneder og Aar efter Aar. Men en sjelden Gang i denne Tid rørte der sig dog et eget Liv i den forladte Gaard. Nogle Folk kom did, som man vanskelig skulde tro havde noget at gjøre der. Det var Omstrejfere, Romanifolk, og i Gaardsrummet og udenfor Huset lød nu deres skarrende Tale. Mellem dem var en Kvinde, som gik meget omkring i Værelserne og blev der længe alene, medens de andre sad udenfor, og ikke ænsed at følge hende.

Huset og Gaarden var hendes; thi hun var Meta Riemann, Datter af Ove Riemann, Gaardens sidste Ejer. Hvad hun vilde der var ikke godt at sige. Naar hun havde været der en Dag eller nogle Dage, forsvandt hun igjen med sit Følge. Men i den Tid de var der, blussed Huset svagt op. Skjær af Ild saaes fra alle Skorstener, og en og anden

nysgjærrig, som havde nærmet sig Huset, kunde fortælle, at Meta Riemann havde vist sig for Følget i de Højtidsdragter, som vistnok laa igjen i Chiffonnièrerne fra de Fruer, som før havde boet i Beatehus.

Og han kunde videre fortælle, at naar hun havde disse Dragter paa, stilled hun sig altid midt paa Gulvet. Og hun stod der vild, rolig og stolt, medens hele Følget dansed om hende en af sine egne Danse.

De næste Dage, naar andre vilde hen at se, var Følget maaske borte.

Mange Aar gik . . . Kvinden havde graat Haar, naar hun kom.

Og endelig kom hun ikke mere . . .

Beatehus havde rejst sig, fordi et Menneskesind var fuldt af Higen og Henrykkelse, og det blev stort og skjønt. Det sank formedelst et Menneskesinds Higen og Henrykkelse — smuldred og blev til Støv.

